2024/2747

8.11.2024

EUROOPAN PARLAMENTIN JA NEUVOSTON ASETUS (EU) 2024/2747,

annettu 9 päivänä lokakuuta 2024,

sisämarkkinoiden hätätilaa ja sisämarkkinoiden häiriönsietokykyä koskevan toimenpidekehyksen perustamisesta ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 2679/98 muuttamisesta (sisämarkkinoiden hätätilaa ja häiriönsietokykyä koskeva säädös)

(ETA:n kannalta merkityksellinen teksti)

EUROOPAN PARLAMENTTI JA EUROOPAN UNIONIN NEUVOSTO, jotka

ottavat huomioon Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen ja erityisesti sen 21, 46 ja 114 artiklan,

ottavat huomioon Euroopan komission ehdotuksen,

sen jälkeen kun esitys lainsäätämisjärjestyksessä hyväksyttäväksi säädökseksi on toimitettu kansallisille parlamenteille,

ottavat huomioon Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunnon [1],

ottavat huomioon alueiden komitean lausunnon [2],

noudattavat tavallista lainsäätämisjärjestystä [3],

sekä katsovat seuraavaa:

(1) Aiemmat kriisit, erityisesti covid-19-kriisin alkuvaihe, ovat osoittaneet, että tavaroiden, henkilöiden ja palvelujen vapaalle liikkuvuudelle sisämarkkinoilla ja niiden toimitusketjuille voi aiheutua vakavia vaikutuksia. Tämä voi vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen rajat ylittävään kauppaan ja muodostaa siten esteitä sisämarkkinoiden moitteettomalle toiminnalle. Lisäksi kyseisten kriisien aikana asianmukaiset kriisinhallintavälineet ja koordinointimekanismit joko puuttuivat, eivät kattaneet kaikkia sisämarkkinoiden osa-alueita tai eivät mahdollistaneet oikea-aikaista ja tehokasta reagointia tällaisiin kriiseihin.

(2) Covid-19-kriisin alkuvaiheessa jäsenvaltiot ottivat käyttöön vapaan liikkuvuuden esteitä sisämarkkinoilla sekä kriisiin reagoimisen kannalta kriittisen tärkeiden tai välttämättömien tavaroiden ja palvelujen tarjontaa koskevia toisistaan poikkeavia toimenpiteitä, jotka eivät aina olleet perusteltuja. Tilapäiset toimenpiteet, joita komissio toteutti sisämarkkinoiden toiminnan palauttamiseksi voimassa olevien sääntöjen perusteella, eivät olleet riittäviä. Unioni ei ollut riittävän valmistautunut varmistamaan kriisin kannalta olennaisten muiden kuin lääkinnällisten tavaroiden, kuten henkilönsuojainten, tehokasta valmistusta, hankintaa ja jakelua. Toimenpiteet kriisin kannalta olennaisten muiden kuin lääkinnällisten tavaroiden saatavuuden varmistamiseksi covid-19-kriisin aikana olivat väistämättä reaktiivisia. Covid-19-kriisi toi myös esiin, että tietojenvaihto ja yleiskuva koko unionin valmistuskapasiteetista olivat riittämättömiä, ja paljasti haavoittuvuuksia, jotka liittyivät unionin sisäisiin ja maailmanlaajuisiin toimitusketjuihin.

(3) Lisäksi henkilöiden vapaata liikkuvuutta rajoittavat koordinoimattomat toimenpiteet vaikuttivat erityisesti aloihin, jotka ovat riippuvaisia liikkuvista työntekijöistä, mukaan lukien raja-alueiden työntekijät, joilla oli olennaisen tärkeä rooli sisämarkkinoilla covid-19-kriisin aikana.

(4) Neuvosto pystyi poliittisen kriisitoiminnan integroitujen järjestelyjen, jäljempänä ”IPCR-järjestelyt”, avulla vaihtamaan tietoja ja koordinoimaan tiettyjä covid-19-kriisiin liittyviä toimia, ja jäsenvaltiot toimivat itsenäisesti muissa tilanteissa. Komission toimet kuitenkin viivästyivät useita viikkoja, koska ei ollut olemassa unionin laajuisia valmiussuunnittelutoimenpiteitä eikä ollut selvää, mihin kansalliseen viranomaiseen olisi otettava yhteyttä, jotta löydettäisiin nopeita ratkaisuja kriisin vaikutuksiin sisämarkkinoilla. Lisäksi kävi selväksi, että jäsenvaltioiden toteuttamat koordinoimattomat rajoittavat toimet pahentaisivat entisestään kriisin vaikutuksia sisämarkkinoihin. Tämän johdosta todettiin, että jäsenvaltioiden ja unionin toimielinten, elinten ja laitosten välillä tarvitaan

[1] EUVL C 100, 16.3.2023, s. 95.
[2] EUVL C 157, 3.5.2023, s. 82.
[3] Euroopan parlamentin kanta, vahvistettu 24. huhtikuuta 2024 (ei vielä julkaistu virallisessa lehdessä), ja neuvoston päätös, tehty 26. syyskuuta 2024.

valmiussuunnitteluun, teknisen tason koordinointiin ja yhteistyöhön sekä tietojenvaihtoon liittyviä järjestelyjä. Lisäksi kävi selväksi, että tehokkaan koordinoinnin puute jäsenvaltioiden välillä pahensi tavarapulaa ja loi lisää esteitä palvelujen ja henkilöiden vapaalle liikkuvuudelle.

(5) Talouden toimijoita edustavat organisaatiot ovat todenneet, että talouden toimijoilla ei ollut riittävästi tietoa vapaan liikkuvuuden rajoituksista tai kriisitoimenpiteistä, joita jäsenvaltiot toteuttivat covid-19-kriisin aikana. Tämä johtui muun muassa jäsenvaltioiden viranomaisten avoimuuden puutteesta, siitä, etteivät talouden toimijat tienneet, mistä tällaisia tietoja voisi saada, kieliongelmista ja hallinnollisesta rasitteesta, joka aiheutui toistuvien tiedustelujen tekemisestä kaikissa jäsenvaltioissa, erityisesti jatkuvasti muuttuvassa sääntely-ympäristössä. Kyseinen tietojen puute esti talouden toimijoita tekemästä tietoon perustuvia liiketoimintapäätöksiä siitä, missä määrin ne voivat käyttää vapaata liikkuvuutta koskevaa oikeuttaan tai jatkaa rajat ylittävää liiketoimintaa kriisin aikana. On välttämätöntä parantaa kansallisen ja unionin tason vapaan liikkuvuuden rajoituksia ja kriisitoimenpiteitä koskevien tietojen saatavuutta.

(6) Siitä huolimatta, että koordinointi oli aluksi puutteellista, sisämarkkinasäännöillä oli keskeinen merkitys covid-19-kriisin kielteisten vaikutusten lieventämisessä ja unionin talouden nopean elpymisen varmistamisessa, sillä ne estivät jäsenvaltioiden yksipuolisiin toimiin sisältyvät perusteettomat ja suhteettomat kansalliset rajoitukset ja tarjosivat vahvan kannustimen yhteisten ratkaisujen löytämiseen, mikä edisti yhteisvastuuta.

(7) Covid-19-kriisiin liittyvät tapahtumat ovat korostaneet sitä, että unionin on otettava käyttöön koordinoitu lähestymistapa ja valmistauduttava paremmin mahdollisiin tuleviin kriiseihin, erityisesti kun otetaan huomioon ilmastonmuutoksen jatkuvat vaikutukset, jotka johtavat luonnonkatastrofeihin, sekä maailmanlaajuinen taloudellinen ja geopoliittinen epävakaus. Muita kriisejä, jotka saattavat edellyttää nopeampaa reagointia, jotta voidaan estää vapaan liikkuvuuden esteet sisämarkkinoilla ja välttää vakavat häiriöt toimitusketjuissa, jotka ovat välttämättömiä toimintojen ylläpitämiseksi sisämarkkinoilla, ovat esimerkiksi metsäpalot, maanjäristykset tai laajamittaiset kyberhyökkäykset. Tällaiset kriisit ovat poikkeuksellisia, äkillisiä ja luonteeltaan ja laajuudeltaan epätavallisia ja siksi melko ennakoimattomia tapahtumia. Koska ei tiedetä, minkälaisia kriisejä tulevaisuudessa voi syntyä ja vaikuttaa vakavasti sisämarkkinoihin ja niiden toimitusketjuihin, on tarpeen säätää välineestä, jota voitaisiin soveltaa monenlaisissa kriiseissä, jotka vaikuttavat sisämarkkinoihin.

(8) Kriisin vaikutukset sisämarkkinoihin voivat haitata sisämarkkinoiden toimintaa kahdella tavalla. Ne voivat aiheuttaa esteitä vapaalle liikkuvuudelle tai aiheuttaa häiriöitä toimitusketjuille. Toimitusketjujen häiriöt voivat pahentaa pulaa tavaroista ja palveluista sisämarkkinoilla ja haitata tuotantoa, mikä aiheuttaa uusia kaupan esteitä ja vääristää kilpailua jäsenvaltioiden välillä ja yksityisten toimijoiden välillä ja siten häiritsee sisämarkkinoiden moitteetonta toimintaa. Toimitusketjujen häiriöt voivat myös johtaa toisistaan poikkeavien kansallisten toimenpiteiden toteuttamiseen tai todennäköiseen toteuttamiseen kyseisten toimitusketjuihin liittyvien ongelmien ratkaisemiseksi, minkä vuoksi otetaan käyttöön sisämarkkinoiden hätätilavaihe. Tässä asetuksessa olisi käsiteltävä tämäntyyppisiä sisämarkkinoihin kohdistuvia vaikutuksia ja otettava käyttöön toimenpiteitä, joilla vältetään vapaan liikkuvuuden esteet tai toimitusketjujen häiriöt, jotka aiheuttavat pulaa kriisin kannalta olennaisista tavaroista tai palveluista.

(9) Jotta vältetään tarpeeton hallinnollinen rasite jäsenvaltioille, tässä asetuksessa tarkoitettujen varhaisvaroitusjärjestelmään tehtävien tapauskohtaisten hälytysten avulla ilmoitetut vaaratilanteet olisi määriteltävä siten, että niissä suljetaan pois tapahtumat, joilla on vähäinen ennakoitavissa oleva vaikutus tavaroiden, palvelujen ja henkilöiden, mukaan lukien työntekijät, vapaaseen liikkuvuuteen tai sellaisten tavaroiden ja palvelujen toimitusketjuihin, jotka ovat ehdottoman tarpeellisia, jotta voidaan ylläpitää välttämättömiä yhteiskunnan toimintoja tai taloudellista toimintaa sisämarkkinoilla.

(10) Sen varmistamiseksi, että tässä asetuksessa säädettyä toimenpidekehystä voidaan hyödyntää mahdollisimman tehokkaasti sisämarkkinoiden valmiustilavaiheen ja sisämarkkinoiden hätätilavaiheen yhteydessä, komissiolle olisi siirrettävä valta vahvistaa kriisivalmiutta, yhteistyötä, tietojenvaihtoa ja kriisiviestintää koskevat yksityiskohtaiset järjestelyt. Kyseisissä valmiussuunnittelukehyksen muodossa toteutettavissa yksityiskohtaisissa järjestelyissä olisi vahvistettava komission ja jäsenvaltioiden väliseen tietojenvaihtoon liittyvien mekanismien erityiset tekniset ja operatiiviset näkökohdat. Lisäksi niissä olisi vahvistettava järjestelyt kriisiviestintää koskevaa komission ja jäsenvaltioiden välistä operatiivista koordinointia varten. Tässä yhteydessä olisi jäsenvaltioiden toimittamien tietojen perusteella laadittava luettelo kaikista jäsenvaltioiden toimivaltaisista viranomaisista, jotka osallistuvat tässä asetuksessa säädetyn kehyksen täytäntöönpanoon. Luettelossa olisi mainittava erityisesti toimivaltaisille viranomaisille jäsenvaltioissa kansallisen lainsäädännön mukaisesti annetut tehtävät ja vastuut sisämarkkinoiden valmius- ja

hätätilavaiheiden aikana. Komission ja jäsenvaltioiden välisten järjestelyjen olisi katettava myös suojattu tietojenvaihto talouden toimijoiden ja työmarkkinaosapuolten kuulemisesta, joka koskee niiden aloitteita ja toimia mahdollisen kriisin vaikutusten lieventämiseksi ja niihin reagoimiseksi.

(11) Tässä asetuksessa säädetyt toimenpiteet olisi otettava käyttöön johdonmukaisella, avoimella, tehokkaalla, oikeasuhteisella ja oikea-aikaisella tavalla ottaen asianmukaisesti huomioon tarve ylläpitää välttämättömiä yhteiskunnan toimintoja, kuten yleistä turvallisuutta, yleistä järjestystä tai kansanterveyttä. Tämä asetus ei saisi vaikuttaa jäsenvaltioiden toimivaltaan esimerkiksi kansanterveyttä koskevien kansallisten toimintapolitiikkojen osalta eikä jäsenvaltioiden velvollisuuteen suojata kansallista turvallisuutta tai niiden toimivaltaan turvata muut keskeiset valtion toiminnot, mukaan lukien valtion alueellisen koskemattomuuden varmistaminen ja yleisen järjestyksen ylläpitäminen. Näin ollen tämä asetus ei saisi vaikuttaa kansalliseen turvallisuuteen ja puolustukseen liittyviin kysymyksiin.

(12) Tässä asetuksessa säädetään tarvittavista keinoista, joilla varmistetaan kriisiaikoina sisämarkkinoiden, sisämarkkinoilla toimivien yritysten ja sisämarkkinoiden strategisten toimitusketjujen toiminnan jatkuminen, mukaan lukien tavaroiden, palvelujen ja henkilöiden, myös työntekijöiden, vapaa liikkuvuus ja kriisin kannalta olennaisten tavaroiden ja palvelujen saatavuus kansalaisille, yrityksille ja viranomaisille. Lisäksi tällä asetuksella perustetaan foorumi asianmukaista koordinointia, yhteistyötä ja tietojenvaihtoa varten. Tässä asetuksessa säädetään myös keinoista niiden tietojen oikea-aikaiseen saavutettavuuteen ja saatavuuteen, joita yritykset ja kansalaiset tarvitsevat kohdennettua toimintaa ja asianmukaista markkinakäyttäytymistä varten kriisin aikana.

(13) Tällä asetuksella olisi mahdollisuuksien mukaan mahdollistettava tapahtumien ja kriisien ennakointi säätämällä unionin mahdollisuudesta nojautua jatkossakin sisämarkkinoiden talouden kriittisen tärkeitä aloja koskevaan jatkuvaan analyysiin.

(14) Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2024/1252 ([4]), jolla vahvistetaan unionin teollisuuden häiriönsietokykyä ja varautumista kriittisten raaka-aineiden osalta, täydentää tätä asetusta, minkä vuoksi komissio voi sisämarkkinoiden valmiustilavaiheessa tai sisämarkkinoiden hätätilavaiheessa ottaa käyttöön kohdennettuja toimenpiteitä, kun ilmenee uhka tai häiriö, joka kohdistuu kriittisen tärkeiden tavaroiden, kuten kriittisten raaka-aineiden, toimituksiin.

(15) Tämä asetus ei saisi olla päällekkäinen EU:n terveysturvakehyksen mukaisen lääkkeitä, lääkinnällisiä laitteita tai muita lääketieteellisiä vastatoimia koskevan nykyisen kehyksen kanssa, mukaan lukien Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukset (EU) 2022/123 ([5]), (EU) 2022/2370 ([6]) ja (EU) 2022/2371 ([7]) sekä neuvoston asetus (EU) 2022/2372 ([8]), jotka koskevat kriisivalmiutta ja -toimia terveysalalla. EU:n terveysturvakehystä olisi sovellettava ensisijaisesti tähän asetukseen nähden siltä osin kuin on kyse toimitusketjujen häiriöistä ja lääkkeiden, lääkinnällisten laitteiden tai muiden lääketieteellisten vastatoimien pulasta, jos kyseisen kehyksen edellytykset täyttyvät. Sen vuoksi asetuksissa (EU) 2022/2371 ja (EU) 2022/2372 tarkoitetut lääkkeet, lääkinnälliset laitteet tai muut lääketieteelliset vastatoimet, jotka on sisällytetty asetuksen (EU) 2022/2372 7 artiklan 1 kohdan nojalla laadittuun luetteloon, olisi jätettävä tämän asetuksen soveltamisalan ulkopuolelle, lukuun ottamatta säännöksiä, jotka koskevat tavaroiden, palvelujen ja henkilöiden, myös työntekijöiden, vapaata liikkuvuutta sisämarkkinoiden hätätilan aikana, ja erityisesti säännöksiä, joiden tarkoituksena on vapaan liikkuvuuden palauttaminen ja helpottaminen.

([4]) Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2024/1252, annettu 11 päivänä huhtikuuta 2024, puitteiden vahvistamisesta kriittisten raaka-aineiden turvatun ja kestävän tarjonnan varmistamiseksi ja asetusten (EU) N:o 168/2013, (EU) 2018/858, (EU) 2018/1724 ja (EU) 2019/1020 muuttamisesta (EUVL L, 2024/1252, 3.5.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1252/oj).

([5]) Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2022/123, annettu 25 päivänä tammikuuta 2022, Euroopan lääkeviraston roolin vahvistamisesta kriisivalmiudessa ja -hallinnassa lääkkeiden ja lääkinnällisten laitteiden osalta (EUVL L 20, 31.1.2022, s. 1).

([6]) Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2022/2370, annettu 23 päivänä marraskuuta 2022, tautien ehkäisyn ja valvonnan eurooppalaisen keskuksen perustamisesta annetun asetuksen (EY) N:o 851/2004 muuttamisesta (EUVL L 314, 6.12.2022, s. 1).

([7]) Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2022/2371, annettu 23 päivänä marraskuuta 2022, rajatylittävistä vakavista terveysuhkista ja päätöksen N:o 1082/2013/EU kumoamisesta (EUVL L 314, 6.12.2022, s. 26).

([8]) Neuvoston asetus (EU) 2022/2372, annettu 24 päivänä lokakuuta 2022, toimenpidekehyksestä kriisin kannalta olennaisten lääketieteellisten vastatoimien tarjonnan varmistamiseksi kansanterveysuhan ilmetessä unionin tasolla (EUVL L 314, 6.12.2022, s. 64).

(16) Tällä asetuksella olisi täydennettävä IPCR-järjestelyjä, joita neuvosto hallinnoi neuvoston päätöksen 2014/415/EU ([9]) nojalla, siltä osin kuin on kyse neuvoston työstä, joka koskee sellaisten monialaisten kriisien vaikutusta sisämarkkinoihin, jotka edellyttävät valmiussuunnitteluun ja valmius- ja hätätoimenpiteiden täytäntöönpanoon liittyvää päätöksentekoa. Tämä asetus ei saisi rajoittaa IPCR- järjestelyjä, joita neuvosto hallinnoi neuvoston täytäntöönpanopäätöksen (EU) 2018/1993 ([10]) nojalla.

(17) Tämä asetus ei saisi rajoittaa unionin pelastuspalvelumekanismin soveltamista. Tämän asetuksen olisi täydennettävä unionin pelastuspalvelumekanismia, ja sillä olisi tarvittaessa tuettava sitä siltä osin kuin on kyse kriittisten tavaroiden saatavuudesta ja pelastuspalvelualan työntekijöiden, myös heidän kalustonsa, vapaasta liikkuvuudesta unionin pelastuspalvelumekanismin soveltamisalaan kuuluvissa kriiseissä.

(18) Tämä asetus ei saisi rajoittaa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2016/399 ([11]) soveltamista, mukaan lukien sen sisärajavalvonnan väliaikaista käyttöönottoa tai jatkamista koskevat yleiset puitteet ja sisärajavalvonnan väliaikaista palauttamista koskeva ilmoitusjärjestelmä.

(19) Tämä asetus ei saisi rajoittaa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 178/2002 ([12]) 55–57 artiklassa vahvistettujen kriisinhallintaa koskevien säännösten, jotka on pantu täytäntöön komission täytäntöönpanopäätöksellä (EU) 2019/300 ([13]), soveltamista.

(20) Tämä asetus ei saisi rajoittaa Euroopan elintarviketurvan kriisivalmius- ja kriisinhallintamekanismin soveltamista. Elintarvikkeisiin olisi kuitenkin sovellettava tämän asetuksen vapaata liikkuvuutta koskevia säännöksiä, mukaan lukien vapaata liikkuvuutta koskevan oikeuden rajoituksia koskevat säännökset. Elintarvikkeita koskevia toimenpiteitä voidaan myös tarkastella uudelleen sen selvittämiseksi, ovatko ne muiden unionin oikeuden asiaa koskevien säännösten ja määräysten mukaisia.

(21) Tämä asetus ei saisi rajoittaa komission mahdollisuuksia aloittaa neuvottelut tai toimia yhteistyössä unionin puolesta unionin ulkopuolisten maiden asiaankuuluvien viranomaisten kanssa unionin oikeuden mukaisesti kiinnittäen erityistä huomiota kehitysmaihin, jotta voidaan etsiä yhteistyöratkaisuja toimitusketjujen häiriöiden välttämiseksi kansainvälisiä velvoitteita noudattaen. Tähän voi tarvittaessa sisältyä koordinointi asiaa käsittelevillä kansainvälisillä foorumeilla.

(22) Yksi covid-19-kriisin aikana havaituista haasteista oli se, että varautumisen ja tietojenvaihdon varmistamiseksi ei ollut verkostoa jäsenvaltioiden välillä eikä jäsenvaltioiden ja komission välillä. Sen vuoksi tämän asetuksen tavoitteiden saavuttamista olisi tuettava hallintomekanismilla. Unionin tasolla tällä asetuksella olisi perustettava sisämarkkinoiden hätätila- ja häiriönsietokykylautakunta, jäljempänä ”lautakunta”, joka koostuu jäsenvaltioiden edustajista ja jonka puheenjohtajana toimii komissio, jotta voidaan helpottaa yhteistyötä, tietojenvaihtoa ja tämän asetuksen sujuvaa, tehokasta ja yhdenmukaista täytäntöönpanoa. Lautakunnan olisi neuvottava ja avustettava komissiota tietyissä kysymyksissä, kuten tämän asetuksen johdonmukaisessa täytäntöönpanossa ja jäsenvaltioiden välisen yhteistyön helpottamisessa, ja sen olisi analysoitava uhkaaviin tai meneillään oleviin kriiseihin liittyviä aiheita ja keskusteltava niistä.

(23) Komission olisi toimittava lautakunnan puheenjohtajana ja huolehdittava sen sihteeristön tehtävistä. Kunkin jäsenvaltion olisi nimettävä edustaja ja varaedustaja. Puheenjohtajan olisi kutsuttava Euroopan parlamentin edustaja pysyväksi tarkkailijaksi lautakuntaan. Jotta voidaan saada asiaankuuluvaa neuvontaa lautakunnan toiminnan suhteen ja sallia asiantuntijoiden asianmukainen osallistuminen, puheenjohtajan olisi voitava kutsua asiantuntijoita osallistumaan tarkkailijoina lautakunnan työhön sekä osallistumaan tapauskohtaisesti yksittäisiin kokouksiin, jos tällainen osallistuminen on tarkoituksenmukaista kokouksen esityslistan valossa. Jotta voidaan varmistaa unionin johdonmukainen ja koordinoitu reagointi erilaisiin kriiseihin, joilla voi olla vaikutusta sisämarkkinoiden toimintaan, puheenjohtajan olisi kutsuttava myös muiden kriisiin liittyvien unionin tason elinten edustajia tarkkailijoiksi lautakunnan asiaa koskeviin kokouksiin. Kansainvälisen yhteistyön edistämiseksi puheenjohtajan olisi kutsuttava kansainvälisten järjestöjen ja unionin ulkopuolisten maiden edustajia asiaankuuluviin lautakunnan kokouksiin asiaa

([9]) Neuvoston päätös 2014/415/EU, annettu 24 päivänä kesäkuuta 2014, yhteisvastuulausekkeen täytäntöönpanojärjestelyistä unionissa (EUVL L 192, 1.7.2014, s. 53).

([10]) Neuvoston täytäntöönpanopäätös (EU) 2018/1993, annettu 11 päivänä joulukuuta 2018, EU:n poliittisen kriisitoiminnan integroiduista järjestelyistä (EUVL L 320, 17.12.2018, s. 28).

([11]) Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2016/399, annettu 9 päivänä maaliskuuta 2016, henkilöiden liikkumista rajojen yli koskevasta unionin säännöstöstä (Schengenin rajasäännöstö) (EUVL L 77, 23.3.2016, s. 1).

([12]) Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 178/2002, annettu 28 päivänä tammikuuta 2002, elintarvikelainsäädäntöä koskevista yleisistä periaatteista ja vaatimuksista, Euroopan elintarviketurvallisuusviranomaisen perustamisesta sekä elintarvikkeiden turvallisuuteen liittyvistä menettelyistä (EYVL L 31, 1.2.2002, s. 1).

([13]) Komission täytäntöönpanopäätös (EU) 2019/300, annettu 19 päivänä helmikuuta 2019, kriisinhallinnan yleissuunnitelman vahvistamisesta elintarvikkeiden ja rehujen turvallisuuden alalla (EUVL L 50, 21.2.2019, s. 55).

koskevien kahdenvälisten tai kansainvälisten sopimusten mukaisesti. Puheenjohtajan olisi voitava kutsua tarkkailijoita tuomaan keskusteluihin asiaankuuluvaa asiantuntemusta, tietoja ja näkemyksiä, mutta tarkkailijoiden ei olisi osallistuttava lautakunnan lausuntojen, suositusten tai ohjeiden laatimiseen.

(24) Lautakunnalla olisi oltava erityistehtäviä, jotka liittyvät valmiussuunnittelukehykseen, sisämarkkinoiden valmiustilavaiheeseen ja sisämarkkinoiden hätätilavaiheeseen. Kyseisiin tehtäviin kuuluu näkemysten vaihto ja neuvojen antaminen komissiolle niiden kriteerien arvioinnista, jotka on otettava huomioon eri vaiheiden käyttöönotossa, sekä sen arvioinnista, täyttyvätkö konkreettisten vastatoimenpiteiden käyttöönottoa koskevat edellytykset. Komission olisi otettava lautakunnan antamat lausunnot, suositukset ja raportit mahdollisimman tarkasti huomioon.

(25) Tätä asetusta sovellettaessa saatujen tietojen luottamuksellisuuden takaamiseksi lautakuntaa kannustetaan määräämään työjärjestyksessään, että sen jäsenet ja tarkkailijat eivät saa paljastaa liikesalaisuuksia eivätkä muita arkaluonteisia ja luottamuksellisia tietoja, jotka on hankittu tai tuotettu tätä asetusta sovellettaessa, ja että heidän on noudatettava komission henkilöstöön sovellettavaa salassapitovelvollisuutta vastaavaa salassapitovelvollisuutta.

(26) Avoimuuden, vastuuvelvollisuuden ja koordinoinnin parantamiseksi erityisesti kriisiaikoina Euroopan parlamentin toimivaltaisen valiokunnan olisi voitava kutsua lautakunnan puheenjohtaja kuultavakseen. Euroopan parlamentille olisi ilmoitettava mahdollisimman pian kaikista ehdotetuista tai hyväksytyistä neuvoston täytäntöönpanosäädöksistä. Komission olisi otettava huomioon tämän asetuksen mukaisen hätätilaa ja häiriönsietokykyä koskevan vuoropuhelun yhteydessä esitetyissä näkemyksissä esiin tulleet seikat, myös asiaankuuluvat Euroopan parlamentin päätöslauselmat.

(27) Jotta voidaan lisätä keskeisten sidosryhmien, erityisesti talouden toimijoiden, työmarkkinaosapuolten, tutkijoiden ja kansalaisyhteiskunnan edustajien, osallistumista, komission olisi lisäksi perustettava sidosryhmäfoorumi, jolla helpotetaan ja kannustetaan toteuttamaan vapaaehtoisia toimia sisämarkkinoiden hätätilanteisiin reagoimiseksi.

(28) Jotta voidaan varmistaa tehokas koordinointi ja tietojenvaihto valmiussuunnittelukehyksen sekä sisämarkkinoiden valmiustila- ja hätätilavaiheiden yhteydessä, kunkin jäsenvaltion olisi nimettävä keskusyhteystoimisto, joka vastaa yhteydenpidosta komission nimeämään unionin tason yhteystoimistoon ja muiden jäsenvaltioiden keskusyhteystoimistoihin. Keskusyhteystoimistojen olisi toimittava solmukohtana jäsenvaltioiden asiaankuuluvien toimivaltaisten viranomaisten kanssa tapahtuvalle yhteydenpidolle ja kerättävä tietoja kyseisiltä viranomaisilta, tarvittaessa myös alue- ja paikallistason viranomaisilta. Keskusyhteystoimistojen olisi vastattava myös koordinoinnista ja tietojenvaihdosta. Jäsenvaltioiden olisi voitava nimetä jo olemassa oleva viranomainen keskusyhteystoimistokseen. Tällaisten yhteystoimistojen olisi myös toimitettava jäsenvaltioiden keskitetyille yhteyspisteille kaikki kriisiin liittyvät tiedot, mahdollisuuksien mukaan reaaliaikaisesti.

(29) Tämä asetus ei saisi rajoittaa komission mahdollisuutta arvioida, onko aiheellista asettaa tavaroiden vientiä koskevia rajoituksia Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2015/479 ([14]) mukaisten unionin kansainvälisten oikeuksien ja velvoitteiden mukaisesti.

(30) Tämä asetus ei saisi rajoittaa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1308/2013 ([15]) nojalla toteutettavien toimenpiteiden soveltamista.

(31) Tätä asetusta sovelletaan rajoittamatta ja täydentäen Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviä (EU) 2022/2557 ([16]), jossa vahvistetaan yhdenmukaistetut vähimmäissäännöt välttämättömien yhteiskunnan toimintojen tai taloudellisen toiminnan ylläpitämisen kannalta keskeisten palvelujen häiriöttömän tarjonnan varmistamiseksi sisämarkkinoilla, jotta voidaan parantaa tällaisia palveluja tarjoavien kriittisten toimijoiden häiriönsietokykyä ja parantaa toimivaltaisten viranomaisten välistä rajat ylittävää yhteistyötä.

(32) Jotta voidaan varautua paremmin mahdollisiin tuleviin kriiseihin, joilla voi olla vakava kielteinen vaikutus tavaroiden, palvelujen ja henkilöiden, myös työntekijöiden, vapaaseen liikkuvuuteen tai jotka voivat aiheuttaa häiriöitä tavaroiden ja palvelujen toimitusketjuille sisämarkkinoilla, ja parantaa häiriönsietokykyä kriisien aikana, komission olisi kannustettava talouden toimijoita vapaaehtoisten kriisiprotokollien laatimiseen ja helpotettava niiden

([14]) Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2015/479, annettu 11 päivänä maaliskuuta 2015, yhteisen vientimenettelyn käyttöönotosta (EUVL L 83, 27.3.2015, s. 34).

([15]) Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 1308/2013, annettu 17 päivänä joulukuuta 2013, maataloustuotteiden yhteisestä markkinajärjestelystä ja neuvoston asetusten (ETY) N:o 922/72, (ETY) N:o 234/79, (EY) N:o 1037/2001 ja (EY) N:o 1234/2007 kumoamisesta (EUVL L 347, 20.12.2013, s. 671).

([16]) Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2022/2557, annettu 14 päivänä joulukuuta 2022, kriittisten toimijoiden häiriönsietokyvystä ja direktiivin 2008/114/EY kumoamisesta (EUVL L 333, 27.12.2022, s. 164).

laatimista. Talouden toimijoiden olisi voitava vapaasti päättää, osallistuvatko ne tällaisiin vapaaehtoisiin kriisiprotokolliin. Tällaisiin vapaaehtoisiin kriisiprotokolliin osallistuminen ei saisi aiheuttaa kohtuutonta hallinnollista rasitetta. Vapaaehtoisissa kriisiprotokollissa olisi vahvistettava odotettavissa olevien häiriöiden erityiset muuttujat sekä roolien jako kullekin osallistujalle, kuvaus tällaisten protokollien käyttöönottomekanismeista ja niihin liittyvät toimet. Myös asiaankuuluvat sidosryhmät, kuten jäsenvaltioiden viranomaiset, unionin elimet ja laitokset sekä kansalaisyhteiskunnan organisaatiot tai muut asiaankuuluvat organisaatiot, voivat osallistua tällaisten vapaaehtoisten kriisiprotokollien laatimiseen. Määrittäessään huomioon otettavia häiriöiden muuttujia talouden toimijoiden olisi voitava hyödyntää aiempia kokemuksiaan erilaisista kriiseistä johtuvista vapaan liikkuvuuden rajoituksista ja toimitusketjujen häiriöistä.

(33) Aiemmista kriiseistä saatujen kokemusten hyödyntämiseksi komission olisi kehitettävä koulutusohjelmia ja -materiaalia julkisille ja yksityisille sidosryhmille, myös talouden toimijoille, ja asetettava niitä saataville. Tällaisiin koulutusohjelmiin ja simulaatioihin osallistumisen olisi oltava edelleen vapaaehtoista.

(34) Osana kriisivalmiutta tämän asetuksen olisi mahdollistettava sellaisten tapahtumien ja kriisien ennakointi, joista olisi mahdollista tehdä stressitestejä ja simulaatioita, sisämarkkinoiden talouden kriittisen tärkeitä aloja koskevan jatkuvan analyysin ja unionin jatkuvan ennakointityön pohjalta. Komission olisi erityisesti kehitettävä tietyillä aloilla skenaarioita ja parametreja, joissa otetaan huomioon kriisiin liittyvät erityiset riskit. Jotta voidaan varmistaa kaikkien toimijoiden kriisivalmius, on tarpeen vahvistaa säännöt stressitesteille, joita olisi suoritettava vähintään kahden vuoden välein. Tässä yhteydessä komission olisi helpotettava hätätilanteisiin varautumista koskevien strategioiden, mukaan lukien kriisiviestintästrategiat ja tietojenvaihtoa sovellettavista rajoituksista haastavissa olosuhteissa koskevat strategiat, kehittämistä ja kannustettava niiden kehittämiseen. Erityisen huomion kohteena olevien alojen määrittämisen olisi perustuttava olemassa oleviin indikaattoreihin perustuviin välineisiin, joilla seurataan toimitusketjujen kehitystä unionissa mahdollisten vaikeuksien tunnistamiseksi, ottaen huomioon asiaankuuluvat erityiset kriteerit, kuten kauppavirrat, kysyntä ja tarjonta, tarjonnan keskittyminen, unionin ja maailmanlaajuinen tuotanto ja tuotantokapasiteetti arvoketjun eri vaiheissa sekä talouden toimijoiden keskinäiset riippuvuussuhteet.

(35) Varhaisvaroitusjärjestelmään tehtäviin tapauskohtaisiin hälytyksiin liittyviä tietoja olisi voitava vaihtaa jäsenvaltioiden keskusyhteystoimistojen ja unionin tason yhteystoimiston välille luodun verkoston kautta. Tällaisista varhaisvaroitusjärjestelmään tehtävistä tapauskohtaisista hälytyksistä olisi ilmoitettava komissiolle, jos ilmenee merkittäviä vaaratilanteita, jotta unioni voisi paremmin seurata mahdollisen, uhkaavan tai meneillään olevan kriisin kehittymistä ja varmistaa paremman varautumistason kriisin puhjetessa tai kehittyessä.

(36) Jotta voidaan ottaa huomioon sisämarkkinoiden valmiustilavaiheen tai sisämarkkinoiden hätätilavaiheen poikkeuksellinen luonne ja sen mahdolliset kauaskantoiset vaikutukset sisämarkkinoiden toimintaan, neuvostolle olisi poikkeuksellisesti siirrettävä täytäntöönpanovaltaa sisämarkkinoiden valmiustilavaiheen tai sisämarkkinoiden hätätilavaiheen ottamiseksi käyttöön Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 291 artiklan 2 kohdan nojalla. Sisämarkkinoiden valmiustilavaiheen käyttöönottoa koskevaan neuvoston täytäntöönpanosäädökseen olisi sisällyttävä osatekijöitä, jotka liittyvät erottamattomasti käyttöönoton perusteena olevien ennakkoedellytysten täyttymisen arviointiin, eli arvio asianomaisen kriisin mahdollisesta vaikutuksesta tavaroiden, palvelujen ja henkilöiden, myös työntekijöiden, vapaaseen liikkuvuuteen sisämarkkinoilla ja sisämarkkinoiden toimitusketjuihin, luettelo kriittisen tärkeistä tavaroista ja palveluista, jotka ovat ehdottoman tarpeellisia, jotta voidaan ylläpitää välttämättömiä yhteiskunnan toimintoja tai taloudellista toimintaa sisämarkkinoilla, sekä toteutettavat valmiustoimenpiteet. Lisäksi jos sisämarkkinoiden hätätilavaiheen käyttöönotto edellyttää myös luettelon hyväksymistä kriisin kannalta olennaisista tavaroista tai palveluista tai molemmista, kyseinen luettelo olisi hyväksyttävä samaan aikaan kun sisämarkkinoiden hätätilavaihe otetaan käyttöön, ja sen olisi sen vuoksi liityttävä erottamattomasti kyseiseen käyttöönottoon. Tästä syystä neuvostolle olisi myös siirrettävä täytäntöönpanovaltaa hyväksyä kyseinen luettelo kriisin kannalta olennaisista tavaroista tai palveluista ja sen mahdolliset päivitykset. Sisämarkkinoiden valmiustilavaihetta tai sisämarkkinoiden hätätilavaihetta olisi voitava jatkaa neuvoston täytäntöönpanosäädöksellä komission ehdotuksesta. Jos käy ilmi, että jommankumman vaiheen ei tarvitse olla käytössä, kyseisen vaiheen käyttöönotto olisi peruutettava.

(37) On tarpeen säätää seurannasta sen varmistamiseksi, että lautakunta saa asianmukaiset tiedot mahdollisesta sisämarkkinoiden hätätilasta. Tällaisen seurannan olisi koskettava sellaisten kriittisen tärkeiden tavaroiden ja palvelujen toimitusketjuja, joiden osalta sisämarkkinoiden valmiustila on otettu käyttöön, sekä tällaisten tavaroiden ja palvelujen tuotantoon ja tarjoamiseen osallistuvien henkilöiden vapaata liikkuvuutta. Jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten olisi seurattava kriittisen tärkeiden tavaroiden ja palvelujen toimitusketjuja sellaisten tietojen vapaaehtoista toimittamista koskevien pyyntöjen perusteella, jotka koskevat tiettyjen kriittisen tärkeiden tavaroiden ja palvelujen saatavuuteen vaikuttavia tekijöitä, kuten tuotantokapasiteettia, tarvittavan työvoiman

saatavuutta, varastoja, toimittajien rajoituksia, monipuolistamis- ja korvaamismahdollisuuksia, kysyntäolosuhteita ja pullonkauloja. Tällaisen seurannan yhteydessä tehtävä vapaaehtoista tietojen toimittamista koskeva pyyntö olisi osoitettava kaikille asianomaisen kriittisen tärkeiden tavaroiden ja palvelujen toimitusketjun toimijoille ja muille asiaankuuluville sidosryhmille, jotka ovat sijoittautuneet jäsenvaltioiden alueelle. Vapaan liikkuvuuden häiriöitä koskevien tietojen kerääminen kriittisen tärkeiden tavaroiden ja palvelujen toimitusketjuissa toimivilta asiaankuuluvilta talouden toimijoilta on erityisen tärkeää, koska asianmukaisen työvoiman puute on yksi toimitusketjujen häiriöiden pääasiallisista syistä. Jäsenvaltioiden viranomaisten suorittama seuranta, joka koskee tavaroiden ja palvelujen tuotantoon ja tarjoamiseen osallistuvien henkilöiden vapaan liikkuvuuden häiriöitä, olisi ymmärrettävä laajasti siten, että se kattaa työntekijät, palveluntarjoajat, yritysten edustajat ja muut tutkimukseen, kehittämiseen ja tavaroiden markkinoille saattamiseen osallistuvat henkilöt. Jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten olisi toimitettava kerätyt tiedot komissiolle ja lautakunnalle keskusyhteystoimistojen kautta. Lautakunnan olisi kyseisten tietojen perusteella voitava antaa komissiolle neuvoja siitä, onko sisämarkkinoiden hätätilavaiheen käyttöönotto tarpeen.

(38) Jäsenvaltioiden olisi varmistettava, että kansallisissa toimenpiteissä, joita ei ole yhdenmukaistettu tällä asetuksella ja jotka sisämarkkinoiden hätätilan vuoksi hyväksyttyinä ja sovellettuina vaikuttavat tavaroiden tai henkilöiden vapaaseen liikkuvuuteen tai palvelujen tarjoamisen vapauteen sisämarkkinoiden hätätilan aikana, noudatetaan täysin Euroopan unionin toiminnasta tehtyä sopimusta ja muita unionin oikeuden säännöksiä ja määräyksiä, kuten Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) N:o 492/2011 ([17]) ja Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivejä 2004/38/EY ([18]), 2005/36/EY ([19]), 2006/123/EY ([20]) ja (EU) 2015/1535 ([21]). Jos jäsenvaltiot hyväksyvät tällaisia toimenpiteitä, niiden olisi oltava perusteltuja ja niissä olisi noudatettava unionin oikeuden mukaisia suhteellisuus- ja syrjimättömyysperiaatteita. Kyseisten periaatteiden mukaisesti tällaiset toimenpiteet eivät myöskään saisi aiheuttaa tarpeetonta hallinnollista rasitetta, ja jäsenvaltioiden olisi toteutettava kaikki mahdolliset toimenpiteet sisämarkkinoiden hätätilan vuoksi hyväksytyistä toimenpiteistä aiheutuvan hallinnollisen rasitteen rajoittamiseksi. Tällaisissa toimenpiteissä olisi lisäksi otettava asianmukaisesti huomioon raja-alueiden ja syrjäisimpien alueiden tilanne, erityisesti rajatyöntekijöiden osalta. Jäsenvaltioiden olisi poistettava käytöstä sisämarkkinoiden hätätilaan reagoimiseksi toteutetut vapaata liikkuvuutta rajoittavat toimenpiteet heti kun niitä ei enää tarvita. Yleisesti ottaen vapaata liikkuvuutta rajoittavat kansalliset toimenpiteet, joita ei ole yhdenmukaistettu tällä asetuksella, eivät lähtökohtaisesti olisi enää perusteltuja tai oikeasuhteisia, kun sisämarkkinoiden hätätilavaiheen käyttöönotto peruutetaan, minkä vuoksi ne olisi poistettava käytöstä.

(39) Tätä asetusta ei saisi tulkita siten, että sillä annettaisiin lupa tai sillä voitaisiin perustella Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen tai unionin oikeuden muiden säännösten ja määräysten vastaisia tavaroiden, palvelujen ja henkilöiden vapaan liikkuvuuden rajoituksia. Esimerkiksi sitä, että jotkin rajoitukset on nimenomaisesti kielletty sisämarkkinoiden hätätilavaiheen aikana, ei saisi tulkita perusteluksi tällaisille rajoituksille muulloin kuin kyseisen vaiheen aikana tai perusteluksi muille mahdollisille rajoituksille, jotka ovat ristiriidassa unionin oikeuden kanssa ja joita ei nimenomaisesti kielletä tällä asetuksella.

(40) Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 21 artiklassa määrätään unionin kansalaisten oikeudesta liikkua ja oleskella vapaasti jäsenvaltioiden alueella, jollei perussopimuksissa määrätyistä ja niiden soveltamisesta annetuissa säännöksissä säädetyistä rajoituksista ja ehdoista muuta johdu. Kyseistä oikeutta koskevista yksityiskohtaisista ehdoista ja rajoituksista säädetään direktiivissä 2004/38/EY. Mainitussa direktiivissä vahvistetaan kyseisiin rajoituksiin sovellettavat yleiset periaatteet ja syyt, joilla tällaiset toimenpiteet voidaan perustella. Kyseisiä syitä ovat yleinen järjestys, yleinen turvallisuus tai kansanterveys. Tässä yhteydessä vapaan liikkuvuuden rajoitukset voivat olla perusteltuja, jos ne ovat oikeasuhteisia ja syrjimättömiä. Tällä asetuksella ei ole tarkoitus säätää muista perusteista henkilöiden vapaata liikkuvuutta koskevan oikeuden rajoittamiselle kuin ne, joista säädetään direktiivin 2004/38/EY VI luvussa.

([17]) Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 492/2011, annettu 5 päivänä huhtikuuta 2011, työntekijöiden vapaasta liikkuvuudesta unionin alueella (EUVL L 141, 27.5.2011, s. 1).

([18]) Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2004/38/EY, annettu 29 päivänä huhtikuuta 2004, Euroopan unionin kansalaisten ja heidän perheenjäsentensä oikeudesta liikkua ja oleskella vapaasti jäsenvaltioiden alueella, asetuksen (ETY) N:o 1612/68 muuttamisesta ja direktiivien 64/221/ETY, 68/360/ETY, 72/194/ETY, 73/148/ETY, 75/34/ETY, 75/35/ETY, 90/364/ETY, 90/365/ETY ja 93/96/ETY kumoamisesta (EUVL L 158, 30.4.2004, s. 77).

([19]) Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2005/36/EY, annettu 7 päivänä syyskuuta 2005, ammattipätevyyden tunnustamisesta (EUVL L 255, 30.9.2005, s. 22).

([20]) Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2006/123/EY, annettu 12 päivänä joulukuuta 2006, palveluista sisämarkkinoilla (EUVL L 376, 27.12.2006, s. 36).

([21]) Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2015/1535, annettu 9 päivänä syyskuuta 2015, teknisiä määräyksiä ja tietoyhteiskunnan palveluja koskevia määräyksiä koskevien tietojen toimittamisessa noudatettavasta menettelystä (EUVL L 241, 17.9.2015, s. 1).

(41) Tässä asetuksessa säädetyt henkilöiden vapaan liikkuvuuden helpottamista koskevat toimenpiteet ja muut henkilöiden vapaaseen liikkuvuuteen vaikuttavat toimenpiteet perustuvat Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 21 artiklaan ja täydentävät direktiiviä 2004/38/EY sisämarkkinoiden hätätilanteiden aikana. Tällaiset toimenpiteet eivät saisi johtaa siihen, että sallitaan tai perustellaan perussopimusten tai muun unionin oikeuden vastaisia vapaan liikkuvuuden rajoituksia.

(42) Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 45 artiklassa määrätään työntekijöiden oikeudesta vapaaseen liikkuvuuteen, jollei perussopimuksissa määrätyistä ja niiden soveltamisesta annetuissa säännöksissä säädetyistä rajoituksista ja ehdoista muuta johdu. Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 46 artikla on oikeusperusta sellaisten toimenpiteiden hyväksymiselle, jotka ovat tarpeen Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 45 artiklassa määritellyn työntekijöiden vapaan liikkuvuuden toteuttamiseksi. Tämä asetus sisältää säännöksiä, joilla täydennetään nykyisiä toimenpiteitä henkilöiden vapaan liikkuvuuden vahvistamiseksi, avoimuuden lisäämiseksi ja hallinnollisen avun antamiseksi sisämarkkinoiden hätätilanteissa. Tällaisiin toimenpiteisiin kuuluu keskitettyjen yhteyspisteiden perustaminen ja asettaminen työntekijöiden ja heidän edustajiensa saataville jäsenvaltioissa ja unionin tasolla tämän asetuksen mukaisen sisämarkkinoiden valmiustila- ja hätätilavaiheen aikana.

(43) On aiheellista kieltää tietyt kansalliset toimenpiteet, jotka rajoittavat vapaata liikkuvuutta tai palvelujen tarjoamisen vapautta ja joita ei saisi määrätä sisämarkkinoiden hätätilan aikana tai siihen reagoimiseksi, koska ne ovat ilmeisen suhteettomia. Sen vuoksi tällaisia jäsenvaltioiden toteuttamia toimenpiteitä olisi arvioitava kyseisten yhdenmukaistamissäännösten eikä Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen tai muiden unionin oikeuden säännösten ja määräysten perusteella.

(44) Jäsenvaltioiden olisi erityisesti pidättäydyttävä ottamasta käyttöön toimenpiteitä, joista aiheutuu syrjintää kansalaisuuden tai yritysten tapauksessa sääntömääräisen kotipaikan, keskushallinnon tai päätoimipaikan sijainnin perusteella.

(45) Jäsenvaltioiden olisi pidättäydyttävä ottamasta käyttöön toimenpiteitä, joiden vuoksi vapaata liikkuvuutta koskevan oikeuden piiriin kuuluvien henkilöiden on mahdotonta palata asuinjäsenvaltioonsa, jos he ovat toisessa jäsenvaltiossa kriisin puhjetessa.

(46) Jäsenvaltioiden olisi pidättäydyttävä toteuttamasta toimenpiteitä, joiden vuoksi vapaata liikkuvuutta koskevan oikeuden piiriin kuuluvien henkilöiden on mahdotonta matkustaa muihin jäsenvaltioihin pakottavista perhesyistä, jos tällainen matkustaminen on edelleen sallittua toimenpiteen toteuttavan jäsenvaltion sisällä samoissa olosuhteissa.

(47) Tämä asetus ei saisi estää jäsenvaltioita sallimasta kansalaistensa ja asukkaidensa palaamista alueelleen sisämarkkinoiden hätätilanteiden aikana. Tällaisen matkustamisen helpottamiseksi muiden jäsenvaltioiden olisi sallittava, että tällaiset kansalaiset ja asukkaat poistuvat niiden alueelta ja matkustavat kansalaisuus- tai asuinjäsenvaltioonsa tai kulkevat niiden alueen kautta päästäkseen kansalaisuus- tai asuinjäsenvaltioonsa.

(48) Vapaan liikkuvuuden rajoitukset, mukaan lukien hallinnolliset vaatimukset ja menettelyt, kuten ilmoitus-, rekisteröinti- tai lupamenettelyt, ovat kiellettyjä, elleivät ne ole unionin oikeuden mukaisia. Kun unionin oikeuden mukaisesti on hyväksytty perusteltuja ja oikeasuhteisia hallinnollisia vaatimuksia ja menettelyjä, jäsenvaltioiden olisi sisämarkkinoiden hätätilan aikana asetettava etusijalle tällaisten vaatimusten noudattamisen helpottaminen ja tällaisten menettelyjen käsittely sellaisten henkilöiden osalta, jotka osallistuvat kriisin kannalta olennaisten tavaroiden tai palvelujen tuotantoon tai tarjoamiseen. Tätä varten ja silloin, kun se on tarpeen tällaisten henkilöiden tai tiettyjen henkilöryhmien vapaan liikkuvuuden helpottamiseksi, komission olisi otettava käyttöön järjestelyjä, mukaan lukien digitaaliset välineet ja mallit.

(49) Tässä asetuksessa vahvistetaan velvoitteet, joilla pyritään varmistamaan avoimuus sellaisten sisämarkkinoiden hätätilavaiheen aikana hyväksyttyjen kansallisten toimenpiteiden osalta, joilla rajoitetaan henkilöiden oikeutta vapaaseen liikkuvuuteen. Tällaisten rajoitusten olisi oltava unionin oikeuden ja erityisesti direktiivin 2004/38/EY mukaisia. Kyseiset velvoitteet eivät saisi rajoittaa edelleen sovellettavia tiedotus- tai ilmoitusvelvoitteita. Henkilöiden vapaa liikkuvuus on erittäin tärkeää sisämarkkinoiden moitteettoman toiminnan kannalta. Covid-19-kriisistä saadut kokemukset osoittavat, että vapaata liikkuvuutta koskevan oikeuden rajoituksilla voi olla heijastusvaikutuksia kaikkiin muihin perusvapauksiin. Tietojen puute kriiseihin liittyvistä henkilöiden vapaan liikkuvuuden rajoituksista voi aiheuttaa unionin kansalaisille ja talouden toimijoille lisävaikeuksia hoitaa toimiaan kriisin aikana. Tällä hetkellä ei ole voimassa sovellettavaa avoimuusjärjestelmää, joka antaisi unionin kansalaisille ja talouden toimijoille tietoa henkilöiden vapaan liikkuvuuden rajoituksista. Jäsenvaltioiden olisi toimitettava komissiolle ja muille jäsenvaltioille niiden kansallisten lakien tai asetusten teksti, joilla otetaan käyttöön rajoituksia henkilöiden vapaata liikkuvuutta koskevan oikeuden käyttämiselle kriisitilanteessa, sekä niihin tehdyt muutokset viipymättä niiden hyväksymisen jälkeen. Tekstin liitteenä olisi ilmoitettava tällaisten toimenpiteiden perustelut, mukaan lukien syyt, jotka osoittavat, että toimenpiteet ovat perusteltuja ja oikeasuhteisia, sekä niiden hyväksymistä tukevat tieteelliset tai muut tiedot ja tällaisten toimenpiteiden soveltamisala, hyväksymis- ja soveltamispäivät ja kesto. Sen varmistamiseksi, että unionin

kansalaiset ja talouden toimijat voivat saada luotettavaa tietoa vapaan liikkuvuuden rajoituksista, jäsenvaltioiden olisi annettava yleisölle mahdollisimman ripeästi selkeät, kattavat ja oikea-aikaiset tiedot tällaisista toimenpiteistä, erityisesti niiden soveltamisalasta, hyväksymis- ja soveltamispäivästä ja kestosta. Kyseiset tiedot olisi toimitettava myös komissiolle. Tämän perusteella komission olisi julkaistava asiaankuuluvat tiedot asiaa koskevalla verkkosivustolla, joka on saatavilla kaikilla unionin toimielinten virallisilla kielillä.

(50) Sen varmistamiseksi, että tässä asetuksessa säädettyjä erityisiä sisämarkkinoiden hätätoimenpiteitä käytetään ainoastaan silloin, kun se on välttämätöntä tiettyyn sisämarkkinoiden hätätilaan reagoimiseksi, tällaisten toimenpiteiden käyttöönoton olisi edellytettävä komission täytäntöönpanosäädöstä, jossa ilmoitetaan käyttöönoton syyt ja ne kriisin kannalta olennaiset tavarat tai palvelut, joihin toimenpiteitä sovelletaan.

(51) Jotta voidaan lisäksi varmistaa kyseisten täytäntöönpanosäädösten oikeasuhteisuus ja ottaa asianmukaisesti huomioon talouden toimijoiden rooli kriisinhallinnassa, komission olisi turvauduttava sisämarkkinoiden hätätoimenpiteiden käyttöönottoon vain sen jälkeen, kun neuvosto on ottanut käyttöön sisämarkkinoiden hätätilavaiheen ja jos talouden toimijat eivät pysty tarjoamaan ratkaisua vapaaehtoisesti kohtuullisessa ajassa, jäljempänä ”kaksitasoinen käyttöönotto”. Syyt sisämarkkinoiden hätätoimenpiteiden käyttöönottoon olisi perusteltava kussakin tällaisessa täytäntöönpanosäädöksessä ja kriisin kaikkien näkökohtien osalta.

(52) Komission olisi voitava pyytää tietoja kriisin kannalta olennaisten tavaroiden ja palvelujen toimitusketjuissa toimivilta asiaankuuluvilta talouden toimijoilta, jotta voidaan arvioida tarkasti, voidaanko tiettyjen sisämarkkinoiden hätätoimenpiteiden avulla vähentää kriisin kannalta olennaisten tavaroiden tai palvelujen vakavaa pulaa tai sen välitöntä uhkaa sisämarkkinoiden hätätilan aikana. Tällaisten tietopyyntöjen kohteena voi olla kriisin kannalta olennaisten tavaroiden tuotantokapasiteetti ja varastot sekä unionissa että unionin ulkopuolisissa maissa sijaitsevissa tuotantolaitoksissa, joissa asianomaiset toimijat harjoittavat toimintaa, joiden kanssa niillä on sopimuksia tai joilta ne tekevät hankintoja; suunnitelma tai arvio odotetusta tuotoksesta seuraavien kolmen kuukauden aikana kunkin unionissa ja unionin ulkopuolisissa maissa sijaitsevan tuotantolaitoksen osalta, joissa asianomaiset talouden toimijat harjoittavat toimintaa tai joiden kanssa niillä on sopimuksia; ja yksityiskohtaiset tiedot mahdollisista olennaisista häiriöistä tai puutteista toimitusketjuissa. Jotta voidaan varmistaa sen jäsenvaltion täysi osallistuminen, jossa talouden toimijalla on tuotantolaitos, komission olisi toimitettava viipymättä jäljennös tietopyynnöstä kyseiselle jäsenvaltiolle, ja kyseisen jäsenvaltion toimivaltaisen viranomaisen pyynnöstä komission olisi toimitettava hankkimansa tiedot kyseiselle jäsenvaltiolle turvallisin keinoin.

(53) Komission olisi esitettävä talouden toimijoille tietopyyntöjä ainoastaan silloin, kun sisämarkkinoiden hätätilaan reagoimiseksi tarvittavia tietoja, kuten tietoja, jotka ovat tarpeen komission jäsenvaltioiden puolesta tai nimissä tekemiä hankintoja varten tai kriisin kannalta olennaisten tavaroiden, joiden toimitusketjut ovat häiriintyneet, valmistajien tuotantokapasiteetin arviointia varten, ei ole vielä komission saatavilla eikä niitä voida saada julkisista lähteistä tai vapaaehtoisesti toimitettujen tietojen perusteella. Esittäessään tietopyynnön täytäntöönpanosäädöksellä komission olisi varmistettava, että yleiselle edulle koituva hyöty on suurempi kuin asianomaisille talouden toimijoille mahdollisesti aiheutuvat haitat. Komission olisi otettava huomioon rasite, jota tällainen tietopyyntö voisi aiheuttaa erityisesti mikroyrityksille sekä pienille ja keskisuurille yrityksille, jäljempänä ”pk-yritykset”, ja asetettava määräaika vastaamiselle sen mukaisesti. Jos talouden toimijalle esitetyn tietopyynnön käsittely voi merkittävästi häiritä sen toimintaa, kyseisen talouden toimijan olisi voitava kieltäytyä toimittamasta pyydettyjä tietoja. Talouden toimija olisi velvoitettava ilmoittamaan komissiolle syyt, joiden vuoksi se kieltäytyy toimittamasta pyydettyjä tietoja. Tällaisiin syihin olisi kuuluttava erityisesti riski vastuuvelvollisuudesta unionin ulkopuolisen maan lainsäädännön alaisiin sopimuksiin perustuvien salassapitovelvoitteiden rikkomisesta tai riski kansalliseen turvallisuuteen liittyvien tietojen luovuttamisesta sellaisten tavaroiden osalta, joita voidaan käyttää kansalliseen turvallisuuteen liittyvässä asiayhteydessä ja joihin voi kuulua kansallisia varantoja.

(54) Määräajan, jonka kuluessa talouden toimijan on vastattava tietopyyntöön, olisi oltava enintään 20 työpäivää. Yksittäinen määräaika olisi asetettava tapauskohtaisesti, ja se voisi tietyissä olosuhteissa olla lyhyempi. Talouden toimijan olisi voitava pyytää määräaikaan kertaluonteista pidennystä, jolla voitaisiin komission nimenomaisella suostumuksella pidentää yleistä määräaikaa siten, että se olisi yli 20 työpäivää. Olisi säädettävä, että talouden toimijan esittämä määräajan pidentämistä koskeva pyyntö on toimitettava komissiolle yksittäisessä päätöksessä täsmennettyjen viestintäjärjestelyjen mukaisesti. Olisi myös säädettävä, että alkuperäisen määräajan katsotaan olevan kaikilta osin voimassa, kunnes komissio on vastannut määräajan pidentämistä koskevaan pyyntöön.

(55) Sisämarkkinoiden hätätilavaiheen käyttöönoton myötä olisi myös voitava käynnistää tiettyjä kriisitoimintamenettelyjä, joilla mukautetaan unionin yhdenmukaistettujen sääntöjen soveltamisalaan kuuluvien tavaroiden suunnittelua, valmistusta, vaatimustenmukaisuuden arviointia ja markkinoille saattamista koskevia sääntöjä sekä tiettyjä unionin yleistä tuoteturvallisuuskehystä koskevia sääntöjä. Kyseisten kriisitoimintamenettelyjen olisi mahdollistettava se, että tuotteet, jotka on nimetty kriisin kannalta olennaisiksi tavaroiksi, voidaan saattaa nopeasti markkinoille hätätilassa. Kun kyse on yhdenmukaistetuista tuotteista, vaatimustenmukaisuuden arviointilaitosten olisi asetettava kriisin kannalta olennaisten tavaroiden vaatimustenmukaisuuden arviointi etusijalle muihin vireillä oleviin muita tuotteita koskeviin hakemuksiin nähden. Tapauksissa, joissa kriisin kannalta olennaisten tavaroiden vaatimustenmukaisuuden arviointimenettelyt viivästyvät kohtuuttomasti, jäsenvaltioiden kansallisten toimivaltaisten viranomaisten olisi voitava myöntää lupia tällaisille tavaroille, joille ei ole suoritettu sovellettavia vaatimustenmukaisuuden arviointimenettelyjä niiden markkinoille saattamiseksi, edellyttäen, että tavarat ovat sovellettavien turvallisuusvaatimusten mukaisia. Tällaisten lupien olisi oltava voimassa ainoastaan luvan myöntäneen jäsenvaltion alueella siihen asti, että niiden voimassaoloa laajennetaan unionin alueelle komission täytäntöönpanosäädöksellä. Tällaisten vaatimustenmukaisuuden arviointimenettelyistä poikkeavien lupien voimassaolo olisi rajoitettava sisämarkkinoiden hätätilavaiheen kestoon. Jotta voidaan helpottaa yhdenmukaistettujen ja yhdenmukaistamattomien kriisin kannalta olennaisten tavaroiden tarjonnan lisäämistä, olisi lisäksi otettava käyttöön tiettyjä joustomahdollisuuksia vaatimustenmukaisuusolettamaa koskevien mekanismien osalta, kun kyse on yhdenmukaistetuista kriisin kannalta olennaisista tavaroista, ja yleisen turvallisuusvaatimuksen mukaisuutta koskevan olettaman osalta, kun kyse on yhdenmukaistamattomista kriisin kannalta olennaisista tavaroista. Sisämarkkinoiden hätätilassa kriisin kannalta olennaisten tavaroiden valmistajien olisi voitava hyödyntää myös kansallisia ja kansainvälisiä standardeja, jotka tarjoavat vastaavan suojan tason kuin eurooppalaiset standardit, joiden viitetiedot on julkaistu *Euroopan unionin virallisessa lehdessä*. Kun kyse on vain yhdenmukaistetuista kriisin kannalta olennaisista tavaroista, jos tällaisia eurooppalaisia standardeja ei ole tai niiden noudattaminen on kohtuuttoman vaikeaa sisämarkkinoiden häiriöiden vuoksi, komission olisi voitava antaa vaatimustenmukaisuusolettaman luovia yhteisiä eritelmiä, jotta valmistajille voidaan tarjota käyttövalmiita teknisiä ratkaisuja.

(56) Nämä alakohtaisia unionin sääntöjä koskevat kriisin kannalta olennaiset mukautukset edellyttävät kohdennettuja mukautuksia seuraaviin 16 säädökseen: Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivit 2000/14/EY ([22]), 2006/42/EY ([23]), 2010/35/EU ([24]), 2014/29/EU ([25]), 2014/30/EU ([26]), 2014/33/EU ([27]), 2014/34/EU ([28]), 2014/35/EU ([29]), 2014/53/EU ([30]) ja 2014/68/EU ([31]) ja Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukset

([22]) Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2000/14/EY, annettu 8 päivänä toukokuuta 2000, ulkona käytettävien laitteiden melupäästöjä ympäristöön koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä (EYVL L 162, 3.7.2000, s. 1).

([23]) Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2006/42/EY, annettu 17 päivänä toukokuuta 2006, koneista ja direktiivin 95/16/EY muuttamisesta (EUVL L 157, 9.6.2006, s. 24).

([24]) Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2010/35/EU, annettu 16 päivänä kesäkuuta 2010, kuljetettavista painelaitteista sekä neuvoston direktiivien 76/767/ETY, 84/525/ETY, 84/526/ETY, 84/527/ETY ja 1999/36/EY kumoamisesta (EUVL L 165, 30.6.2010, s. 1).

([25]) Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2014/29/EU, annettu 26 päivänä helmikuuta 2014, yksinkertaisten painesäiliöiden asettamista saataville markkinoilla koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön yhdenmukaistamisesta (EUVL L 96, 29.3.2014, s. 45).

([26]) Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2014/30/EU, annettu 26 päivänä helmikuuta 2014, sähkömagneettista yhteensopivuutta koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön yhdenmukaistamisesta (EUVL L 96, 29.3.2014, s. 79).

([27]) Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2014/33/EU, annettu 26 päivänä helmikuuta 2014, hissejä ja hissien turvakomponentteja koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön yhdenmukaistamisesta (EUVL L 96, 29.3.2014, s. 251).

([28]) Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2014/34/EU, annettu 26 päivänä helmikuuta 2014, räjähdysvaarallisissa tiloissa käytettäviksi tarkoitettuja laitteita ja suojajärjestelmiä koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön yhdenmukaistamisesta (EUVL L 96, 29.3.2014, s. 309).

([29]) Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2014/35/EU, annettu 26 päivänä helmikuuta 2014, tietyllä jännitealueella toimivien sähkölaitteiden asettamista saataville markkinoilla koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön yhdenmukaistamisesta (EUVL L 96, 29.3.2014, s. 357).

([30]) Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2014/53/EU, annettu 16 päivänä huhtikuuta 2014, radiolaitteiden asettamista saataville markkinoilla koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön yhdenmukaistamisesta ja direktiivin 1999/5/EY kumoamisesta (EUVL L 153, 22.5.2014, s. 62).

([31]) Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2014/68/EU, annettu 15 päivänä toukokuuta 2014, painelaitteiden asettamista saataville markkinoilla koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön yhdenmukaistamisesta (EUVL L 189, 27.6.2014, s. 164).

(EU) 2016/424 ([32]), (EU) 2016/425 ([33]), (EU) 2016/426 ([34]), (EU) N:o 305/2011 ([35]), (EU) 2023/988 ([36]) ja (EU) 2023/1230 ([37]). Kunkin säädöksen muutosten, joissa säädetään hätätilamenettelyistä, soveltamisen olisi alettava vasta, kun ne on nimenomaisesti otettu käyttöön. Kunkin säädöksen mukaisten hätätilamenettelyjen käyttöönoton ehtona olisi oltava tässä asetuksessa tarkoitetun sisämarkkinoiden hätätilavaiheen käyttöönotto, ja niitä olisi sovellettava vain kriisin kannalta olennaisiksi tavaroiksi nimettyihin tuotteisiin ja ajallisesti vain sisämarkkinoiden hätätilavaiheen keston ajan.

(57) Tapauksissa, joissa sisämarkkinoiden toimintaan kohdistuu huomattavia riskejä tai kriisin kannalta olennaisista tavaroista on vakava ja jatkuva pula tai niiden kysyntä on poikkeuksellisen suurta, unionin tason toimenpiteet, joilla pyritään varmistamaan kriisin kannalta olennaisten tavaroiden saatavuus, kuten ensisijaisiksi luokitellut pyynnöt, voivat osoittautua välttämättömiksi, jotta voidaan varmistaa sisämarkkinoiden ja niiden toimitusketjujen moitteeton toiminta.

(58) Viimeisenä keinona varmistaa, että välttämättömiä yhteiskunnan toimintoja tai taloudellista toimintaa sisämarkkinoilla ylläpidetään, kun tiettyjen kriisin kannalta olennaisten tavaroiden tuotantoa tai toimittamista ei voida saavuttaa muilla toimenpiteillä, komission olisi voitava esittää unioniin sijoittautuneille talouden toimijoille pyyntöjä tuottaa tai toimittaa tiettyjä kriisin kannalta olennaisia tavaroita. Pyyntöä esittäessään komission olisi otettava huomioon mahdolliset kielteiset vaikutukset kilpailuun sisämarkkinoilla ja markkinoiden vääristymien pahenemisen riski. Lisäksi pyyntöjen vastaanottajien ja edunsaajien valinta ei saisi olla syrjivää.

(59) Ensisijaiseksi luokitellun pyynnön olisi perustuttava objektiivisiin, tosiseikkoihin perustuviin, mitattavissa oleviin ja perusteltuihin tietoihin. Tällaisissa pyynnöissä olisi otettava huomioon talouden toimijoiden oikeutetut edut sekä tuotantojärjestyksen mahdollisista muutoksista aiheutuvat kustannukset ja työmäärä. Ensisijaiseksi luokitellussa pyynnössä olisi todettava selkeästi, että talouden toimija päättää itse, hyväksyykö vai hylkääkö se pyynnön. Jos talouden toimija päättää hylätä ensisijaiseksi luokitellun pyynnön, se voi myös vapaasti päättää, toimittaako se nimenomaisen hylkäämispäätöksen ja esittääkö se perustelut ilmoittaessaan hylkäämisestä komissiolle.

(60) Kun ensisijaiseksi luokiteltu pyyntö hyväksytään, sen täyttämistä koskevan velvoitteen olisi oltava etusijalla kaikkiin yksityis- tai julkisoikeuden mukaisiin suoritevelvoitteisiin nähden. Kukin ensisijaiseksi luokiteltu pyyntö olisi tehtävä käypään ja kohtuulliseen hintaan. Tällainen hinta olisi voitava laskea edeltävien vuosien keskimääräisten markkinahintojen perusteella edellyttäen, että mahdollinen korottaminen tai alentaminen perustellaan esimerkiksi inflaatio tai tuotantokustannusten nousu huomioon ottaen. Kun otetaan huomioon, että on tärkeää varmistaa sellaisten kriisin kannalta olennaisten tavaroiden toimittaminen, jotka ovat ehdottoman tarpeellisia, jotta voidaan ylläpitää välttämättömiä yhteiskunnan toimintoja tai taloudellista toimintaa sisämarkkinoilla, ensisijaiseksi luokitellun pyynnön täyttämistä koskevan velvoitteen noudattaminen ei saisi aiheuttaa kolmansille osapuolille vastuuvelvollisuutta vahingoista, jotka voivat johtua jäsenvaltion lainsäädännön soveltamisalaan kuuluvien sopimusvelvoitteiden rikkomisesta, siltä osin kuin sopimusvelvoitteiden rikkominen on ollut tarpeen toimeksiannon mukaisen ensisijaiseksi asettamisen noudattamiseksi. Talouden toimijoiden, jotka mahdollisesti kuuluvat ensisijaiseksi luokitellun pyynnön soveltamisalaan, olisi voitava asettaa määräyksiä ensisijaisiksi luokitellun pyynnön mahdollisista seurauksista kaupallisten sopimustensa ehdoissa. Kyseinen vastuuvapautus ei saisi vaikuttaa neuvoston direktiivissä 85/374/ETY ([38]) säädettyyn tuotevastuuseen, sanotun kuitenkaan rajoittamatta muiden säännösten soveltamista.

([32]) Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2016/424, annettu 9 päivänä maaliskuuta 2016, köysiratalaitteistoista ja direktiivin 2000/9/EY kumoamisesta (EUVL L 81, 31.3.2016, s. 1).

([33]) Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2016/425, annettu 9 päivänä maaliskuuta 2016, henkilönsuojaimista ja neuvoston direktiivin 89/686/ETY kumoamisesta (EUVL L 81, 31.3.2016, s. 51).

([34]) Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2016/426, annettu 9 päivänä maaliskuuta 2016, kaasumaisia polttoaineita polttavista laitteista ja direktiivin 2009/142/EY kumoamisesta (EUVL L 81, 31.3.2016, s. 99).

([35]) Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 305/2011, annettu 9 päivänä maaliskuuta 2011, rakennustuotteiden kaupan pitämistä koskevien ehtojen yhdenmukaistamisesta ja neuvoston direktiivin 89/106/ETY kumoamisesta (EUVL L 88, 4.4.2011, s. 5).

([36]) Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2023/988, annettu 10 päivänä toukokuuta 2023, yleisestä tuoteturvallisuudesta, Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1025/2012 ja Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2020/1828 muuttamisesta sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2001/95/EY ja neuvoston direktiivin 87/357/ETY kumoamisesta (EUVL L 135, 23.5.2023, s. 1).

([37]) Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2023/1230, annettu 14 päivänä kesäkuuta 2023, koneista ja Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2006/42/EY ja neuvoston direktiivin 73/361/ETY kumoamisesta (EUVL L 165, 29.6.2023, s. 1).

([38]) Neuvoston direktiivi 85/374/ETY, annettu 25 päivänä heinäkuuta 1985, tuotevastuuta koskevien jäsenvaltioiden lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten lähentämisestä (EYVL L 210, 7.8.1985, s. 29).

(61) Jos talouden toimija on nimenomaisesti hyväksynyt ensisijaiseksi luokitellun pyynnön ja komissio on antanut täytäntöönpanosäädöksen tällaisen hyväksymisen jälkeen, talouden toimijan olisi noudatettava kaikkia kyseisen täytäntöönpanosäädöksen ehtoja. Jos talouden toimija ei noudata täytäntöönpanosäädöksessä vahvistettuja ehtoja, sen olisi menetettävä vapautus sopimusperusteisesta vastuusta. Jos noudattamatta jättäminen on tahallista tai johtuu törkeästä huolimattomuudesta, talouden toimijalle voidaan myös määrätä sakko suhteellisuusperiaatteen mukaisesti. Sakkoja ei olisi voitava määrätä talouden toimijoille, jotka eivät ole nimenomaisesti hyväksyneet ensisijaiseksi luokiteltua pyyntöä.

(62) Jos yksi tai useampi jäsenvaltio ilmoittaa komissiolle kriisin kannalta olennaisten tavaroiden ja palvelujen pulasta tai sen riskistä, komission olisi voitava suositella jäsenvaltioille sellaisten toimenpiteiden toteuttamista, joilla pyritään varmistamaan kriisin kannalta olennaisten tavaroiden ja palvelujen saatavuuden lisääminen nopeasti. Komission olisi tarkasteltava suunniteltujen toimenpiteiden vaikutusta asianomaisiin talouden toimijoihin. Tällaisiin suosituksiin voi sisältyä toimenpiteitä, joilla pyritään helpottamaan kriisin kannalta olennaisten tavaroiden tuotantokapasiteetin laajentamista tai muuttamista taikka uuden tuotantokapasiteetin luomista tai palvelutoimintaan liittyvän olemassa olevan kapasiteetin laajentamista tai muuttamista taikka uuden kapasiteetin luomista ja joilla pyritään nopeuttamaan asiaankuuluvien ja sovellettavien hyväksyntä-, lupa- ja rekisteröintimenettelyjen soveltamista.

(63) Jos yksi tai useampi jäsenvaltio ilmoittaa komissiolle kriisin kannalta olennaisten tavaroiden tai palvelujen pulasta, komission olisi välitettävä kyseiset tiedot kaikille jäsenvaltioiden toimivaltaisille viranomaisille ja huolehdittava toimien johdonmukaisesta koordinoinnista. Lisäksi tiettyjen kriisin kannalta olennaisten tavaroiden tai palvelujen saatavuuden varmistamiseksi sisämarkkinoiden hätätilan aikana ja sisämarkkinoiden hätätilan lopettamiseksi komission olisi voitava suositella, että jäsenvaltiot jakelevat kyseisiä tavaroita tai palveluja ottaen asianmukaisesti huomioon yhteisvastuun, tarpeellisuuden ja oikeasuhteisuuden periaatteet. Komission olisi autettava koordinoimaan kyseistä jakelua.

(64) Sen lisäksi, että komissio ja yksi tai useampi jäsenvaltio voivat tehdä yhteishankintoja, ja kuten Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU, Euratom) 2024/2509 ([39]), jäljempänä ”varainhoitoasetus”, säädetään, yhden tai useamman jäsenvaltion olisi voitava pyytää komissiota käynnistämään hankinta niiden puolesta tai nimissä kriittisen tärkeiden tavaroiden ja palvelujen tai kriisin kannalta olennaisten tavaroiden ja palvelujen ostamiseksi, jotta voidaan hyödyntää komission ostovoimaa ja neuvotteluasemaa sisämarkkinoiden valmiustilavaiheen tai sisämarkkinoiden hätätilavaiheen aikana. Tällaisen hankinnan olisi katettava se, että hankintaviranomainen tai -yksikkö hankkii sopimuksella kriisin kannalta olennaisia rakennusurakoita, tavaroita tai palveluja sekä hankkii tai vuokraa maata, rakennuksia tai muuta kiinteää omaisuutta talouden toimijoilta, jotka kyseinen hankintaviranomainen tai -yksikkö on valinnut kriisiin reagoimiseksi. Komission olisi voitava toteuttaa asiaankuuluva hankintamenettely jäsenvaltioiden puolesta tai niiden nimissä osapuolten välisen sopimuksen perusteella tai toimia tukkuostajana ja -myyjänä, joka ostaa, varastoi ja jälleenmyy tai lahjoittaa tavaroita tai palveluja, mukaan lukien maan, rakennusten tai muun kiinteän omaisuuden vuokraus, osallistuville jäsenvaltioille tai valitsemilleen kumppaniorganisaatioille.

(65) Covid-19-kriisin aikana kävi selväksi, että komission olisi voitava hankkia kriisin kannalta olennaisia tavaroita ja palveluja yhdessä Euroopan vapaakauppaliiton (EFTA) valtioiden ja unionin ulkopuolisten maiden, kuten Euroopan pienvaltioiden, kanssa. Kriisin kannalta olennaisten tavaroiden ja palvelujen tai kriittisen tärkeiden tavaroiden ja palvelujen hankintaa varten käynnistetyt yhteishankintamenettelyt eivät saisi vaikuttaa kielteisesti sisämarkkinoiden toimintaan, niihin ei saisi sisältyä syrjintää tai kaupan rajoittamista, eivätkä ne saisi vääristää kilpailua tai vaikuttaa suoraan niiden maiden talousarvioon, jotka eivät osallistu yhteishankintamenettelyyn. On myös olennaisen tärkeää varmistaa, että jäsenvaltiot koordinoivat toimiaan komission ja lautakunnan tuella, ennen kuin ne käynnistävät menettelyt kriisin kannalta olennaisten tavaroiden ja palvelujen hankkimiseksi. Valmiussuunnitteluvaiheen aikana jäsenvaltioiden olisi otettava käyttöön järjestelmä, jonka avulla voidaan yksilöidä ne Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivien 2014/24/EU ([40]) ja 2014/25/EU ([41]) soveltamisalaan kuuluvat hankintaviranomaiset ja -yksiköt, jotka hankkivat kriisin kannalta olennaisia tavaroita ja palveluja hätätilanteissa. Jäsenvaltioiden olisi voitava

([39]) Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU, Euratom) 2024/2509, annettu 23 päivänä syyskuuta 2024, unionin yleiseen talousarvioon sovellettavista varainhoitosäännöistä (EUVL L, 2024/2509, 26.9.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/2509/oj).

([40]) Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2014/24/EU, annettu 26 päivänä helmikuuta 2014, julkisista hankinnoista ja direktiivin 2004/18/EY kumoamisesta (EUVL L 94, 28.3.2014, s. 65).

([41]) Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2014/25/EU, annettu 26 päivänä helmikuuta 2014, vesi- ja energiahuollon sekä liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista ja direktiivin 2004/17/EY kumoamisesta (EUVL L 94, 28.3.2014, s. 243).

käyttää keskusyhteystoimistoja alueellaan meneillään olevia ja suunniteltuja hankintaviranomaisten ja -yksiköiden hankintoja koskevien tietojen keräämiseen ja toimittamiseen tämän asetuksen mukaisen koordinointilausekkeen noudattamiseksi.

(66) Sopimuksessa, joka koskee komission hankintaa yhden tai useamman jäsenvaltion puolesta tai nimissä taikka komission ja yhden tai useamman jäsenvaltion välistä yhteishankintaa, olisi tarvittaessa määrättävä yksinoikeuslausekkeesta, jonka mukaan osallistuvat jäsenvaltiot sitoutuvat olemaan hankkimatta kyseisiä kriisin kannalta olennaisia tavaroita tai palveluja muiden kanavien kautta ja olemaan käymättä rinnakkaisia neuvotteluja. Tällaisessa yksinoikeuslausekkeessa olisi määrättävä, että jos jäsenvaltioilla on muita hankintatarpeita eikä tällainen hankinta komission arvion mukaan vaaranna käynnissä olevaa yhteishankintaa tai jäsenvaltioiden puolesta tai nimissä tehtäviä hankintoja, osallistuvien jäsenvaltioiden on mahdollista käynnistää oma hankintamenettelynsä. Yhteishankinnan soveltamiseksi EFTA-valtiot ja unionin ehdokasmaat sekä Andorran ruhtinaskunta, Monacon ruhtinaskunta, San Marinon tasavalta ja Vatikaanivaltio olisi katsottava osallistuviksi jäsenvaltioiksi, jos ne päättävät osallistua yhteishankintaan. Yksinoikeuslausekkeen tarkoituksena on varmistaa, ettei käynnissä olevaa yhteishankintaa tai jäsenvaltioiden puolesta tai nimissä tehtävää hankintaa vaaranneta. Vähämerkityksiset hankinnat eivät vaikuta tällaisiin hankintoihin, minkä vuoksi jäsenvaltioiden hankintaviranomaisten ja -yksiköiden olisi voitava käynnistää hankintamenettely, joka alittaa direktiiveissä 2014/24/EU ja 2014/25/EU säädetyt kynnysarvot. Lisäksi sellaisen talouden toimijan tekemä hankinta, joka ei osallistu meneillään olevaan tarjouskilpailuun, ei heikennä meneillään olevaa hankintaa, joten tässä asetuksessa säädettyä yksinoikeuslauseketta ei olisi sovellettava tällaisiin hankintoihin. Jos jäsenvaltio päättää osallistua kriisin kannalta olennaisia tavaroita ja palveluja koskeviin yhteishankintoihin tai hankintoihin jäsenvaltioiden puolesta tai niiden nimissä, sen olisi voitava käyttää tässä asetuksessa säädettyjä keskusyhteystoimistoja ilmoittaakseen kaikille alueellaan oleville hankintaviranomaisille ja -yksiköille meneillään olevasta hankinnasta, joka käynnistää yksinoikeuslausekkeen soveltamisen.

(67) Avoimuus on tehokkaiden julkisten hankintojen perusperiaate, joka parantaa kilpailua, lisää tehokkuutta ja luo tasapuoliset toimintaedellytykset. Euroopan parlamentille olisi ilmoitettava tämän asetuksen mukaisia yhteishankintoja koskevista menettelyistä, ja sille olisi pyynnöstä annettava pääsy kyseisten menettelyjen tuloksena tehtyihin sopimuksiin edellyttäen, että luottamuksellisuus, henkilötiedot, jäsenvaltioiden kansallinen turvallisuus ja kaupallisesti arkaluonteiset tiedot, mukaan lukien liikesalaisuudet, suojataan asianmukaisesti.

(68) On tarpeen antaa tietojen haltijoille takeet siitä, että niiden tämän asetuksen soveltamisen johdosta toimittamia tietoja käsitellään ja käytetään tarpeellisuus- ja suhteellisuusperiaatteita noudattaen. Unionin toimielinten, elinten ja laitosten ja niiden henkilöstön, jäsenvaltioiden viranomaisten ja niiden henkilöstön tai muiden henkilöiden, mukaan lukien lautakunnan jäsenet ja tarkkailijat, olisi siten käytettävä seurannassa, tietopyynnöissä ja ensisijaiseksi luokitelluissa pyynnöissä saatuja tietoja ainoastaan siihen tarkoitukseen, johon ne on pyydetty.

(69) Koska lautakunta toimii komission neuvoa-antavana elimenä, sen olisi noudatettava turvallisuusluokiteltujen tietojen ja arkaluonteisten turvallisuusluokittelemattomien tietojen suojaamista koskevia komission periaatteita, normeja ja sääntöjä, mukaan lukien muun muassa tällaisten tietojen käsittelyä ja säilyttämistä koskevat säännökset, sellaisina kuin ne on vahvistettu komission päätöksissä (EU, Euratom) 2015/443 ([42]) ja (EU, Euratom) 2015/444 ([43]). Komission ja muiden unionin toimielinten ja elinten henkilöstön jäsenten, joilla on pääsy lautakunnan työhön liittyviin turvallisuusluokiteltuihin tietoihin ja arkaluonteisiin turvallisuusluokittelemattomiin tietoihin, olisi noudatettava Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 339 artiklan mukaisia salassapitovaatimuksia myös tehtäviensä päättymisen jälkeen.

([42]) Komission päätös (EU, Euratom) 2015/443, annettu 13 päivänä maaliskuuta 2015, turvallisuudesta komissiossa (EUVL L 72, 17.3.2015, s. 41).

([43]) Komission päätös (EU, Euratom) 2015/444, annettu 13 päivänä maaliskuuta 2015, EU:n turvallisuusluokiteltujen tietojen suojaamista koskevista säännöistä (EUVL L 72, 17.3.2015, s. 53).

(70) Jos tämän asetuksen nojalla toteutettaviin toimiin sisältyy henkilötietojen käsittelyä, tällaisessa henkilötietojen käsittelyssä olisi noudatettava henkilötietojen suojaa koskevaa unionin lainsäädäntöä eli Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksia (EU) 2016/679 ([44]) ja (EU) 2018/1725 ([45]).

(71) On tarpeen vahvistaa digitaalisia välineitä koskevat säännöt, jotta voidaan varmistaa valmius reagoida mahdollisiin tuleviin hätätilanteisiin oikea-aikaisesti ja tehokkaasti sekä taata sisämarkkinoiden jatkuva toiminta, tavaroiden, palvelujen ja henkilöiden vapaa liikkuvuus kriisiaikoina sekä kriisin kannalta olennaisten tavaroiden ja palvelujen saatavuus kansalaisille, yrityksille ja viranomaisille. Tässä asetuksessa olisi myös vahvistettava digitaalisia välineitä koskevat säännöt, joilla varmistetaan lupa-, rekisteröinti- tai ilmoitusmenettelyjen etusijalle asettaminen ja nopeuttaminen henkilöiden vapaan liikkuvuuden ja turvallisen tietojen toimittamisen ja vaihdon helpottamiseksi. Komission ja jäsenvaltioiden olisi mahdollisuuksien mukaan käytettävä uudelleen tai laajennettava olemassa olevia digitaalisia välineitään. Jos tämä ei ole mahdollista, komission ja jäsenvaltioiden olisi tarvittaessa ja perustelluissa tapauksissa otettava käyttöön uusia digitaalisia välineitä. Komission olisi vahvistettava tällaisten välineiden tai infrastruktuurien tekniset näkökohdat täytäntöönpanosäädöksillä.

(72) Jotta voidaan varmistaa tämän asetuksen yhdenmukainen täytäntöönpano, komissiolle olisi siirrettävä täytäntöönpanovaltaa siltä osin kuin on kyse valmiussuunnittelukehyksen eritelmistä, jotka koskevat varautumista, yhteistyötä, tietojenvaihtoa ja kriisiviestintää valmius- ja hätätilavaiheissa. Lisäksi komissiolle olisi siirrettävä täytäntöönpanovaltaa siltä osin kuin on kyse mahdollisuudesta hyväksyä lieventäviä toimenpiteitä, kuten hallinnollisia järjestelyjä, digitaalisia välineitä ja malleja, joilla helpotetaan henkilöiden vapaata liikkuvuutta. Komissiolle olisi myös siirrettävä täytäntöönpanovaltaa erityisten hätätoimenpiteiden ottamiseksi käyttöön sisämarkkinoiden hätätilavaiheen aikana, jotta mahdollistetaan nopea ja koordinoitu toiminta. Lisäksi komissiolle olisi siirrettävä täytäntöönpanovaltaa tämän asetuksen tavoitteita tukevien erityisten digitaalisten välineiden teknisten näkökohtien vahvistamiseksi. Tätä valtaa olisi käytettävä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 182/2011 ([46]) mukaisesti.

(73) Komission olisi hyväksyttävä välittömästi sovellettavia täytäntöönpanosäädöksiä, kun tämä on tarpeen asianmukaisesti perustelluissa erittäin kiireellisissä tapauksissa, jotka liittyvät kriisin vaikutukseen sisämarkkinoihin.

(74) Tässä asetuksessa kunnioitetaan perusoikeuksia ja noudatetaan periaatteita, jotka on tunnustettu erityisesti Euroopan unionin perusoikeuskirjassa, jäljempänä ”perusoikeuskirja”. Siinä kunnioitetaan erityisesti perusoikeuskirjan 7 artiklassa vahvistettua talouden toimijoiden oikeutta yksityisyyteen, 8 artiklassa vahvistettua oikeutta henkilötietojen suojaan, 16 artiklassa suojattua elinkeinovapautta ja sopimusvapautta, 17 artiklassa suojattua omistusoikeutta, 28 artiklassa suojattua neuvotteluoikeutta ja oikeutta ryhtyä työtaistelutoimiin sekä 47 artiklassa määrättyä oikeutta tehokkaisiin oikeussuojakeinoihin ja puolueettomaan tuomioistuimeen.

(75) Tämä asetus ei saisi vaikuttaa Euroopan unionin toiminnasta tehdyssä sopimuksessa tunnustettuun työmarkkinaosapuolten itsenäisyyteen.

(76) Tätä asetusta ei saisi tulkita siten, että se vaikuttaisi perusoikeuskirjan mukaisiin ympäristönsuojelua koskevaan oikeuteen, neuvotteluoikeuteen ja oikeuteen ryhtyä työtaistelutoimiin, mukaan lukien työntekijöiden ja työnantajien oikeus ryhtyä etujensa puolustamiseksi työtaistelutoimiin, lakko mukaan lukien, sekä oikeus tai vapaus ryhtyä lakkoon tai muuhun jäsenvaltioiden erityisten työmarkkinajärjestelmien piiriin kuuluvaan toimeen kansallisen lainsäädännön tai käytännön mukaisesti.

(77) Muut unionin säädökset, kuten ne, joissa säädetään talouden toimijoiden velvoitteista asettaa tiedot julkisen sektorin elinten saataville, eivät vaikuta tähän asetukseen. Näin ollen jos myös muihin unionin säädöksiin sisältyy komission tietopyyntöjä koskevia säännöksiä, joilla on sama tarkoitus kuin tässä asetuksessa säädetyillä säännöksillä, sen jälkeen kun neuvosto on ottanut käyttöön sisämarkkinoiden hätätilavaiheen olisi sovellettava ainoastaan tietopyyntöjä koskevia tämän asetuksen asiaankuuluvia säännöksiä.

([44]) Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2016/679, annettu 27 päivänä huhtikuuta 2016, luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta (yleinen tietosuoja-asetus) (EUVL L 119, 4.5.2016, s. 1).

([45]) Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2018/1725, annettu 23 päivänä lokakuuta 2018, luonnollisten henkilöiden suojelusta unionin toimielinten, elinten ja laitosten suorittamassa henkilötietojen käsittelyssä ja näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta sekä asetuksen (EY) N:o 45/2001 ja päätöksen N:o 1247/2002/EY kumoamisesta (EUVL L 295, 21.11.2018, s. 39).

([46]) Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 182/2011, annettu 16 päivänä helmikuuta 2011, yleisistä säännöistä ja periaatteista, joiden mukaisesti jäsenvaltiot valvovat komission täytäntöönpanovallan käyttöä (EUVL L 55, 28.2.2011, s. 13).

(78) Unioni on edelleen täysin sitoutunut kansainväliseen solidaarisuuteen ja tukee voimakkaasti periaatetta, jonka mukaan kaikki tämän asetuksen nojalla tarpeellisiksi katsotut toimenpiteet, mukaan lukien toimenpiteet, jotka ovat tarpeen kriittisen pulan ehkäisemiseksi tai lieventämiseksi, toteutetaan kohdennetusti, avoimesti, oikeasuhteisesti, väliaikaisesti ja Maailman kauppajärjestön velvoitteiden mukaisesti.

(79) Unionin kehykseen olisi sisällyttävä alueiden välisiä osatekijöitä, jotta voidaan toteuttaa johdonmukaisia, monialaisia ja rajat ylittäviä sisämarkkinoiden valmiussuunnittelu-, valmius- ja hätätoimenpiteitä, erityisesti ottaen huomioon resurssit, valmiudet ja haavoittuvuudet naapurialueilla, varsinkin raja-alueilla.

(80) Komission olisi arvioitava säännöllisesti tämän asetuksen toimivuutta ja vaikuttavuutta ja toimitettava Euroopan parlamentille ja neuvostolle kertomus, johon sisältyy arvio lautakunnan työstä, stressitesteistä, koulutuksesta ja kriisiprotokollista, sisämarkkinoiden valmiustilavaiheen ja sisämarkkinoiden hätätilavaiheen käyttöönottoa koskevista kriteereistä sekä digitaalisten välineiden käytöstä. Lisäksi kertomukset olisi toimitettava neljän kuukauden kuluessa siitä, kun sisämarkkinoiden valmiustilavaihe tai sisämarkkinoiden hätätilavaiheen käyttöönotto on peruutettu. Kyseisiin kertomuksiin olisi sisällyttävä arviointi tämän asetuksen nojalla toteutetuista toimenpiteistä, jotka liittyvät kyseisen vaiheen käyttöönottoon johtaneeseen kriisiin, ja erityisesti kyseisten toimenpiteiden vaikuttavuudesta. Kyseisissä kertomuksissa voitaisiin tarvittaessa esittää parannusehdotuksia ja niihin voitaisiin liittää asiaa koskevia lainsäädäntöehdotuksia.

(81) Neuvoston asetuksessa (EY) N:o 2679/98 ([47]) säädetään kahdenvälisiä keskusteluja ja sisämarkkinoiden toiminnan esteistä ilmoittamista koskevasta mekanismista. Jotta vältetään sääntöjen päällekkäisyys silloin, kun sisämarkkinoiden hätätilavaihe on otettu käyttöön, mainittua asetusta olisi muutettava vastaavasti. Asetus (EY) N:o 2679/98 ei saisi millään tavalla vaikuttaa unionin tasolla ja jäsenvaltioissa tunnustettujen perusoikeuksien käyttämiseen, mukaan lukien oikeus tai vapaus ryhtyä lakkoon tai muuhun jäsenvaltioiden työmarkkinajärjestelmien piiriin kuuluvaan toimeen, kansallisen lainsäädännön tai käytännön mukaisesti. Se ei myöskään saisi rajoittaa oikeutta neuvotella ja tehdä työ- ja virkaehtosopimuksia tai oikeutta ryhtyä työtaistelutoimiin kansallisen lainsäädännön tai käytännön mukaisesti.

(82) Jäsenvaltiot eivät voi riittävällä tavalla saavuttaa tämän asetuksen tavoitetta eli varmistaa sisämarkkinoiden moitteetonta ja häiriötöntä toimintaa ottamalla käyttöön valmiussuunnittelu-, valmius- ja hätätoimenpiteitä sisämarkkinoilla vastatoimenpiteiden koordinoinnin helpottamiseksi kriisitilanteessa, vaan se voidaan toiminnan laajuuden ja vaikutusten vuoksi saavuttaa paremmin unionin tasolla. Sen vuoksi unioni voi toteuttaa toimenpiteitä Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 5 artiklassa vahvistetun toissijaisuusperiaatteen mukaisesti. Mainitussa artiklassa vahvistetun suhteellisuusperiaatteen mukaisesti tässä asetuksessa ei ylitetä sitä, mikä on tarpeen kyseisen tavoitteen saavuttamiseksi,

OVAT HYVÄKSYNEET TÄMÄN ASETUKSEN:

I OSASTO

YLEISET SÄÄNNÖKSET

I LUKU

Kohde, tavoitteet, soveltamisala ja määritelmät

1 artikla

Kohde ja tavoitteet

1. Tässä asetuksessa vahvistetaan yhdenmukaistettujen toimenpiteiden kehys, jolla voidaan tehokkaasti ennakoida kriisien vaikutusta sisämarkkinoihin ja valmistautua ja reagoida siihen.

2. Edellä 1 kohdassa tarkoitetulla kehyksellä pyritään

([47]) Neuvoston asetus (EY) N:o 2679/98, annettu 7 päivänä joulukuuta 1998, sisämarkkinoiden toimivuudesta jäsenvaltioiden välisen tavaroiden vapaan liikkuvuuden osalta (EYVL L 337, 12.12.1998, s. 8).

a) turvaamaan tavaroiden, palvelujen ja henkilöiden, myös työntekijöiden, vapaa liikkuvuus ja helpottamaan sitä;

b) varmistamaan kriittisen tärkeiden tavaroiden ja palvelujen ja kriisin kannalta olennaisten tavaroiden ja palvelujen saatavuus sisämarkkinoilla, kun jäsenvaltiot ovat toteuttaneet tai todennäköisesti toteuttavat toisistaan poikkeavia kansallisia toimenpiteitä; ja

c) ehkäisemään esteiden luominen sisämarkkinoiden moitteettomalle toiminnalle.

3. Tässä asetuksessa säädetään erityisesti

a) säännöistä, jotka koskevat sisämarkkinoiden hätätila- ja häiriönsietolautakunnan perustamista ja toimintaa komission avustamiseksi ja neuvomiseksi, jotta voidaan ennakoida tai ehkäistä kriisin vaikutusta sisämarkkinoihin tai reagoida siihen;

b) varautumistoimenpiteistä, jotka liittyvät ennakointiin, suunnitteluun ja häiriönsietokyvyn parantamiseen;

c) sisämarkkinoiden valmiustilavaiheen aikana toteutettavista toimenpiteistä, joilla puututaan sellaisen kriisin uhkan vaikutukseen, joka voi kärjistyä sisämarkkinoiden hätätilaksi;

d) sisämarkkinoiden hätätilavaiheen aikana toteutettavista toimenpiteistä, joilla puututaan kriisin sisämarkkinavaikutukseen, mukaan lukien toimenpiteet, joilla helpotetaan tavaroiden, palvelujen ja henkilöiden, myös työntekijöiden, vapaata liikkuvuutta kyseisen vaiheen aikana;

e) julkisia hankintoja koskevista säännöistä sisämarkkinoiden valmiustila- ja hätätilavaiheen aikana;

f) digitaalisten välineiden tarjoamista ja toimivaltaisten viranomaisten välistä yhteistyötä koskevista säännöistä.

2 artikla

Soveltamisala

1. Tätä asetusta sovelletaan tavaroihin, palveluihin ja henkilöihin, myös työntekijöihin, sisämarkkinoilla.

2. Tätä asetusta ei sovelleta seuraaviin:

a) lääkkeet, sellaisina kuin ne on määritelty Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2001/83/EY ([48]) 1 artiklan 2 alakohdassa;

b) lääkinnälliset laitteet, sellaisina kuin ne on määritelty asetuksen (EU) 2022/123 2 artiklan e alakohdassa;

c) muut asetuksen (EU) 2022/2371 3 artiklan 10 alakohdassa tarkoitetut lääketieteelliset vastatoimet, jotka sisältyvät asetuksen (EU) 2022/2372 7 artiklan 1 kohdan mukaisesti laadittuun luetteloon;

d) puolijohteet, sellaisina kuin ne on määritelty Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2023/1781 ([49]) 2 artiklan 1 alakohdassa;

e) neuvoston direktiivin 2003/96/EY ([50]) 2 artiklan 1 kohdassa tarkoitetut energiatuotteet, kyseisen direktiivin 2 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu sähkö, ja muut kyseisen direktiivin 2 artiklan 3 kohdassa tarkoitetut tuotteet;

([48]) Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2001/83/EY, annettu 6 päivänä marraskuuta 2001, ihmisille tarkoitettuja lääkkeitä koskevista yhteisön säännöistä (EYVL L 311, 28.11.2001, s. 67).

([49]) Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2023/1781, annettu 13 päivänä syyskuuta 2023, Euroopan puolijohde-ekosysteemiä vahvistavasta toimenpidekehyksestä ja asetuksen (EU) 2021/694 muuttamisesta (sirusäädös) (EUVL L 229, 18.9.2023, s. 1).

([50]) Neuvoston direktiivi 2003/96/EY, annettu 27 päivänä lokakuuta 2003, energiatuotteiden ja sähkön verotusta koskevan yhteisön kehyksen uudistamisesta (EUVL L 283, 31.10.2003, s. 51).

f) rahoituspalvelut, kuten pankki-, luotto-, vakuutus- ja jälleenvakuutuspalvelut, ammatillisiin lisäeläkkeisiin ja yksilöllisiin lisäeläkejärjestelyihin liittyvät palvelut, arvopaperi-, sijoitusrahasto- ja maksupalvelut ja sijoitusneuvonta, mukaan luettuina Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2013/36/EU ([51]) liitteessä I luetellut palvelut ja toimet, sekä selvitystoiminta ja neuvonta-, välitys- ja muut liitännäisrahoituspalvelut;

g) puolustukseen liittyvät tuotteet, sellaisina kuin ne on määritelty Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2009/43/EY ([52]) 3 artiklan 1 alakohdassa tai sellaisina kuin ne on määritelty jäsenvaltioiden kansallisessa lainsäädännössä unionin oikeuden mukaisesti.

3. Poiketen siitä, mitä tämän artiklan 2 kohdan a, b ja c alakohdassa säädetään, tämän asetuksen 20–23 artiklaa ja 44 artiklaa sovelletaan kyseisissä alakohdissa tarkoitettuihin tuotteisiin.

4. Tällä asetuksella ei rajoiteta sellaisten muiden unionin säädösten soveltamista, joissa vahvistetaan kriisitoimintaa tai kriisinhallintaa koskevia erityissääntöjä ja joita ovat muun muassa

a) Euroopan parlamentin ja neuvoston päätös N:o 1313/2013/EU ([53]) unionin pelastuspalvelumekanismista;

b) asetuksen (EU) 2015/479 asiaa koskevat säännökset, jotka liittyvät komission toimivaltaan arvioida, onko aiheellista asettaa vientiä koskevia rajoituksia unionin kansainvälisten oikeuksien ja velvoitteiden mukaisesti;

c) EU:n terveysturvakehykseen liittyvät asetukset (EU) 2022/2371 ja (EU) 2022/2372;

d) päätös 2014/415/EU, jonka nojalla perustettiin poliittisen kriisitoiminnan integroidut järjestelyt, jäljempänä ”IPCR-järjestelyt”, mukaan lukien IPCR-järjestelyjen poliittinen koordinointirooli, ja täytäntöönpanopäätös (EU) 2018/1993 kyseisten järjestelyjen toimintaa koskevista säännöistä.

5. Tällä asetuksella ei rajoiteta unionin kilpailusääntöjen soveltamista, mukaan lukien kilpailunrajoituksia, yrityskeskittymiä ja valtiontukia koskevat säännöt.

6. Tällä asetuksella ei rajoiteta jäsenvaltioiden velvoitetta turvata kansallinen turvallisuus eikä niiden valtuuksia suojata keskeisiä valtiolle kuuluvia tehtäviä, erityisesti niitä, joiden tavoitteena on valtion alueellisen koskemattomuuden turvaaminen ja yleisen järjestyksen ylläpitäminen. Erityisesti kansallinen turvallisuus säilyy yksinomaan kunkin jäsenvaltion vastuulla.

7. Tämä asetus ei vaikuta perusoikeuksien noudattamiseen Euroopan unionin perusoikeuskirjan, jäljempänä ”perusoikeuskirja”, mukaisesti. Tämä asetus ei vaikuta etenkään oikeuteen ryhtyä lakkoon tai muuhun jäsenvaltioiden työmarkkinajärjestelmien piiriin kuuluvaan toimeen kansallisen lainsäädännön ja käytännön mukaisesti. Se ei vaikuta myöskään oikeuteen neuvotella, tehdä ja panna täytäntöön työ- ja virkaehtosopimuksia tai ryhtyä työtaistelutoimiin kansallisen lainsäädännön ja käytännön mukaisesti.

3 artikla

Määritelmät

Tässä asetuksessa tarkoitetaan:

1) ”kriisillä” unionissa tai sen ulkopuolella sattuvaa poikkeuksellista, odottamatonta ja äkillistä luonnon tai ihmisen aiheuttamaa tapahtumaa, joka on luonteeltaan ja laajuudeltaan epätavallinen, jolla on tai voi olla vakava kielteinen vaikutus sisämarkkinoiden toimintaan ja joka haittaa tavaroiden, palvelujen ja henkilöiden vapaata liikkuvuutta tai sisämarkkinoiden toimitusketjujen toimintaa;

2) ”sisämarkkinoiden valmiustilavaiheella” kehystä, jolla puututaan kriisin uhkaan, joka voi kärjistyä sisämarkkinoiden hätätilaksi seuraavien kuuden kuukauden aikana;

([51]) Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2013/36/EU, annettu 26 päivänä kesäkuuta 2013, oikeudesta harjoittaa luottolaitostoimintaa ja luottolaitosten vakavaraisuusvalvonnasta, direktiivin 2002/87/EY muuttamisesta sekä direktiivien 2006/48/EY ja 2006/49/EY kumoamisesta (EUVL L 176, 27.6.2013, s. 338).

([52]) Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2009/43/EY, annettu 6 päivänä toukokuuta 2009, yhteisön sisällä tapahtuvia puolustukseen liittyvien tuotteiden siirtoja koskevien ehtojen yksinkertaistamisesta (EUVL L 146, 10.6.2009, s. 1).

([53]) Euroopan parlamentin ja neuvoston päätös N:o 1313/2013/EU, annettu 17 päivänä joulukuuta 2013, unionin pelastuspalvelumekanismista (EUVL L 347, 20.12.2013, s. 924).

3) ”sisämarkkinoiden hätätilavaiheella” kehystä, jolla puututaan kriisiin, josta aiheutuu sisämarkkinoilla merkittävä kielteinen vaikutus, joka haittaa vakavasti tavaroiden, palvelujen ja henkilöiden vapaata liikkuvuutta, tai jos tällaisen vakavan häiriön vuoksi on toteutettu tai todennäköisesti toteutetaan toisistaan poikkeavia kansallisia toimenpiteitä, sisämarkkinoiden toimitusketjujen toimintaa;

4) ”kriittisen tärkeillä aloilla” unionille ja sen jäsenvaltioille yleisen turvallisuuden, yleisen järjestyksen tai kansanterveyden ylläpitämisen kannalta systeemisiä ja elintärkeitä aloja, joiden häiriöillä, toimimattomuudella, häviämisellä tai tuhoutumisella voi olla merkittävä kielteinen vaikutus sisämarkkinoiden toimintaan kriisin uhatessa;

5) ”kriittisen tärkeillä tavaroilla” tai ”kriittisen tärkeillä palveluilla”, yhdessä jäljempänä ”kriittisen tärkeät tavarat ja palvelut”, neuvoston 14 artiklan 1 kohdan nojalla antamassa täytäntöönpanosäädöksessä lueteltuja tavaroita tai palveluja, joita ei voida korvata tai hankkia muista lähteistä tai jotka ovat ehdottoman tarpeellisia välttämättömien yhteiskunnan toimintojen tai taloudellisen toiminnan ylläpitämiseksi, jotta voidaan varmistaa sisämarkkinoiden ja niiden toimitusketjujen moitteeton toiminta kriittisen tärkeillä aloilla;

6) ”kriisin kannalta olennaisilla tavaroilla” tai ”kriisin kannalta olennaisilla palveluilla”, yhdessä jäljempänä ”kriisin kannalta olennaiset tavarat ja palvelut”, neuvoston 18 artiklan 4 kohdan nojalla antamassa täytäntöönpanosäädöksessä lueteltuja tavaroita tai palveluja, joita ei voida korvata tai hankkia muista lähteistä tai jotka ovat ehdottoman tarpeellisia välttämättömien yhteiskunnan toimintojen tai taloudellisen toiminnan ylläpitämiseksi, jotta voidaan varmistaa sisämarkkinoiden ja niiden toimitusketjujen moitteeton toiminta, sekä joita pidetään kriisiin reagoinnin kannalta olennaisina;

7) ”merkittävillä vaaratilanteilla” vaaratilanteita, jotka häiritsevät merkittävästi tai voivat häiritä merkittävästi sisämarkkinoiden ja niiden toimitusketjujen toimintaa;

8) ”asianomaisella talouden toimijalla” toimitusketjussa toimivaa talouden toimijaa, jolla on kyky tai valmiudet tuottaa tai jakaa jotakin seuraavista:

   a) kriittisen tärkeät tavarat tai kriittisen tärkeät palvelut;

   b) kriisin kannalta olennaiset tavarat tai palvelut;

   c) a ja b alakohdassa tarkoitettujen tavaroiden osat;

(9) ”mikroyrityksillä sekä pienillä ja keskisuurilla yrityksillä” tai ”pk-yrityksillä” mikroyrityksiä sekä pieniä ja keskisuuria yrityksiä sellaisina kuin ne on määritelty komission suosituksen 2003/361/EY ([54]) liitteessä olevassa 2 artiklassa.

II LUKU

Hallinnointi

4 artikla

Sisämarkkinoiden hätätila- ja häiriönsietolautakunta

1. Perustetaan sisämarkkinoiden hätätila- ja häiriönsietolautakunta, jäljempänä ”lautakunta”.

2. Lautakunnassa on yksi edustaja kustakin jäsenvaltiosta ja yksi komission edustaja. Kunkin jäsenvaltion on nimettävä edustaja ja varaedustaja. Lisäksi jäsenvaltiot voivat tarvittaessa nimetä alakohtaisen tilapäisen edustajan kriisin luonteesta riippuen.

3. Lautakunnan puheenjohtajana toimii komission edustaja, ja komissio huolehtii lautakunnan sihteeristön tehtävistä.

4. Lautakunnan puheenjohtaja, jäljempänä ”puheenjohtaja”, kutsuu Euroopan parlamentin edustajan pysyväksi tarkkailijaksi lautakuntaan.

([54]) Komission suositus 2003/361/EY, annettu 6 päivänä toukokuuta 2003, mikroyritysten sekä pienten ja keskisuurten yritysten määritelmästä (EUVL L 124, 20.5.2003, s. 36).

5. Puheenjohtaja voi kutsua erityistietämystä omaavia asiantuntijoita osallistumaan tarkkailijoina lautakunnan työhön ja osallistumaan yksittäisiin kokouksiin tapauskohtaisesti, jos tällainen osallistuminen on tarkoituksenmukaista kokouksen esityslista huomioiden. Tällaisiin asiantuntijoihin voi kuulua talouden toimijoiden, sidosryhmäjärjestöjen ja työmarkkina-osapuolten edustajia.

6. Puheenjohtaja kutsuu muiden kriisiin liittyvien unionin tason elinten edustajat lautakunnan asiaankuuluviin kokouksiin tarkkailijoina.

7. Puheenjohtaja kutsuu kansainvälisten järjestöjen ja unionin ulkopuolisten maiden edustajia lautakunnan asiaankuuluviin kokouksiin asiaa koskevien kahdenvälisten tai kansainvälisten sopimusten mukaisesti.

8. Tarkkailijoilla ei kuitenkaan ole äänioikeutta, eivätkä he osallistu lautakunnan antamien lausuntojen, suositusten tai ohjeiden laatimiseen. Puheenjohtaja voi tarvittaessa pyytää kyseisiä tarkkailijoita esittämään tietoja ja näkemyksiä.

9. Lautakunta kokoontuu vähintään kolme kertaa vuodessa. Ensimmäisessä kokouksessaan lautakunta vahvistaa työjärjestyksensä komission ehdotuksesta ja yhteisymmärryksessä sen kanssa.

10. Lautakunta voi antaa lausuntoja, suosituksia tai raportteja 5 artiklassa säädettyjen tehtäviensä yhteydessä. Komissio ottaa kyseiset lausunnot, suositukset tai raportit mahdollisimman tarkasti huomioon läpinäkyvällä tavalla.

5 artikla

Lautakunnan tehtävät

1. Jäljempänä 9–13 artiklassa tarkoitettua sisämarkkinoiden valmiussuunnittelua varten lautakunta avustaa ja neuvoo komissiota seuraavissa tehtävissä:

a) 9 artiklassa tarkoitettuun valmiussuunnittelukehykseen sisällytettävien hallinnollisten yhteistyöjärjestelyjen ehdottaminen tietojenvaihdon helpottamiseksi komission ja jäsenvaltioiden välillä sisämarkkinoiden valmius- ja hätätilavaiheissa;

b) sellaisten vaaratilanteiden arviointi, joista jäsenvaltiot ovat antaneet hälytyksen komissiolle 13 artiklan mukaisesti, ja niiden sisämarkkinoihin ja sisämarkkinoiden toimitusketjuihin kohdistuvan vaikutuksen arviointi;

c) tietojen kerääminen ennakkokäsityksen saamiseksi kriisin toteutumisen mahdollisuudesta, data-analyysien tekeminen ja markkinatiedon tarjoaminen;

d) talouden toimijoiden, myös pk-yritysten, ja teollisuuden sekä tarvittaessa työmarkkinaosapuolten edustajien kuuleminen markkinatietojen keräämiseksi 43 artiklan mukaisesti;

e) muilta kriisiin liittyviltä unionin ja kansainvälisen tason elimiltä saatujen koostettujen tietojen analysointi;

f) rekisterin ylläpitäminen kansallisista ja unionin kriisitoimista, joita on toteutettu aiemmissa kriiseissä ja jotka ovat vaikuttaneet sisämarkkinoihin ja niiden toimitusketjuihin; ja

g) valittavien toimenpiteiden määrittämistä koskevien neuvojen antaminen kriisin ennakointia ja suunnittelua varten vahvistaen samalla sisämarkkinoiden häiriönsietokykyä sekä valittujen toimenpiteiden toteuttamista koskevien neuvojen antaminen.

2. Jäljempänä 14 artiklassa tarkoitettua sisämarkkinoiden valmiustilavaihetta varten lautakunta avustaa ja neuvoo komissiota seuraavissa tehtävissä:

a) sen määrittäminen, ovatko sisämarkkinoiden valmiustilavaiheen käyttöönoton tai käyttöönoton peruuttamisen kriteerit täyttyneet, jotta voidaan määrittää, onko kyseessä 3 artiklan 2 alakohdassa tarkoitettu kriisin uhka ja mikä on tällaisen uhan laajuus;

b) tietojen vaihtamisen ja jakamisen koordinointi ja helpottaminen, myös muiden asiaankuuluvien elinten ja muiden kriisiin liittyvien unionin tason elinten sekä tarvittaessa unionin ulkopuolisten maiden kanssa, kiinnittäen erityistä huomiota unionin ehdokasmaihin ja kehitysmaihin, ja kansainvälisten järjestöjen kanssa; ja

c) kriisin uhkan sisämarkkinavaikutuksen analysointi ja siitä keskusteleminen ottaen asianmukaisesti huomioon raja-alueiden tilanne mahdollisten ratkaisujen löytämiseksi.

3. Jäljempänä 18 artiklassa tarkoitettua sisämarkkinoiden hätätilavaihetta varten lautakunta avustaa ja neuvoo komissiota seuraavissa tehtävissä:

a) jäsenvaltioiden tai komission keräämien kriisin kannalta merkityksellisten tietojen analysointi;

b) sen määrittäminen, ovatko sisämarkkinoiden hätätilavaiheen käyttöönoton tai käyttöönoton peruuttamisen kriteerit täyttyneet;

c) valittavien toimenpiteiden määrittämistä koskevien neuvojen antaminen sisämarkkinoiden hätätilaan reagoimiseksi unionin tasolla sekä valittujen toimenpiteiden toteuttamista koskevien neuvojen antaminen;

d) kansallisten kriisitoimien tarkastelu;

e) tietojen vaihtamisen ja jakamisen koordinointi ja helpottaminen, myös muiden kriisiin liittyvien unionin tason elinten sekä tarvittaessa unionin ulkopuolisten maiden kanssa, kiinnittäen erityistä huomiota unionin ehdokasmaihin ja kehitysmaihin, ja kansainvälisten järjestöjen kanssa;

f) kriisin sisämarkkinavaikutuksen analysointi ja siitä keskusteleminen ottaen asianmukaisesti huomioon raja-alueiden tilanne mahdollisten ratkaisujen löytämiseksi; ja

g) tarvittaessa luettelon vahvistaminen henkilöryhmistä, jotka osallistuvat kriisin kannalta olennaisten tavaroiden ja palvelujen tuottamiseen tai tarjoamiseen ja joita varten on tarpeen laatia yhteisiä malleja ja lomakkeita, joita jäsenvaltiot voivat käyttää vapaaehtoiselta pohjalta.

4. Komissio varmistaa kaikkien kuhunkin kriisiin liittyvien unionin tason elinten osallistumisen lautakunnan toimiin. Lautakunta tekee tarvittaessa yhteistyötä ja koordinoi toimintaansa tiiviisti muiden kriisiin liittyvien unionin tason elinten ja asetuksella (EU) 2024/1252 perustetun Euroopan kriittisiä raaka-aineita käsittelevän toimikunnan kanssa. Komissio varmistaa koordinoinnin muiden unionin mekanismien, kuten unionin pelastuspalvelumekanismin, IPCR-järjestelyjen, EU:n terveysturvakehyksen ja Euroopan kriittisiä raaka-aineita koskevan kehyksen, kautta toteutettavien toimenpiteiden kanssa. Lautakunta varmistaa tietojenvaihdon unionin pelastuspalvelumekanismin mukaisen hätäavun koordinointikeskuksen ja IPCR-järjestelyjen mukaisen yhteisen tilannetietoisuuden ja -analyysin tukivoimavaran kanssa.

5. Lautakunta hyväksyy yhteistyössä komission kanssa vuotuisen toimintakertomuksen ja toimittaa sen Euroopan parlamentille ja neuvostolle.

6 artikla

Hätätilaa ja häiriönsietokykyä koskeva vuoropuhelu

1. Unionin toimielinten välisen vuoropuhelun tehostamiseksi sekä avoimuuden, vastuuvelvollisuuden ja koordinoinnin lisäämiseksi Euroopan parlamentin toimivaltainen valiokunta voi kutsua kuultavakseen etenkin lautakunnan kunkin kokouksen jälkeen ja aina, kun sisämarkkinoiden valmiustila- tai hätätilavaiheen käyttöönotto peruutetaan, lautakunnan puheenjohtajana toimivan komission tiedottamaan kaikista tämän asetuksen soveltamisalaan kuuluvista seikoista.

2. Euroopan parlamentille ilmoitetaan mahdollisimman pian kaikista tämän asetuksen nojalla ehdotetuista tai annetuista neuvoston täytäntöönpanosäädöksistä.

3. Komissio ottaa huomioon seikat, jotka tulevat esiin hätätilaa ja häiriönsietokykyä koskevassa vuoropuhelussa esitetyissä näkemyksissä, mukaan lukien asiaankuuluvat Euroopan parlamentin päätöslauselmat.

7 artikla

Hätätilaa ja häiriönsietokykyä käsittelevä foorumi

1. Komissio perustaa sidosryhmäfoorumin, jotta helpotetaan alakohtaista vuoropuhelua ja kumppanuuksia kokoamalla yhteen keskeisiä sidosryhmiä eli talouden toimijoiden, työmarkkinaosapuolten, tutkijoiden ja kansalaisyhteiskunnan edustajia. Erityisesti foorumi tarjoaa toiminnon, jonka avulla kiinnostuneet sidosryhmät voivat

a) ilmoittaa vapaaehtoisista toimista, joita tarvitaan, jotta sisämarkkinoiden hätätilaan voidaan reagoida onnistuneesti;

b) antaa tieteellistä neuvontaa tai tieteellisiä lausuntoja tai raportteja kriisiin liittyvistä kysymyksistä;

c) edistää tietojen ja parhaiden käytäntöjen vaihtoa erityisesti tavaroiden, palvelujen ja henkilöiden vapaan liikkuvuuden osalta ja auttaa välttämään sellaisia toisistaan poikkeavia kansallisia toimenpiteitä, jotka voisivat luoda rajat ylittäviä rajoituksia.

2. Komissio ja lautakunta ottavat tämän asetuksen täytäntöönpanossa huomioon 1 kohdassa tarkoitettujen alakohtaisen vuoropuhelun ja kumppanuuksien tulokset sekä sidosryhmien kyseisen kohdan mukaisesti mahdollisesti antamat olennaiset panokset.

8 artikla

Yhteystoimistot

1. Kunkin jäsenvaltion on nimettävä keskusyhteystoimisto.

2. Jäsenvaltion keskusyhteystoimisto vastaa yhteydenpidosta, koordinoinnista ja tietojenvaihdosta seuraavien kanssa:

a) muiden jäsenvaltioiden keskusyhteystoimistot ja 4 kohdassa tarkoitettu unionin tason yhteystoimisto;

b) kyseisen jäsenvaltion asiaankuuluvat toimivaltaiset viranomaiset, erityisesti 24 artiklassa tarkoitetut kansalliset keskitetyt yhteyspisteet.

3. Voidakseen hoitaa tämän asetuksen mukaiset tehtävänsä jäsenvaltion keskusyhteystoimiston on koottava kyseisen jäsenvaltion asiaankuuluvilta toimivaltaisilta viranomaisilta saadut tiedot.

4. Komissio nimeää unionin tason yhteystoimiston.

5. Unionin tason yhteystoimiston on varmistettava koordinointi ja tietojenvaihto, mukaan lukien kriisin kannalta merkityksellisten tietojen vaihto, jäsenvaltioiden keskusyhteystoimistojen kanssa sisämarkkinoiden valmius- ja hätätilavaiheiden hallinnointia varten.

II OSASTO

SISÄMARKKINOIDEN VALMIUSSUUNNITTELU

9 artikla

Valmiussuunnittelukehys

1. Ottaen asianmukaisesti huomioon lautakunnan lausunnon ja asiaan liittyvien unionin tason elinten kannan komissio voi antaa täytäntöönpanosäädöksen vahvistaakseen yksityiskohtaiset järjestelyt valmiuskehykselle, joka koskee kriisivalmiutta, yhteistyötä, tietojenvaihtoa ja kriisiviestintää sisämarkkinoiden valmius- ja hätätilavaiheita varten. Kyseisessä täytäntöönpanosäädöksessä vahvistetaan yksityiskohtaiset järjestelyt seuraavia varten:

a) jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten ja unionin tason elinten välinen yhteistyö sisämarkkinoiden valmius- ja hätätilavaiheiden aikana;

b) suojattu tietojenvaihto; ja

c) koordinoitu lähestymistapa kansalaisille kohdistettuun kriisiviestintään sisämarkkinoiden valmius- ja hätätilavaiheiden aikana siten, että komissiolla on koordinoiva rooli.

2. Edellä 1 kohdassa tarkoitettu täytäntöönpanosäädös hyväksytään 45 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua tarkastelumenettelyä noudattaen.

3. Komissio ja jäsenvaltiot varmistavat, että käytössä on järjestelyt, joilla varmistetaan oikea-aikainen yhteistyö ja turvallinen tietojenvaihto komission, asiaan liittyvien unionin tason elinten ja jäsenvaltioiden välillä seuraavista:

a) luettelo jäsenvaltioiden toimivaltaisista viranomaisista, 8 artiklan mukaisesti nimetyistä keskusyhteystoimistoista ja 24 artiklassa tarkoitetuista keskitetyistä yhteyspisteistä, mukaan lukien niiden yhteystiedot sekä niiden tehtävät ja vastuut tämän asetuksen mukaisten sisämarkkinoiden valmius- ja hätätilavaiheiden aikana kansallisen lainsäädännön mukaisesti;

b) talouden toimijoiden, myös pk-yritysten, edustajien kuuleminen niiden aloitteista ja toimista, joilla voitaisiin lieventää mahdollisia sisämarkkinoiden kriisejä ja reagoida niihin;

c) työmarkkinaosapuolten kuuleminen niiden mahdollisten kriisien lieventämistä ja niihin reagoimista koskevien aloitteiden ja toimien vaikutuksista työntekijöiden vapaaseen liikkuvuuteen;

d) teknisen tason yhteistyö sisämarkkinoiden valmius- ja hätätilavaiheiden aikana;

e) riski- ja hätäviestintä, jossa komissiolla on koordinoiva rooli ja jossa otetaan huomioon jo olemassa olevat rakenteet.

4. Edellä 1 kohdan mukaisesti vahvistetun kehyksen toiminnan varmistamiseksi komissio voi tehdä stressitestejä, simulaatioita ja sekä toiminnan aikaisia että sen jälkeisiä tarkasteluja jäsenvaltioiden kanssa ja ehdottaa asiaan liittyville unionin tason elimille ja jäsenvaltioille kehyksen päivittämistä tarpeen mukaan.

5. Edistääkseen ja helpottaakseen tavaroiden ja palvelujen vapaata liikkuvuutta sisämarkkinoiden hätätilavaiheen aikana komissio avustaa jäsenvaltioita koordinoimaan toimiaan asettamalla jäsenvaltioiden kesken toteutettujen toimien yhteisiä digitaalisia ilmoitus-, rekisteröinti- ja lupalomakkeita.

10 artikla

Vapaaehtoiset kriisiprotokollat

1. Lautakunta voi suosittaa, että komissio käynnistää talouden toimijoiden vapaaehtoisten kriisiprotokollien laatimisen sisämarkkinoiden hätätilavaiheen kriiseihin puuttumiseksi.

2. Komissio kannustaa talouden toimijoita laatimaan kyseisiä vapaaehtoisia kriisiprotokollia ja helpottaa sitä. Talouden toimijat voivat päättää vapaaehtoisesti, osallistuvatko ne vapaaehtoisiin kriisiprotokolliin.

3. Vapaaehtoisissa kriisiprotokollissa esitetään seuraavat:

a) sen häiriön erityiset muuttujat, johon vapaaehtoisella kriisiprotokollalla pyritään puuttumaan, ja tavoitteet, joihin kriisiprotokollalla pyritään;

b) kunkin vapaaehtoiseen kriisiprotokollaan osallistujan rooli ja ne valmistautumistoimenpiteet, jotka niiden on määrä toteuttaa, kun sisämarkkinoiden hätätilavaihe kriisin lieventämiseksi ja siihen reagoimiseksi on otettu käyttöön;

c) selkeä menettely, jolla määritetään käyttöönottoajankohta ja ajanjakso, jonka aikana toimenpiteet on toteutettava, kun kriisiprotokolla on otettu käyttöön;

d) toimet, joilla lievennetään sisämarkkinoiden hätätilavaiheen mahdollisia kriisejä ja reagoidaan niihin ja jotka rajoittuvat tiukasti siihen, mikä on tarpeen kriiseihin puuttumiseksi.

4. Komissio ottaa tarvittaessa vapaaehtoisten kriisiprotokollien laatimiseen mukaan jäsenvaltioiden viranomaisia sekä unionin elimiä ja laitoksia. Komissio voi, jos se on tarpeen ja aiheellista, ottaa mukaan myös kansalaisyhteiskunnan organisaatioita tai muita asiaankuuluvia organisaatioita.

11 artikla

Koulutus ja simulaatiot

1. Komissio kehittää ja järjestää säännöllisesti kriisivalmiutta, koordinointia, yhteistyötä ja tietojenvaihtoa koskevaa koulutusta keskusyhteystoimistojen henkilöstölle. Se järjestää simulaatioita, joihin osallistuu kaikkien jäsenvaltioiden keskusyhteystoimistojen henkilöstöä ja jotka perustuvat mahdollisiin sisämarkkinoiden hätätilaskenaarioihin.

2. Erityisesti komissio kehittää ja hallinnoi koulutusohjelmaa, joka perustuu aiemmista kriiseistä saatuihin kokemuksiin, mukaan lukien hätätilan hallinnan kaikkiin vaiheisiin liittyvät näkökohdat, jotta sisämarkkinoiden valmius- tai hätätilavaiheen kriiseihin voidaan reagoida nopeasti. Kyseiseen ohjelmaan voi sisältyä erityisesti seuraavaa:

a) tavaroiden, palvelujen ja henkilöiden vapaan liikkuvuuden helpottamista koskevien kaikkien asiaankuuluvien toimien seuranta, analysointi ja arviointi;

b) unionin ja kansallisen tason parhaiden käytäntöjen ja tarvittaessa unionin ulkopuolisten maiden ja kansainvälisten järjestöjen kehittämien parhaiden käytäntöjen täytäntöönpanon edistäminen;

c) tiedon levittämistä ja eri tehtävien täytäntöönpanoa kansallisella tasolla ja tarvittaessa alueellisella ja paikallisella tasolla koskevien ohjeiden kehittäminen;

d) asiaankuuluvien uusien teknologioiden ja digitaalisten välineiden käyttöön kannustaminen sisämarkkinoiden hätätiloihin reagoimista varten.

3. Komissio laatii ja asettaa saataville koulutusohjelmia ja -materiaalia sidosryhmille, myös talouden toimijoille. Komissio voi tarvittaessa kutsua sidosryhmiä osallistumaan koulutukseen ja simulaatioihin.

4. Komissio voi jäsenvaltion pyynnöstä antaa kriisivalmius- ja kriisitoimenpiteisiin liittyviä neuvoja ja tukea ottaen erityisesti huomioon kyseisen jäsenvaltion tarpeet ja edut.

12 artikla

Stressitestit

1. Komissio toteuttaa ja koordinoi lautakunnan lausunnon huomioon ottaen stressitestejä, mukaan lukien simulaatiot, joiden tarkoituksena on ennakoida sisämarkkinoiden kriisiä ja valmistautua siihen.

2. Erityisesti komissio

a) kehittää tietylle alalle skenaarioita ja parametreja, joissa otetaan huomioon kriisiin liittyvät erityiset riskit, jotta voidaan arvioida mahdollista vaikutusta tavaroiden, palvelujen ja henkilöiden vapaaseen liikkuvuuteen kyseisellä alalla;

b) helpottaa hätätilaan varautumista koskevien strategioiden kehittämistä ja kannustaa siihen;

c) määrittää stressitestien jälkeen riskinhallintatoimenpiteitä yhteistyössä kaikkien osallistuneiden toimijoiden kanssa.

3. Edellä 2 kohdan a alakohdassa tarkoitetun tietyn alan määrittämiseksi komissio hyödyntää yhteistyössä lautakunnan kanssa kaikkia käytettävissään olevia välineitä, myös kartoituksia.

4. Komissio tekee unionin tason stressitestejä säännöllisesti ja vähintään kerran joka toinen vuosi. Tässä tarkoituksessa komissio kutsuu kaikkien jäsenvaltioiden keskusyhteystoimistojen henkilöstöä osallistumaan simulaatioihin. Komissio voi myös kutsua sisämarkkinoiden hätätilojen ehkäisyyn ja niihin varautumiseen ja reagoimiseen osallistuvia muita keskeisiä toimijoita osallistumaan vapaaehtoiselta pohjalta.

5. Komissio voi kahden tai useamman jäsenvaltion pyynnöstä tehdä stressitestejä tietyillä maantieteellisillä alueilla tai raja-alueilla kyseisissä jäsenvaltioissa.

6. Komissio toimittaa tämän artiklan mukaisesti tehtyjen stressitestien tulokset lautakunnalle ja julkaisee niistä raportin.

13 artikla

Tapauskohtaiset hälytykset varhaisvaroitusta varten

1. Jäsenvaltion keskusyhteystoimiston on ilmoitettava komissiolle ja muiden jäsenvaltioiden keskusyhteystoimistoille ilman aiheetonta viivytystä kaikista merkittävistä vaaratilanteista.

2. Keskusyhteystoimistojen ja jäsenvaltioiden kaikkien asiaan liittyvien toimivaltaisten viranomaisten on unionin oikeuden ja unionin oikeuden mukaisen kansallisen lainsäädännön mukaisesti toteutettava kaikki tarvittavat toimenpiteet, jotta 1 kohdassa tarkoitettuja tietoja käsitellään siten, että noudatetaan niiden luottamuksellisuutta ja suojellaan unionin tai jäsenvaltioiden turvallisuutta ja yleistä järjestystä sekä asianomaisten talouden toimijoiden turvallisuutta ja kaupallisia etuja.

3. Sen määrittämiseksi, olisiko vaaratilanteista tehtävä hälytys 1 kohdan mukaisesti, jäsenvaltion keskusyhteystoimiston on otettava huomioon seuraavat seikat:

a) niiden talouden toimijoiden markkina-asema tai lukumäärä, joihin vaaratilanne vaikuttaa;

b) vaaratilanteen kesto tai arvioitu kesto;

c) maantieteellinen alue ja sisämarkkinoiden osuus, johon vaaratilanne vaikuttaa, ja vaaratilanteen rajat ylittävät vaikutukset sekä sen vaikutus erityisen haavoittuviin tai alttiisiin maantieteellisiin alueisiin, kuten syrjäisimpiin alueisiin; ja

d) kyseisten vaaratilanteiden vaikutus tavaroihin, joita ei voida hankkia muista lähteistä tai korvata.

III OSASTO

VALMIUS SISÄMARKKINOILLA

I LUKU

Sisämarkkinoiden valmiustilavaihe

14 artikla

Käyttöönottoa koskevat kriteerit

1. Jos komissio lautakunnan lausunnon huomioon ottaen katsoo, että 3 artiklan 2 alakohdassa tarkoitetut edellytykset täyttyvät, se ehdottaa neuvostolle, että tämä ottaa käyttöön sisämarkkinoiden valmiustilavaiheen. Neuvosto voi ottaa sisämarkkinoiden valmiustilavaiheen käyttöön täytäntöönpanosäädöksellään. Kyseisen käyttöönoton kesto määritellään täytäntöönpanosäädöksessä, ja se on enintään kuusi kuukautta. Tällaiseen täytäntöönpanosäädökseen on sisällyttävä seuraavat:

a) arvio kriisin mahdollisesta vaikutuksesta tavaroiden, palvelujen ja henkilöiden, myös työntekijöiden, vapaaseen liikkuvuuteen sisämarkkinoilla ja sisämarkkinoiden toimitusketjuihin;

b) luettelo asianomaisista kriittisen tärkeistä tavaroista ja palveluista; ja

c) toteutettavat valmiustoimenpiteet, mukaan lukien tällaisten toimenpiteiden tarpeellisuuden ja oikeasuhteisuuden perustelu.

2. Arvioidessaan, täyttyvätkö 3 artiklan 2 alakohdassa säädetyt edellytykset, jotta voidaan määrittää tarve ottaa käyttöön sisämarkkinoiden valmiustilavaihe, komissio ja neuvosto ottavat huomioon ainakin seuraavat kriteerit:

a) arvioitu aika ennen kuin kriisin uhka kärjistyy sisämarkkinoiden hätätilaksi;

b) niiden talouden toimijoiden lukumäärä tai markkina-asema, joihin kriisin odotetaan vaikuttavan;

c) se, missä määrin kriisin odotetaan vaikuttavan kriittisen tärkeisiin tavaroihin ja palveluihin; ja

d) maantieteellinen alue, johon kriisin odotetaan vaikuttavan, erityisesti vaikutus raja-alueisiin ja syrjäisimpiin alueisiin.

15 artikla

Jatkaminen ja käyttöönoton peruuttaminen

1. Siinä tapauksessa, että komissio katsoo, että 14 artiklan 1 kohdan mukaiset syyt sisämarkkinoiden valmiustilavaiheen käyttöönottoa varten ovat edelleen voimassa, se ehdottaa lautakunnan lausunnon huomioon ottaen neuvostolle, että tämä jatkaa sisämarkkinoiden valmiustilavaihetta. Komissio pyrkii parhaansa mukaan tekemään näin viimeistään 30 päivää ennen sen ajanjakson päättymistä, jonka ajaksi sisämarkkinoiden valmiustilavaihe on otettu käyttöön, jollei olosuhteiden kiireellisistä ja poikkeuksellisista muutoksista muuta johdu. Kyseisen ehdotuksen perusteella neuvosto voi jatkaa sisämarkkinoiden valmiustilavaihetta täytäntöönpanosäädöksellään enintään kuusi kuukautta kerrallaan.

2. Jos komissio lautakunnan lausunnon huomioon ottaen katsoo, että 3 artiklan 2 alakohdassa tarkoitetut edellytykset eivät enää täyty joidenkin tai kaikkien valmiustoimenpiteiden taikka joidenkin tai kaikkien kriittisen tärkeiden tavaroiden ja palvelujen osalta, se ehdottaa neuvostolle sisämarkkinoiden valmiustilavaiheen käyttöönoton peruuttamista kokonaan tai osittain. Kyseisen ehdotuksen perusteella neuvosto voi peruuttaa sisämarkkinoiden valmiustilavaiheen käyttöönoton täytäntöönpanosäädöksellään.

II LUKU

Valmiustoimenpiteet

16 artikla

Seuranta

1. Kun sisämarkkinoiden valmiustilavaihe on otettu käyttöön 14 artiklan mukaisesti, jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten on seurattava kriittisen tärkeiden tavaroiden ja palvelujen toimitusketjuja ja kyseisten tavaroiden ja palvelujen tuottamiseen ja tarjoamiseen osallistuvien henkilöiden, myös työntekijöiden, vapaata liikkuvuutta.

2. Komissio määrää standardoiduista ja turvallisista sähköisistä keinoista, joilla 1 kohdassa tarkoitetun seurannan avulla saatuja tietoja voidaan kerätä ja käsitellä kootusti. Kaupallisesti arkaluonteisten tietojen ja unionin tai jäsenvaltioiden turvallisuuteen ja yleiseen järjestykseen liittyvien tietojen luottamuksellisuus on varmistettava, sanotun kuitenkaan rajoittamatta sellaisen kansallisen lainsäädännön soveltamista, jossa edellytetään kerättyjen tietojen, myös liikesalaisuuksien, pitämistä luottamuksellisina, unionin oikeutta noudattaen.

3. Jäsenvaltioiden on mahdollisuuksien mukaan laadittava luettelo kansalliselle alueelleen sijoittautuneista asiaankuuluvista talouden toimijoista, jotka toimivat kriittisen tärkeiden tavaroiden ja palvelujen toimitusketjuissa, ja päivitettävä ja ylläpidettävä sitä. Kyseisen luettelon sisällön on aina oltava luottamuksellinen.

4. Jos tietoja ei ole mahdollista saada muista lähteistä, jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten on 3 kohdan nojalla laaditun luettelon perusteella osoitettava tietojen vapaaehtoista toimittamista koskevat pyynnöt kriittisen tärkeiden tavaroiden ja palvelujen toimitusketjujen keskeisimmille talouden toimijoille, jotka toimivat niiden kansallisella alueella. Tällaisissa pyynnöissä on erityisesti mainittava, mitä tietoja pyydetään tekijöistä, jotka vaikuttavat yksilöityjen kriittisen tärkeiden tavaroiden ja palvelujen saatavuuteen. Kyseisen talouden toimijan on toimitettava pyydetyt tiedot vapaaehtoisesti tietojenvaihtoa koskevien unionin kilpailusääntöjen mukaisesti. Jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten on toimitettava asiaankuuluvat havainnot komissiolle ja lautakunnalle viipymättä asianomaisen keskusyhteystoimiston kautta.

5. Jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten on otettava asianmukaisesti huomioon talouden toimijoille ja erityisesti pk-yrityksille tietopyynnöistä mahdollisesti aiheutuva hallinnollinen rasite ja varmistettava, että tällainen hallinnollinen rasite pidetään mahdollisimman pienenä ja että tietojen luottamuksellisuutta kunnioitetaan.

6. Edellä olevan 1 kohdan mukaisesti toteutettujen seurantatoimien yhteydessä kerättyjen tietojen perusteella komissio antaa lautakunnalle kertomuksen koostetuista havainnoista.

7. Komissio voi pyytää lautakuntaa keskustelemaan koostetuista havainnoista ja kehitysnäkymistä käyttäen perusteena jäsenvaltioiden 1 ja 4 kohdan mukaisesti saamia tietoja, jotka koskevat kriittisen tärkeiden tavaroiden ja palvelujen toimitusketjujen seurantaa, ja kyseisessä tapauksessa se varmistaa asianomaisten tietojen luottamuksellisuuden ja niiden kaupallisen arkaluonteisuuden kunnioittamisen.

8. Komissio voi myös jakaa muiden seurantakeinojen tai järjestelmien kautta saatuja merkityksellisiä tietoja jäsenvaltioiden kanssa.

IV OSASTO

SISÄMARKKINOIDEN HÄTÄTILA

I LUKU

Sisämarkkinoiden hätätilavaihe

17 artikla

Käyttöönottoa koskevat kriteerit

1. Arvioidessaan 3 artiklan 3 alakohdassa tarkoitettujen edellytysten täyttymistä, jotta voidaan määrittää, onko tarpeen ottaa käyttöön sisämarkkinoiden hätätilavaihe, komissio ja neuvosto arvioivat konkreettisen ja luotettavan näytön perusteella, aiheuttaako kriisi tavaroiden, palvelujen tai henkilöiden vapaalle liikkuvuudelle yhden tai useamman esteen, joka vaikuttaa vähintään yhteen välttämättömien yhteiskunnan toimintojen tai taloudellisen toiminnan alaan sisämarkkinoilla.

Jos kriisistä aiheutuu häiriö toimitusketjujen toiminnalle, komissio ja neuvosto arvioivat ensimmäisessä alakohdassa vahvistettujen kriteerien lisäksi, voidaanko tavaroita tai palveluja hankkia muista lähteistä tai korvata tai voidaanko asianomaiset työntekijät korvata.

2. Soveltaessaan 1 kohtaa komissio ja neuvosto ottavat huomioon erityisesti seuraavat indikaattorit:

a) 13 artiklan 1 kohdan mukaisesti ilmoitettujen merkittävien vaaratilanteiden lukumäärä;

b) se, että kriisin seurauksena on otettu käyttöön jokin seuraavista:

   i) asiaankuuluva neuvoston kriisinhallintamekanismi, mukaan lukien IPCR-järjestelyt;

   ii) unionin pelastuspalvelumekanismi; tai

   iii) mikä tahansa EU:n terveysturvakehyksen puitteissa perustettu mekanismi, mukaan lukien asetuksella (EU) 2022/2372 perustettu hätätilannekehys;

c) arvio niiden talouden toimijoiden lukumäärästä tai markkina-asemasta ja niihin liittyvästä markkinakysynnästä sekä niiden käyttäjien lukumäärästä, jotka ovat riippuvaisia häiriön kohteena olevasta sisämarkkinoiden alasta tai aloista asianomaisten tavaroiden tai palvelujen tarjoamiseksi;

d) arvio niistä tavaroiden ja palvelujen tyypeistä tai niiden henkilöiden, työntekijät mukaan luettuina, lukumäärästä, joihin kriisi vaikuttaa;

e) välttämättömiin yhteiskunnan toimintoihin ja taloudelliseen toimintaan, ympäristöön ja yleiseen turvallisuuteen kohdistuvan kriisin vaikutuksen tai mahdollisen vaikutuksen laajuus ja kesto;

f) se, että kriisin vaikutuksen kohteena olevat talouden toimijat eivät ole kyenneet tarjoamaan kohtuullisessa ajassa ratkaisua kriisin erityisiin näkökohtiin vapaaehtoisesti;

g) maantieteelliset alueet, raja-alueet ja syrjäisimmät alueet mukaan luettuina, joihin kriisin vaikutukset kohdistuvat ja saattavat kohdistua, mukaan lukien mahdollinen rajat ylittävä vaikutus sellaisten toimitusketjujen toimintaan, jotka ovat ehdottoman tarpeellisia välttämättömien yhteiskunnan toimintojen tai taloudellisen toiminnan ylläpitämiseksi sisämarkkinoilla;

h) vaikutuksen kohteina olevien talouden toimijoiden merkitys tavaroiden tai palvelujen riittävän tarjontatason ylläpitämisessä, ottaen huomioon vaihtoehtoisten keinojen saatavuus kyseisten tavaroiden tai palvelujen tarjoamiseksi; ja

i) korvaavien tavaroiden tai palvelujen puuttuminen tai niistä vallitseva pula.

18 artikla

Käyttöönotto

1. Sisämarkkinoiden hätätilavaihe otetaan käyttöön vain, jos 17 artiklan 1 kohdassa säädetyt kriteerit täyttyvät.

2. Sisämarkkinoiden hätätilavaihe voidaan ottaa käyttöön, vaikka sisämarkkinoiden valmiustilavaihetta ei ole aiemmin otettu käyttöön samojen tavaroiden tai palvelujen osalta.

Sisämarkkinoiden hätätilavaiheen käyttöönotto tiettyjen tavaroiden ja palvelujen osalta ei estä sisämarkkinoiden valmiustilavaiheen käyttöönottoa tai soveltamisen jatkamista eikä 16 artiklassa säädettyjen valmiustoimenpiteiden käyttöönottoa samojen tavaroiden ja palvelujen osalta. Jos sisämarkkinoiden valmiustilavaihe on aiemmin otettu käyttöön, sisämarkkinoiden hätätilavaihe voi korvata sen osittain tai kokonaan.

3. Jos komissio lautakunnan lausunnon huomioon ottaen katsoo, että kyseessä on sisämarkkinoiden hätätila, se ehdottaa neuvostolle, että neuvosto ottaa käyttöön sisämarkkinoiden hätätilavaiheen ja tarvittaessa vahvistaa luettelon kriisin kannalta olennaisista tavaroista ja palveluista.

4. Neuvosto voi ottaa käyttöön sisämarkkinoiden hätätilavaiheen ja tarvittaessa vahvistaa luettelon kriisin kannalta olennaisista tavaroista tai palveluista tai molemmista täytäntöönpanosäädöksellään komission ehdotuksen perusteella. Käyttöönoton kesto määritellään täytäntöönpanosäädöksessä, ja se on enintään kuusi kuukautta. Kriisin kannalta olennaisten tavaroiden ja palvelujen luetteloa voidaan muuttaa neuvoston täytäntöönpanosäädöksellä komission ehdotuksen pohjalta.

19 artikla

Jatkaminen ja käyttöönoton peruuttaminen

1. Siinä tapauksessa, että komissio katsoo, että 17 artiklan 1 kohdan mukaiset syyt sisämarkkinoiden hätätilavaiheen käyttöönottoa varten ovat edelleen voimassa, se ehdottaa lautakunnan lausunnon huomioon ottaen neuvostolle, että tämä jatkaa sisämarkkinoiden hätätilavaihetta. Komissio pyrkii parhaansa mukaan tekemään ehdotuksen viimeistään 30 päivää ennen sen ajanjakson päättymistä, jonka ajaksi sisämarkkinoiden hätätilavaihe on otettu käyttöön, jollei olosuhteiden kiireellisistä ja poikkeuksellisista muutoksista muuta johdu. Kyseisen ehdotuksen perusteella neuvosto voi jatkaa sisämarkkinoiden hätätilavaihetta täytäntöönpanosäädöksellään enintään kuusi kuukautta kerrallaan.

2. Jos lautakunnalla on konkreettista ja luotettavaa näyttöä siitä, että sisämarkkinoiden hätätilavaiheen käyttöönotto olisi peruutettava, se voi laatia asiasta lausunnon ja toimittaa sen komissiolle. Jos komissio lautakunnan lausunnon huomioon ottaen katsoo, että sisämarkkinoiden hätätilaa ei enää esiinny, se ehdottaa neuvostolle viipymättä sisämarkkinoiden hätätilavaiheen käyttöönoton peruuttamista.

3. Kun sisämarkkinoiden hätätilavaiheen käyttöönotto peruutetaan, ei enää sovelleta toimenpiteitä, jotka on toteutettu 27–35 artiklan mukaisesti.

II LUKU

Vapaa liikkuvuus sisämarkkinoiden hätätilan aikana

I jakso

Vapaan liikkuvuuden helpottamista koskevat toimenpiteet

20 artikla

Vapaan liikkuvuuden rajoitukset sisämarkkinoiden hätätilavaiheen aikana

1. Hyväksyessään ja soveltaessaan kansallisia toimenpiteitä, joilla reagoidaan sisämarkkinoiden hätätilaan, jäsenvaltioiden on varmistettava, että tällaiset toimenpiteet ovat unionin oikeuden mukaisia, mukaan lukien syrjimättömyyden, perusteltavuuden ja oikeasuhteisuuden osalta, sanotun kuitenkaan rajoittamatta 21 artiklan soveltamista.

2. Jäsenvaltioiden on erityisesti varmistettava, että 1 kohdassa tarkoitetut toimenpiteet lakkautetaan heti, kun ne eivät ole enää perusteltuja tai oikeasuhteisia.

3. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että kansalaisille ja talouden toimijoille asetetut vaatimukset eivät aiheuta kohtuutonta tai tarpeetonta hallinnollista rasitetta.

4. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että kaikille kansalaisille ja sidosryhmille, joita asia koskee, tiedotetaan selkeästi ja yksiselitteisesti tavaroiden, palvelujen ja henkilöiden, myös työntekijöiden ja palveluntarjoajien, vapaata liikkuvuutta rajoittavista toimenpiteistä ennen niiden voimaantuloa. Jäsenvaltioiden on varmistettava jatkuva vuoropuhelu sidosryhmien kanssa, mukaan lukien viestintä työmarkkinaosapuolten ja kansainvälisten kumppaneiden kanssa.

21 artikla

Kielletyt vapaata liikkuvuutta koskevan oikeuden rajoitukset sisämarkkinoiden hätätilan aikana

Sisämarkkinoiden hätätilavaiheen aikana ja reagoidessaan sisämarkkinoiden hätätilaan jäsenvaltioiden on pidättäydyttävä ottamasta käyttöön mitään seuraavista:

a) toimenpiteet, joita ei ole rajoitettu ajallisesti;

b) kriisin kannalta olennaisten tavaroiden tai palveluiden unionin sisäiset vientikiellot tai vaikutukseltaan vastaavat toimenpiteet, taikka kriisin kannalta olennaisten tavaroiden kauttakuljetuskiellot tai vaikutukseltaan vastaavat toimenpiteet;

c) toimenpiteet, joilla rajoitetaan unionin sisäistä tavaroiden vientiä, tai vaikutukseltaan vastaavat toimenpiteet, taikka toimenpiteet, joilla rajoitetaan palvelujen tarjoamista tai vastaanottamista rajojen yli, jos kyseiset rajoitukset saavat aikaan jonkin seuraavista:

   i) häiriöt kriisin kannalta olennaisten tavaroiden ja palvelujen toimitusketjuissa; tai

   ii) tällaisista tavaroista ja palveluista sisämarkkinoilla vallitseva pula tai sen lisääntyminen;

d) toimenpiteet, joilla unionin oikeuden mukaisen vapaata liikkuvuutta koskevan oikeuden piiriin kuuluvia henkilöitä syrjitään kansalaisuuden tai yritysten tapauksessa niiden sääntömääräisen kotipaikan, keskushallinnon tai päätoimipaikan sijainnin perusteella;

e) toimenpiteet, joilla unionin oikeuden mukaisen vapaata liikkuvuutta koskevan oikeuden piiriin kuuluvilta henkilöiltä evätään seuraavat: oikeus tulla kansalaisuus- tai asuinjäsenvaltionsa alueelle, oikeus poistua jäsenvaltion alueelta matkustaakseen kansalaisuus- tai asuinjäsenvaltioonsa tai oikeus kulkea jonkin jäsenvaltion kautta päästäkseen kansalaisuus- tai asuinjäsenvaltioonsa;

f) toimenpiteet, joilla kielletään liikematkat, jotka liittyvät kriisin kannalta olennaisten tavaroiden tutkimiseen ja kehittämiseen, tuotantoon, markkinoille saattamiseen tai niihin liittyviin tarkastuksiin ja huoltoon;

g) toimenpiteet, joilla kielletään matkustaminen jäsenvaltioiden välillä pakottavista perhesyistä, jos tällainen matkustaminen on sallittua tällaisen toimenpiteen käyttöön ottavan jäsenvaltion sisällä;

h) toimenpiteet, joilla palveluntarjoajille, yritysten edustajille ja työntekijöille asetetaan matkustusrajoituksia, joilla heitä estetään matkustamasta jäsenvaltioiden välillä päästäkseen toimi- tai työpaikkaansa, jos tällaisia matkustusrajoituksia ei ole tällaisen toimenpiteen käyttöön ottavan jäsenvaltion sisällä;

i) toimenpiteet, joilla asetetaan rajoituksia, joilla estetään

i) kriisin kannalta olennaisten palvelujen tarjoajien, yritysten edustajien ja kriisin kannalta olennaisten tavaroiden tuotantoon tai kriisin kannalta olennaisten palvelujen tarjoamiseen osallistuvien työntekijöiden tai pelastuspalvelualan työntekijöiden matkustaminen; tai

ii) i alakohdassa tarkoitettujen henkilöiden kaluston kuljettaminen heidän työskentelypaikkaansa.

22 artikla

Lieventävät toimenpiteet henkilöiden vapaan liikkuvuuden edistämiseksi

1. Komissio voi sisämarkkinoiden hätätilavaiheen aikana ja 21 artiklan f-i alakohdassa tarkoitettujen henkilöiden vapaan liikkuvuuden helpottamiseksi hyväksyä täytäntöönpanosäädöksillä hallinnollisia järjestelyjä tai antaa jäsenvaltioille digitaalisia välineitä, jotta voidaan helpottaa henkilöryhmien tunnistamista ja jäsenvaltioiden toimia kyseisissä säännöksissä tarkoitettujen seikkojen todentamiseksi yhteistyössä muiden asiaankuuluvien jäsenvaltioiden ja komission kanssa.

2. Jos komissio toteaa sisämarkkinoiden hätätilavaiheen aikana, että jäsenvaltiot ovat ottaneet käyttöön malleja sen osoittamiseksi, että yksittäinen henkilö tai talouden toimija täyttää kansallisissa hätätoimenpiteissä asetetut yleiset vaatimukset, ja katsoo, että erilaisten mallien käyttö kussakin jäsenvaltiossa muodostaa esteen kyseisten henkilöiden tai talouden toimijoiden ja niiden kaluston vapaalle liikkuvuudelle, komissio voi antaa täytäntöönpanosäädöksillä malleja, joita jäsenvaltiot voivat käyttää vapaaehtoisesti.

3. Kun on kyse kriisin kannalta olennaisten palvelujen tarjoajista, jäsenvaltioiden on asetettava etusijalle ilmoitus-, rekisteröinti- tai lupamenettelyt, sanotun kuitenkaan rajoittamatta asiaa koskevan unionin oikeuden ja kansallisen lainsäädännön ja menettelyjen soveltamista.

4. Komissio määrittää kriisin kannalta olennaisten tavaroiden ja palvelujen tuottamiseen tai tarjoamiseen osallistuvat henkilöryhmät, joiden vapaata liikkuvuutta on tarpeen helpottaa, vahvistamalla lautakuntaa kuultuaan täytäntöönpanosäädöksillä malleja, joita jäsenvaltiot voivat käyttää vapaaehtoisesti.

5. Tämän artiklan 1, 2 ja 4 kohdassa tarkoitetut täytäntöönpanosäädökset hyväksytään 45 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua tarkastelumenettelyä noudattaen. Komissio hyväksyy välittömästi sovellettavia täytäntöönpanosäädöksiä 45 artiklan 3 kohdassa tarkoitettua menettelyä noudattaen asianmukaisesti perustelluissa erittäin kiireellisissä tapauksissa, jotka liittyvät kriisin vaikutukseen sisämarkkinoihin.

6. Komissio asettaa tiedot tämän artiklan nojalla toteuttamistaan lieventävistä toimenpiteistä julkisesti saataville asiaa koskevalla verkkosivustolla.

II jakso

Avoimuus ja hallinnollinen apu

23 artikla

Avoimuus

1. Jos sisämarkkinoiden hätätilavaihe on otettu käyttöön 18 artiklan 4 kohdan mukaisesti, jäsenvaltioiden on annettava tiedoksi kriisin johdosta mahdollisesti toteutettuja hätätoimenpiteitä koskeva teksti viipymättä niiden hyväksymisen jälkeen komissiolle ja muille jäsenvaltioille unionin tason yhteystoimiston kautta. Kyseistä velvoitetta sovelletaan ainoastaan, jos

kyseisillä toimenpiteillä rajoitetaan henkilöiden oikeutta vapaaseen liikkuvuuteen jäsenvaltioiden välillä ja jos niihin ei jo sovelleta muussa unionin lainsäädännössä säädettyä tiedonanto- tai ilmoitusvelvollisuutta. Tällaisessa ilmoituksessa on mainittava:

a) tällaisten toimenpiteiden perustelut, mukaan lukien syyt, jotka osoittavat, että toimenpiteet ovat perusteltuja ja oikeasuhteisia, sekä niiden hyväksymistä tukevat tieteelliset tai muut tiedot;

b) tällaisten toimenpiteiden soveltamisala;

c) kyseisten toimenpiteiden hyväksymispäivä, soveltamispäivä ja kesto.

2. Ennen 1 kohdassa tarkoitettujen toimenpiteiden hyväksymistä jäsenvaltiot voivat antaa komissiolle ja muille jäsenvaltioille unionin tason yhteystoimiston välityksellä tiedoksi toimenpiteitä koskevan tekstiluonnoksen yhdessä 1 kohdan a–c alakohdassa tarkoitettujen tietojen kanssa.

3. Edellä 2 kohdassa tarkoitettu tiedoksi antaminen ei saa estää jäsenvaltioita hyväksymästä kyseisiä toimenpiteitä.

4. Jäsenvaltioiden on annettava yleisölle ja samanaikaisesti komissiolle mahdollisimman ripeästi selkeät, kattavat ja oikea-aikaiset tiedot, joissa selitetään 1 kohdassa tarkoitetut toimenpiteet.

5. Komissio koordinoi jäsenvaltioiden välistä tietojenvaihtoa ja julkaisee tämän artiklan nojalla saatujen tietojen perusteella asiaa koskevalla, kaikilla unionin toimielinten virallisilla kielillä saatavilla olevalla verkkosivustolla merkityksellistä tietoa liikkumisvapauden käyttämisen mahdollisista rajoituksista, mukaan lukien tietoa kyseisten kansallisten toimenpiteiden soveltamisalasta ja kestosta, sekä mahdollisuuksien mukaan tietoa reaaliajassa. Kyseiselle asiaa koskevalle verkkosivustolle voidaan lisätä interaktiivinen kartta, jossa asiaankuuluvista toimenpiteistä tiedotetaan reaaliajassa.

6. Komissio asettaa 1, 2 ja 4 kohdan nojalla saadut tiedot lautakunnan saataville.

7. Edellä 1, 2 ja 4 kohdassa tarkoitetut tiedot on toimitettava komission tarjoamaa suojattua välinettä käyttäen.

24 artikla

Keskitetyt yhteyspisteet jäsenvaltioissa

1. Kunkin jäsenvaltion on ylläpidettävä kansallista keskitettyä yhteyspistettä, joka antaa kansalaisille, kuluttajille, talouden toimijoille ja työntekijöille ja heidän edustajilleen apua seuraavissa:

a) avustaminen sellaisten tietojen pyytämisessä ja hankkimisessa, jotka koskevat tavaroiden, palvelujen, henkilöiden ja työntekijöiden vapaata liikkuvuutta koskevia kansallisia rajoituksia sisämarkkinoiden hätätilavaiheen aikana;

b) avustaminen sellaisten kansallisen tason kriisimenettelyjen ja -muodollisuuksien toteuttamisessa, jotka on otettu käyttöön sisämarkkinoiden hätätilavaiheen käyttöönoton vuoksi;

2. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että kansalaiset, kuluttajat, talouden toimijat ja työntekijät ja heidän edustajansa voivat pyynnöstä ja asianomaisen keskitetyn yhteyspisteen välityksellä saada toimivaltaisilta viranomaisilta tietoja siitä, miten kyseisiä kansallisia kriisitoimenpiteitä yleisesti tulkitaan ja sovelletaan. Tällaisiin tietoihin on tarvittaessa sisällyttävä vaihekohtainen opas. Kyseiset tiedot on annettava selkeällä ja ymmärrettävällä kielellä. Niiden on oltava helposti saatavilla etäyhteyden avulla sähköisessä muodossa, ja ne on pidettävä ajan tasalla.

3. Jäsenvaltioiden on myös asetettava 1 kohdassa tarkoitetut tiedot saataville jollakin unionin toimielinten virallisella kielellä, jota mahdollisimman monet rajatylittävät käyttäjät ymmärtävät, ja pyrittävä parhaansa mukaan antamaan tällaiset tiedot muilla unionin toimielinten virallisilla kielillä kiinnittäen erityistä huomiota raja-alueiden tilanteeseen ja tarpeisiin.

25 artikla

Unionin tason keskitetty yhteyspiste

1. Komissio perustaa unionin tason keskitetyn yhteyspisteen ja huolehtii sen toiminnasta.

2. Unionin tason keskitetty yhteyspiste

a) antaa kansalaisille, kuluttajille, talouden toimijoille ja työntekijöille ja heidän edustajilleen apua sellaisten tietojen pyytämisessä ja hankkimisessa, jotka koskevat unionin tason kriisitoimenpiteitä, jotka ovat merkityksellisiä tavaroiden, palvelujen ja henkilöiden, myös työntekijöiden, vapaan liikkuvuuden harjoittamisen kannalta tai vaikuttavat siihen sisämarkkinoiden hätätilavaiheen aikana;

b) antaa kansalaisille, kuluttajille, talouden toimijoille ja työntekijöille ja heidän edustajilleen apua sellaisten kriisimenettelyjen ja -muodollisuuksien toteuttamisessa, jotka on otettu käyttöön unionin tasolla sisämarkkinoiden hätätilavaiheen käyttöönoton vuoksi;

c) kokoaa ja julkaisee luettelon kaikista kansallisista kriisitoimista ja kansallisista yhteyspisteistä.

3. Unionin tason keskitetylle yhteyspisteelle on osoitettava riittävät henkilöresurssit ja taloudelliset resurssit.

III LUKU

Sisämarkkinoiden hätätoimenpiteet

I jakso

Tietopyynnöt, unionin tuotelainsäädännön mukaiset hätätilamenettelyt ja ensisijaisiksi luokitellut pyynnöt

26 artikla

Kaksitasoista käyttöönottoa koskeva vaatimus

1. Komissio hyväksyy tähän jaksoon sisältyvät toimenpiteet vasta, kun neuvosto on ottanut käyttöön sisämarkkinoiden hätätilavaiheen ja laatinut luettelon 18 artiklan 4 kohdan mukaisesti.

2. Täytäntöönpanosäädöksessä, jolla otetaan käyttöön tähän jaksoon sisältyvä toimenpide, on määritettävä selkeästi ja täsmällisesti ne kriisin kannalta olennaiset tavarat tai palvelut, joihin tällaista toimenpidettä sovelletaan. Kyseistä toimenpidettä voidaan soveltaa ainoastaan sisämarkkinoiden hätätilavaiheen keston ajan.

27 artikla

Tietopyynnöt talouden toimijoille

1. Komissio voi pyytää kriisin kannalta olennaisten tavaroiden tai palvelujen toimitusketjuihin kuuluvia asiaankuuluvia talouden toimijoita toimittamaan vapaaehtoisesti tietyssä määräajassa tiettyjä tietoja seuraavissa olosuhteissa:

a) kriisin kannalta olennaisista tavaroista tai palveluista on vakava pula tai sen välitön uhka;

b) pyydetyt tiedot ovat ehdottoman välttämättömiä sen arvioimiseksi, onko jokin 28 tai 34–39 artiklassa säädetyistä toimenpiteistä omiaan vähentämään tällaista pulaa tai sen välitöntä uhkaa;

c) tiedot, jotka on toimitettu lautakunnan kautta tai jotka on saatu jäsenvaltioilta muilla keinoin valmiussuunnitteluvaiheessa tai sisämarkkinoiden valmiustilavaiheessa, eivät ole riittäviä; ja

d) komissio ei voi saada tällaisia tietoja muista lähteistä.

Komissio arvioi lautakuntaa kuultuaan ensimmäisessä alakohdassa tarkoitettujen edellytysten olemassaolon.

2. Komissio voi esittää tietopyynnön täytäntöönpanosäädöksellä, jos

a) komissiolle ei toimiteta tietoja vapaaehtoisesti 1 kohdan mukaisessa määräajassa; tai

b) komissiolle 1 kohdan mukaisesti vapaaehtoisesti toimitetut tiedot tai tiedot, jotka saadaan valmiussuunnitteluvaiheen tai sisämarkkinoiden valmiustilavaiheen aikana käytettävissä olevista muista lähteistä, eivät edelleenkään riitä sen arvioimiseen, vähentäisikö 28 tai 34–39 artiklassa säädettyjen toimenpiteiden käyttöönotto kriisin kannalta olennaisten tavaroiden tai palvelujen vakavaa pulaa tai tällaisen pulan välitöntä uhkaa ja olisiko tällaisia toimenpiteitä toteutettava.

3. Ennen 2 kohdassa tarkoitetun täytäntöönpanosäädöksen hyväksymistä ja lautakunnan lausunnon huomioon ottaen komissio

a) arvioi tällaisen tietopyynnön tarpeellisuuden ja oikeasuhteisuuden 1 kohdan b alakohdassa säädettyjen tavoitteiden saavuttamiseksi; ja

b) ottaa asianmukaisesti huomioon hallinnollisen rasitteen, jota tällaisesta pyynnöstä voisi aiheutua asianomaisille talouden toimijoille, erityisesti pk-yrityksille, ja vahvistaa vastaavasti määräajan tietojen toimittamiselle.

4. Edellä 1 ja 2 kohdassa tarkoitetut tietopyynnöt rajoitetaan kohdennettuihin tietoihin seuraavista:

a) kriisin kannalta olennaisten tavaroiden tuotantokapasiteetit ja mahdolliset olemassa olevat varastot unionissa tai unionin ulkopuolisissa maissa sijaitsevissa tuotantolaitoksissa, joissa asiaankuuluva talouden toimija harjoittaa toimintaa, joiden kanssa sillä on sopimuksia tai joilta se tekee hankintoja, kunnioittaen samalla kaikilta osin liikesalaisuuksia;

b) mahdollisesti saatavilla oleva suunnitelma kriisin kannalta olennaisten tavaroiden odotetusta tuotoksesta tuotantolaitoksissa, jotka sijaitsevat unionissa ja sellaisissa unionin ulkopuolisissa maissa, joissa asiaankuuluva talouden toimija harjoittaa toimintaa tai joiden kanssa sillä on sopimuksia, kolmen kuukauden aikana tietopyynnön vastaanottamisesta;

c) mahdolliset olennaiset häiriöt tai puutteet kriisin kannalta olennaisten tavaroiden tai palvelujen toimitusketjuissa.

5. Täytäntöönpanosäädöksessä, jossa säädetään tietopyynnöstä, jonka komissio esittää talouden toimijoille 2 kohdan mukaisesti, on

a) täsmennettävä tietopyynnön kannalta merkitykselliset kriisin kannalta olennaiset tavarat ja palvelut;

b) täsmennettävä asiaankuuluvat talouden toimijat, jotka harjoittavat toimintaa kriisin kannalta olennaisten tavaroiden tai palvelujen toimitusketjuissa ja joita tietopyyntö koskee;

c) täsmennettävä pyydetyt tiedot, myös toimittamalla tarvittaessa malli kysymyksistä, jotka asiaankuuluville yksittäisille talouden toimijoille voitaisiin esittää;

d) osoitettava, että on olemassa 1 kohdan b alakohdassa tarkoitettu poikkeuksellinen tarve, jota varten tietoja pyydetään, ja esitettävä 3 kohdan a alakohdassa tarkoitettu arviointi;

e) selitettävä pyynnön tarkoitus, pyydettyjen tietojen aiottu käyttötarkoitus ja niiden käytön kesto; ja

f) ilmoitettava ajanjakso, jonka kuluessa talouden toimija voi pyytää komissiota muuttamaan pyyntöään.

Ensimmäisessä alakohdassa tarkoitetussa täytäntöönpanosäädöksessä säädetty tietopyyntö on esitettävä selkeällä, ytimekkäällä ja ymmärrettävällä kielellä, ja siinä on otettava huomioon liikesalaisuuksien suoja ja talouden toimijalta edellytetyt toimet tietojen asettamiseksi saataville vapaaehtoisesti, erityisesti jos kyseessä on pk-yritys.

6. Kun komissio on esittänyt talouden toimijoille tietopyynnön täytäntöönpanosäädöksellä 2 kohdan mukaisesti, se osoittaa yksittäisen päätöksen kullekin asianomaiselle talouden toimijalle, joka kuuluu kyseisessä täytäntöönpanosäädöksessä määritettyyn ryhmään, ja pyytää niitä joko toimittamaan kyseisessä täytäntöönpanosäädöksessä täsmennetyt tiedot tai

selittämään, miksi ne eivät voi toimittaa tällaisia tietoja. Komissio käyttää mahdollisuuksien mukaan jäsenvaltioiden 16 artiklan 3 kohdan mukaisesti laatimia asiaankuuluvia ja saatavilla olevia luetteloita asiaankuuluvista talouden toimijoista. Komissio voi myös hankkia tarvittaessa tarvittavat tiedot asianomaisista talouden toimijoista jäsenvaltioilta.

7. Edellä 6 kohdan mukaisesti hyväksyttyjen yksittäisiä tietopyyntöjä sisältävien komission päätösten on oltava asianmukaisesti perusteltuja ja oikeasuhteisia tietojen määrän, luonteen ja tarkkuuden sekä pyydettyihin tietoihin tutustumistiheyden kannalta, ja niiden on oltava välttämättömiä hätätilan hallinnointia varten.

Tällaisiin päätöksiin on sisällytettävä kaikki seuraavat seikat:

a) viittaus 2 kohdassa tarkoitettuun täytäntöönpanosäädökseen, johon ne perustuvat;

b) kuvaus tilanteista, joissa esiintyy kriisiin liittyvä vakava pula tai sen välitön uhka, jonka johdosta päätös on tehty;

c) 42 artiklan mukaiset henkilötietojen suojatakeet ja 43 artiklan mukaiset takeet vastaukseen sisältyvien arkaluonteisten liiketoimintatietojen ja liikesalaisuuksien salassa pitämiseksi ja teollis- ja tekijänoikeuksien suojaamiseksi;

d) tiedot mahdollisuudesta riitauttaa päätös Euroopan unionin tuomioistuimessa asiaa koskevan asiaa koskevan unionin oikeuden mukaisesti;

e) kohtuullinen, enintään 20 työpäivän määräaika, jonka kuluessa tiedot tai perustelu kieltäytymiselle tietojen antamisesta on toimitettava.

Asettaessaan toisen alakohdan e alakohdassa tarkoitettua määräaikaa komissio ottaa huomioon erityisesti asianomaisen talouden toimijan koon työntekijöiden määrän osalta sekä tarvittavat toimet tietojen keräämiseksi ja saataville asettamiseksi.

Talouden toimija voi pyytää määräajan kertaluonteista pidentämistä viimeistään kaksi päivää ennen sen päättymistä, jos tilanteen vakavuus edellyttää tällaista pidentämistä. Komissio vastaa yhden työpäivän kuluessa tällaiseen määräajan pidentämistä koskevaan pyyntöön.

8. Jos tietopyynnön käsittely voi merkittävästi häiritä talouden toimijan toimintaa, kyseinen talouden toimija voi kieltäytyä toimittamasta pyydettyjä tietoja ja sen on esitettävä kieltäytymisen syyt komissiolle. Komissio ei paljasta tällaista kieltäytymistä pyydettyjen tietojen toimittamisesta eikä kieltäytymisen syitä.

9. Komissio toimittaa viipymättä jäljennöksen 1 ja 2 kohdassa tarkoitetusta tietopyynnöstä sen jäsenvaltion toimivaltaiselle viranomaiselle, jonka alueella talouden toimija sijaitsee. Jos kyseinen toimivaltainen viranomainen sitä vaatii, komissio toimittaa asianomaiselta talouden toimijalta unionin oikeuden mukaisesti saadut tiedot.

10. Saatuaan 1 ja 2 kohdassa tarkoitetun tietopyynnön mukaiset tiedot komissio

a) käyttää tietoja ainoastaan tavalla, joka on yhteensopiva sen tarkoituksen kanssa, jota varten tietoja pyydettiin;

b) varmistaa, siltä osin kuin henkilötietojen käsittely on tarpeen, sellaisten teknisten ja organisatoristen toimenpiteiden toteuttamisen, joilla säilytetään pyydettyjen tietojen, erityisesti henkilötietojen, luottamuksellisuus ja eheys ja joilla turvataan rekisteröityjen oikeudet ja vapaudet;

c) poistaa tiedot heti, kun niitä ei enää tarvita ilmoitettuun tarkoitukseen, ja ilmoittaa ilman aiheetonta viivytystä talouden toimijalle ja asianomaisen jäsenvaltion asiaankuuluvalle toimivaltaiselle viranomaiselle, että tiedot on poistettu, paitsi jos tietojen arkistointi on tarpeen avoimuuden vuoksi kansallisen lainsäädännön mukaisesti.

11. Kunkin asianomaisen talouden toimijan tai kyseisen talouden toimijan asianmukaisesti valtuutetun edustajan on annettava pyydetyt tiedot yksilöllisesti tietojenvaihtoa koskevien unionin kilpailusääntöjen mukaisesti.

12. Tämän artiklan 2 kohdassa tarkoitetut täytäntöönpanosäädökset hyväksytään 45 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua tarkastelumenettelyä noudattaen. Komissio hyväksyy välittömästi sovellettavia täytäntöönpanosäädöksiä 45 artiklan 3 kohdassa tarkoitettua menettelyä noudattaen asianmukaisesti perustelluissa erittäin kiireellisissä tapauksissa, jotka liittyvät kriisin vaikutukseen sisämarkkinoihin.

13. Tämän artiklan nojalla esitetyt tietopyynnöt eivät saa liittyä tietoihin, joiden ilmoittaminen olisi vastoin jäsenvaltioiden keskeisiä kansalliseen turvallisuuteen liittyviä etuja.

28 artikla

Asiaankuuluvan unionin tuotelainsäädännön mukaisten hätätilamenettelyjen käyttöönotto

1. Kun sisämarkkinoiden hätätilavaihe on otettu käyttöön tämän asetuksen 18 artiklan nojalla hyväksytyllä neuvoston täytäntöönpanosäädöksellä ja tietyistä kriisin kannalta olennaisista tavaroista on pulaa, komissio voi ottaa täytäntöönpanosäädöksillä käyttöön hätätilamenettelyt, jotka sisältyvät unionin säädöksiin, joita on muutettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella (EU) 2024/2748 ([55]) ja Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä (EU) 2024/2749 ([56]), kyseisten kriisin kannalta olennaisten tavaroiden osalta. Kyseisissä täytäntöönpanosäädöksissä ilmoitetaan kriisin kannalta olennaiset tavarat ja hätätilamenettelyt, joita käyttöönotto koskee, esitetään tällaisen käyttöönoton syyt ja sen oikeasuhteisuus ja ilmoitetaan käyttöönoton kesto.

2. Edellä 1 kohdassa tarkoitettujen hätätilamenettelyjen käyttöönottoa sovelletaan ainoastaan sisämarkkinoiden hätätilavaiheen keston ajan.

3. Tämän artiklan 1 kohdassa tarkoitetut täytäntöönpanosäädökset hyväksytään 45 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua tarkastelumenettelyä noudattaen. Komissio hyväksyy välittömästi sovellettavia täytäntöönpanosäädöksiä 45 artiklan 3 kohdassa tarkoitettua menettelyä noudattaen asianmukaisesti perustelluissa erittäin kiireellisissä tapauksissa, jotka liittyvät kriisin vaikutukseen sisämarkkinoihin.

29 artikla

Ensisijaisiksi luokitellut pyynnöt

1. Poikkeuksellisissa tilanteissa ja niitä jäsenvaltioita kuultuaan, joihin talouden toimijat ovat sijoittautuneet, ja niiden näkemykset mahdollisimman tarkasti huomioon ottaen komissio voi esittää yhdelle tai useammalle unioniin sijoittautuneelle talouden toimijalle pyynnön, jäljempänä ”ensisijaisiksi luokitellut pyynnöt”, hyväksyä ja asettaa etusijalle kriisin kannalta olennaisten tavaroiden tuotanto tai toimittaminen, jos

a) pyynnön kohteena olevista kriisin kannalta olennaisista tavaroista on vakava ja jatkuva pula; ja

b) tällaisten tavaroiden tuotantoa tai toimittamista ei olisi voitu toteuttaa muilla tässä asetuksessa säädetyillä toimenpiteillä, mukaan lukien 35 artiklassa tai V osastossa tarkoitetut toimenpiteet.

2. Komissio osoittaa, että tässä artiklassa tarkoitettujen ensisijaisiksi luokiteltujen pyyntöjen vastaanottajat ja edunsaajat valitaan syrjimättä ja unionin kilpailusääntöjä noudattaen.

3. Komissio käyttää tässä artiklassa tarkoitettujen ensisijaisiksi luokiteltujen pyyntöjen perusteena objektiivisia, tosiasioihin perustuvia, mitattavissa olevia ja perusteltuja tietoja, jotka osoittavat, että tällainen ensisijaiseksi asettaminen on ehdottoman tarpeellista, jotta voidaan varmistaa välttämättömien yhteiskunnan toimintojen tai taloudellisen toiminnan ylläpitäminen sisämarkkinoilla, sekä ottaa huomioon talouden toimijan oikeutetut edut ja kustannukset ja työmäärän, joita toimitusketjun tuotantojärjestyksen muuttaminen edellyttää. Komissio ilmoittaa ensisijaiseksi luokitellussa pyynnössä nimenomaisesti, että talouden toimija voi vapaasti hylätä pyynnön.

4. Jos talouden toimija, jolle 1 kohdassa tarkoitettu ensisijaiseksi luokiteltu pyyntö on osoitettu, on nimenomaisesti hyväksynyt pyynnön, komissio antaa täytäntöönpanosäädöksen, jossa säädetään

([55]) Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2024/2748, annettu 9 päivänä lokakuuta 2024, asetusten (EU) N:o 305/2011, (EU) 2016/424, (EU) 2016/425, (EU) 2016/426, (EU) 2023/988 ja (EU) 2023/1230 muuttamisesta siltä osin kuin on kyse hätätilamenettelyistä vaatimustenmukaisuuden arviointia, vaatimustenmukaisuusolettamaa, yhteisten eritelmien hyväksymistä ja markkinavalvontaa varten sisämarkkinoiden hätätilan vuoksi (EUVL L, 2024/2748, 8.11.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/2748/oj).

([56]) Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2024/2749, annettu 9 päivänä lokakuuta 2024, direktiivien 2000/14/EY, 2006/42/EY, 2010/35/EU, 2014/29/EU, 2014/30/EU, 2014/33/EU, 2014/34/EU, 2014/35/EU, 2014/53/EU ja 2014/68/EU muuttamisesta siltä osin kuin on kyse hätätilamenettelyistä vaatimustenmukaisuuden arviointia, vaatimustenmukaisuusolettamaa, yhteisten eritelmien hyväksymistä ja markkinavalvontaa varten sisämarkkinoiden hätätilan vuoksi (EUVL L, 2024/2749, 8.11.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2024/2749/oj).

a) ensisijaiseksi luokitellun pyynnön oikeusperusta, jota talouden toimijan on noudatettava;

b) tavarat, joihin ensisijaiseksi luokiteltua pyyntöä sovelletaan, ja toimitettavien tavaroiden määrä;

c) määräajat, joiden kuluessa ensisijaiseksi luokiteltu pyyntö on täytettävä;

d) ensisijaiseksi luokitellun pyynnön edunsaajat; ja

e) vapautus sopimusperusteisesta vastuusta 6 kohdassa säädetyin edellytyksin.

5. Edellä olevan 4 kohdan mukainen ensisijaiseksi luokiteltu pyyntö esitetään käypään ja kohtuulliseen hintaan, jossa otetaan asianmukaisesti huomioon vaihtoehtokustannukset, joita talouden toimijalle aiheutuu sen täyttäessä ensisijaiseksi luokiteltua pyyntöä, nykyisiin suoritevelvoitteisiin verrattuna. Kyseinen ensisijaiseksi luokiteltu pyyntö on ensisijainen kaikkiin aiempiin yksityis- tai julkisoikeuden mukaisiin suoritevelvoitteisiin nähden, jotka liittyvät ensisijaiseksi luokitellun pyynnön kohteena oleviin tavaroihin.

6. Talouden toimija, jolle on esitetty 4 kohdan mukainen ensisijaiseksi luokiteltu pyyntö, ei ole vastuussa jäsenvaltion lainsäädännön soveltamisalaan kuuluvan sopimusvelvoitteen rikkomisesta edellyttäen, että

a) sopimusvelvoitteen rikkominen on välttämätöntä pyydetyn ensisijaiseksi asettamisen noudattamiseksi;

b) 4 kohdassa tarkoitettua täytäntöönpanosäädöstä on noudatettu; ja

c) ensisijaiseksi luokitellun pyynnön hyväksymisen ainoana tarkoituksena ei ollut välttää perusteettomasti aiempaa sopimusvelvoitetta.

7. Ensisijaisiksi luokiteltuihin pyyntöihin ei saa sisältyä tavaroita, joiden tuotanto tai toimittaminen olisi vastoin jäsenvaltioiden keskeisiä kansallista turvallisuutta tai puolustusta koskevia etuja.

8. Komissio hyväksyy 4 kohdassa tarkoitetun täytäntöönpanosäädöksen sovellettavan unionin oikeuden, myös tarpeellisuus- ja suhteellisuusperiaatteiden, ja kansainvälisen oikeuden mukaisten unionin velvoitteiden mukaisesti.

9. Tämän artiklan 4 kohdassa tarkoitettu täytäntöönpanosäädös hyväksytään 45 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua tarkastelumenettelyä noudattaen.

10. Jos talouden toimija, joka on nimenomaisesti hyväksynyt ensisijaiseksi luokitellun pyynnön, ei noudata pyyntöä tahallisesti tai törkeästä huolimattomuudesta, komissio voi katsoessaan sen tarpeelliseksi ja oikeasuhteiseksi tehdä päätöksen sakon määräämisestä kyseiselle talouden toimijalle. Sakko saa olla enintään 100 000 euroa. Pk-yritysten sakot saavat olla enintään 25 000 euroa.

30 artikla

Sakkojen määrääminen talouden toimijoille, jotka eivät ole noudattaneet nimenomaisesti hyväksyttyä ensisijaiseksi luokiteltua pyyntöä

1. Edellä 29 artiklan 10 kohdassa tarkoitetun sakon suuruutta määrätessään komissio ottaa huomioon asianomaisen talouden toimijan koon ja taloudelliset resurssit sekä nimenomaisesti hyväksytyn ensisijaiseksi luokitellun pyynnön noudattamatta jättämisen luonteen, vakavuuden ja keston ottaen asianmukaisesti huomioon suhteellisuuden ja tarkoituksenmukaisuuden periaatteet.

2. Euroopan unionin tuomioistuimella on täysi harkintavalta tarkastella uudelleen päätöksiä, joilla komissio on määrännyt 29 artiklan 10 kohdan mukaisen sakon. Se voi poistaa määrätyn sakon taikka alentaa tai korottaa sitä.

31 artikla

Sakkojen määräämiseen sovellettava vanhentumisaika

1. Komission toimivaltaan määrätä sakkoja 29 artiklan 10 kohdan mukaisesti sovelletaan kahden vuoden vanhentumisaikaa.

2. Aika alkaa kulua päivästä, jona nimenomaisesti hyväksytyn ensisijaiseksi luokitellun pyynnön noudattamatta jättäminen tulee komission tietoon. Jatkuvan tai toistuvan noudattamatta jättämisen osalta aika alkaa kuitenkin kulua siitä päivästä, jona noudattamatta jättäminen lakkaa.

3. Kaikki toimet, joita komissio tai jäsenvaltioiden toimivaltaiset viranomaiset toteuttavat ensisijaiseksi luokitellun pyynnön noudattamisen varmistamiseksi, katkaisevat vanhentumisajan.

4. Vanhentumisajan katkeamista sovelletaan kaikkiin osapuoliin, joiden katsotaan olevan vastuussa osallistumisesta noudattamatta jättämiseen.

5. Vanhentumisaika alkaa kulua uudelleen jokaisesta katkaisemisesta. Vanhentumisaika päättyy kuitenkin viimeistään sinä päivänä, jona kahden vanhentumisajan pituutta vastaava määräaika on kulunut komission määräämättä sakkoa. Kyseistä määräaikaa pidennetään ajalla, joksi vanhentumisaika katkeaa siitä syystä, että komission päätöstä koskeva oikeudenkäynti on vireillä Euroopan unionin tuomioistuimessa.

32 artikla

Sakkojen täytäntöönpanoon sovellettava vanhentumisaika

1. Komission valtuuksiin panna täytäntöön 29 artiklan 10 kohdan nojalla tehdyt päätökset sovelletaan viiden vuoden vanhentumisaikaa.

2. Vanhentumisaika alkaa kulua päivästä, jona päätös tulee lainvoimaiseksi.

3. Sakkojen täytäntöönpanoon sovellettavan vanhentumisajan kulumisen katkaisee

a) tiedoksiannettu päätös, jolla muutetaan sakon alkuperäistä määrää tai hylätään sakon muuttamista koskeva hakemus;

b) mikä tahansa komission tai jäsenvaltion komission pyynnöstä toteuttama toimi, jonka tarkoituksena on sakon maksamisen täytäntöönpano.

4. Vanhentumisaika alkaa kulua uudelleen jokaisesta katkaisemisesta.

5. Sakkojen maksamisen täytäntöönpanoon sovellettava vanhentumisaika katkeaa ajaksi,

a) joksi on myönnetty maksuaikaa;

b) joksi maksun täytäntöönpano on Euroopan unionin tuomioistuimen päätöksen nojalla keskeytetty.

33 artikla

Oikeus tulla kuulluksi sakkojen määräämisen yhteydessä

1. Ennen 29 artiklan 10 kohdan mukaisen päätöksen tekemistä komissio antaa asianomaiselle talouden toimijalle tilaisuuden tulla kuulluksi

a) komission alustavista havainnoista, mukaan lukien seikat, joita vastaan komissio on esittänyt väitteitä;

b) toimenpiteistä, jotka komissio saattaa toteuttaa tämän kohdan a alakohdan mukaisten alustavien havaintojen perusteella.

2. Asianomaiset talouden toimijat voivat esittää huomautuksensa komission alustavista havainnoista 1 kohdan a alakohdan mukaisesti määräajassa, jonka komissio vahvistaa alustavissa havainnoissaan ja jonka on oltava vähintään 21 päivää.

3. Komissio perustaa päätöksensä ainoastaan väitteisiin, joista asianomaiset talouden toimijat ovat voineet esittää huomautuksensa.

4. Menettelyissä on kunnioitettava kaikilta osin asianomaisen talouden toimijan puolustautumisoikeuksia. Asianomaisella talouden toimijalla on oikeus tutustua komission asiakirja-aineistoon neuvotellun tietojen luovuttamisen ehtojen mukaisesti ottaen kuitenkin huomioon talouden toimijoiden oikeutetut edut sen suhteen, ettei niiden liikesalaisuuksia paljasteta. Oikeutta tutustua asiakirja-aineistoon ei myönnetä luottamuksellisiin tietoihin eikä komission tai jäsenvaltioiden viranomaisten sisäisiin asiakirjoihin. Tutustumisoikeuden piiriin ei kuulu etenkään komission ja jäsenvaltioiden viranomaisten välinen kirjeenvaihto. Tämä kohta ei estä komissiota luovuttamasta ja käyttämästä tietoja, jotka ovat tarpeen noudattamatta jättämisen todistamiseksi.

II jakso

Muut toimenpiteet, joilla varmistetaan kriisin kannalta olennaisten tavaroiden ja palvelujen saatavuus

34 artikla

Yhteisvastuu ja kriisin kannalta olennaisten tavaroiden ja palvelujen koordinoitu jakaminen

1. Jos yhdessä tai useammassa jäsenvaltiossa on pulaa kriisin kannalta olennaisista tavaroista ja palveluista, asianomaiset jäsenvaltiot voivat ilmoittaa siitä komissiolle ja esittää tarvittavat määrät ja muut merkitykselliset tiedot. Komissio välittää tiedot asiaankuuluville toimivaltaisille viranomaisille ja virtaviivaistaa jäsenvaltioiden toimien koordinointia.

2. Siinä tapauksessa, että komissiolle tiedotetaan 1 kohdan mukaisesti, että kriisin kannalta olennaiset tavarat tai palvelut eivät riitä täyttämään sisämarkkinoiden hätätilaan liittyviä jäsenvaltion tarpeita, komissio voi lautakunnan lausunnon ja tämän asetuksen mukaisesti kerätyt tiedot huomioon ottaen suositella muille jäsenvaltioille, että ne jakavat kyseiset tavarat tai palvelut kohdennetusti ja tarpeellisuus-, suhteellisuus- ja yhteisvastuuperiaatteiden mukaisesti mahdollisuuksien mukaan siten, että otetaan huomioon tarve olla pahentamatta entisestään häiriöitä sisämarkkinoilla, myös maantieteellisillä alueilla, joihin tällaiset häiriöt erityisesti vaikuttavat, ja hyödynnetään kyseisiä tavaroita tai palveluja mahdollisimman tehokkaasti sisämarkkinoiden hätätilan päättämiseksi.

35 artikla

Toimenpiteet kriisin kannalta olennaisten tavaroiden tai palvelujen saatavuuden ja tarjonnan varmistamiseksi

1. Jos komissiolle ilmoitetaan 34 artiklan 1 kohdan mukaisesti, että on olemassa riski, että kriisin kannalta olennaiset tavarat tai palvelut eivät riitä täyttämään sisämarkkinoiden hätätilaan liittyviä jäsenvaltion tarpeita, se voi lautakunnan lausunnon huomioon ottaen suositella jäsenvaltioille erityistoimenpiteiden toteuttamista. Kyseisillä toimenpiteillä on mahdollisimman nopeasti varmistettava toimitusketjujen ja tuotantolinjojen tehokas uudelleenorganisointi ja olemassa olevien varastojen käyttö tällaisten tavaroiden tai palvelujen saatavuuden ja tarjonnan lisäämiseksi.

2. Edellä 1 kohdassa tarkoitettuihin toimenpiteisiin voivat sisältyä erityisesti seuraavat:

a) helpotetaan olemassa olevan tuotantokapasiteetin laajentamista tai muuttamista taikka uuden tuotantokapasiteetin luomista kriisin kannalta olennaisia tavaroita varten;

b) helpotetaan palvelutoimintaan liittyvän olemassa olevan kapasiteetin laajentamista tai uuden kapasiteetin luomista;

c) pyritään nopeuttamaan kriisin kannalta olennaisten tavaroiden tuotantoa ja jakelua koskevia tai niihin vaikuttavia asiaankuuluvia hyväksymis- ja lupamenettelyjä, ympäristöluvat mukaan luettuina;

d) pyritään nopeuttamaan kriisin kannalta olennaisten palvelujen lupa- ja rekisteröintimenettelyjä;

e) pyritään nopeuttamaan asiaankuuluvia tuotteiden hyväksymismenettelyjä sellaisten kriisin kannalta olennaisten tavaroiden saattamiseksi markkinoille, joihin ei sovelleta tuotteiden kaupan pitämisen edellytysten yhdenmukaistamista koskevaa unionin lainsäädäntöä.

V OSASTO

JULKISET HANKINNAT

I LUKU

Komission tekemät julkiset hankinnat jäsenvaltioiden puolesta tai niiden nimissä sisämarkkinoiden valmiustilavaiheen tai sisämarkkinoiden hätätilavaiheen aikana

36 artikla

Jäsenvaltioiden pyyntö komissiolle tavaroiden ja palvelujen hankkimiseksi niiden puolesta tai niiden nimissä

1. Kaksi jäsenvaltiota tai useampi jäsenvaltio voi pyytää komissiota käynnistämään hankinnan niiden jäsenvaltioiden puolesta tai nimissä, jotka haluavat tulla komission edustamiksi, jäljempänä ”osallistuvat jäsenvaltiot”, kriittisen tärkeiden tavaroiden ja palvelujen tai kriisin kannalta olennaisten tavaroiden ja palvelujen ostamiseksi.

2. Komissio arvioi viipymättä ja lautakuntaa kuullen 1 kohdassa tarkoitetun pyynnön hyödyllisyyden ja oikeasuhteisuuden. Jos komissio ei aio noudattaa kyseistä pyyntöä, se ilmoittaa asiasta asianomaisille jäsenvaltioille ja lautakunnalle ja perustelee kieltäytymisensä.

3. Jos komissio suostuu tekemään hankintoja osallistuvien jäsenvaltioiden puolesta tai niiden nimissä, se

a) ilmoittaa kaikille jäsenvaltioille ja lautakunnalle aikomuksestaan toteuttaa hankintamenettely ja kehottaa asiasta kiinnostuneita jäsenvaltioita osallistumaan;

b) laatii ehdotuksen osallistuvien jäsenvaltioiden kanssa tehtävästä sopimuksesta, jonka perusteella komissio voi tehdä hankintoja niiden puolesta tai niiden nimissä.

Ensimmäisen alakohdan b alakohdassa tarkoitetun ehdotuksen perusteella tehtävässä sopimuksessa vahvistetaan hankinnan yksityiskohtaiset ehdot, mukaan lukien käytännön järjestelyt, ehdotetut enimmäismäärät ja edellytykset yhteishankinnalle tai vuokraukselle osallistuvien jäsenvaltioiden puolesta tai niiden nimissä, mukaan lukien hinnat ja toimitusaikataulut.

4. Jos komissio peruuttaa hankintamenettelyn asetuksen (EU, Euratom) 2024/2509, jäljempänä ”varainhoitoasetus”, 174 artiklan mukaisesti, se ilmoittaa siitä välittömästi osallistuville jäsenvaltioille, jotta ne voivat käynnistää omat hankintamenettelynsä viipymättä.

37 artikla

Komission neuvotteluvaltuuksien vahvistaminen ja täytäntöönpano

1. Edellä 36 artiklan 3 kohdan toisessa alakohdassa tarkoitetussa sopimuksessa on annettava komissiolle neuvotteluvaltuudet hankkia osallistuvien jäsenvaltioiden puolesta tai niiden nimissä asiaankuuluvia kriittisen tärkeitä tavaroita ja palveluja tai kriisin kannalta olennaisia tavaroita ja palveluja tekemällä uusia sopimuksia. Kyseisiin neuvotteluvaltuuksiin on sisällyttävä sopimuksen tekoperusteet.

2. Komissio pyytää osallistuvia jäsenvaltioita nimeämään edustajia osallistumaan 36 artiklan 3 kohdan b alakohdassa tarkoitetusta sopimuksesta käytäviin neuvotteluihin sekä hankintamenettelyn valmisteluun.

3. Kyseisen sopimuksen nojalla komissiolla on hankintamenettelyssä oikeus tehdä osallistuvien jäsenvaltioiden puolesta tai niiden nimissä tällaisten tavaroiden tai palvelujen tarjoamista koskevia sopimuksia talouden toimijoiden, myös kriittisen tärkeiden tavaroiden ja palvelujen tai kriisin kannalta olennaisten tavaroiden ja palvelujen yksittäisten tuottajien, kanssa.

4. Rajoittamatta varainhoitoasetuksen 174 artiklan soveltamista komissio toteuttaa hankintamenettelyt osallistuvien jäsenvaltioiden puolesta tai niiden nimissä, mukaan lukien sopimuksen tekemistä koskevan päätöksen tekeminen, ja tekee niistä johtuvat sopimukset talouden toimijoiden kanssa.

5. Pannessaan täytäntöön tehtyjä sopimuksia ja toteuttaessaan hankintamenettelyjä komissio varmistaa, että osallistuvia jäsenvaltioita kohdellaan syrjimättömästi.

38 artikla

Komission jäsenvaltioiden puolesta tai nimissä tekemiä hankintoja koskevat järjestelyt

1. Komissio toteuttaa tämän asetuksen mukaiset hankinnat varainhoitoasetuksessa vahvistettujen, sen omia hankintoja koskevien sääntöjen mukaisesti.

2. Jos se on asianmukaisesti perusteltua äärimmäisen kiireellisyyden vuoksi tai jos se on ehdottoman välttämätöntä sisämarkkinoiden hätätilassa tapahtuvan kehityskulun ennakoimattomiin olosuhteisiin mukautumiseksi, ja edellyttäen, että muutos ei olennaisesti muuta sopimuksen kohdetta, komissio voi yhteisymmärryksessä toimeksisaajan kanssa

a) sallia, että allekirjoitettua sopimusta muutetaan siten, että 50 prosentin kynnysarvo ylittyy ja muutos on enintään 100 prosenttia sopimuksen alkuperäisestä arvosta; tai

b) sallia yhteisellä sopimuksella osallistuvien jäsenvaltioiden yksinkertaisen enemmistön kanssa, että muut jäsenvaltiot voivat liittyä allekirjoitettuun sopimukseen tai allekirjoittaa lisäsopimuksen valitun toimeksisaajan kanssa.

3. Muutoksen katsotaan muuttavan olennaisesti sopimuksen kohdetta, jos se tekee sopimuksen asiasisällöstä olennaisesti erilaisen kuin alkuperäisessä sopimuksessa eli jos yksi tai useampi seuraavista edellytyksistä täyttyy:

a) muutoksella otetaan käyttöön tai poistetaan merkittäviä edellytyksiä, jotka, jos ne olisivat olleet osa alkuperäistä hankintamenettelyä, olisivat mahdollistaneet muiden kuin alun perin valittujen tarjoajien osallistumisen menettelyyn tai muun kuin alun perin hyväksytyn tarjouksen hyväksymisen tai jotka olisivat houkutelleet hankintamenettelyyn lisää osallistujia tai jotka eivät olisi johtaneet valitun tarjoajan valintaan;

b) muutos muuttaa merkittävästi sopimuksen taloudellista tasapainoa toimeksisaajan eduksi tavalla, josta ei määrätty alkuperäisessä sopimuksessa;

c) muutos laajentaa merkittävästi sopimuksen soveltamisalaa.

II LUKU

Yhteishankinnat sisämarkkinoiden valmius- ja hätätilavaiheen aikana

39 artikla

Yhteishankintamenettely

1. Komissio ja yksi tai useampi osallistuvien jäsenvaltioiden hankintaviranomainen tai direktiivin 2014/25/EU 4 artiklassa määritelty hankintayksikkö voivat toteuttaa yhteishankintamenettelyn varainhoitoasetuksen 168 artiklan 2 kohdassa vahvistettujen sääntöjen mukaisesti kriittisen tärkeiden tavaroiden ja palvelujen tai kriisin kannalta olennaisten tavaroiden ja palvelujen tarjoamiseksi. Jäsenvaltiot voivat ostaa, vuokrata tai liisata kokonaan yhteisesti hankitun kapasiteetin.

2. Yhteishankintamenettelyyn voivat osallistua kaikki jäsenvaltiot, EFTA-valtiot ja unionin ehdokasmaat sekä Andorran ruhtinaskunta, Monacon ruhtinaskunta, San Marinon tasavalta ja Vatikaanivaltio. Tämän artiklan ja 41 artiklan soveltamiseksi kyseiset valtiot on katsottava osallistuviksi jäsenvaltioiksi, jos ne päättävät osallistua yhteishankintaan.

3. Ennen yhteishankintamenettelyä komission ja osallistuvien jäsenvaltioiden on tehtävä yhteishankintasopimus, jossa määritetään hankintaan sovellettavat käytännön järjestelyt ja hankintasopimuksen tekoperusteet asiaa koskevan unionin oikeuden mukaisesti.

4. Komissio ilmoittaa Euroopan parlamentille tämän artiklan mukaisesti toteutetuista yhteishankintamenettelyistä ja myöntää pyynnöstä oikeuden tutustua kyseisten menettelyjen tuloksena tehtyihin sopimuksiin edellyttäen, että kaupallisesti arkaluonteiset tiedot, kuten liikesalaisuudet, liikesuhteet ja unionin edut suojataan asianmukaisesti.

III LUKU

Jäsenvaltioiden hankinnat sisämarkkinoiden hätätilavaiheessa

40 artikla

Jäsenvaltioiden omia hankintoja koskeva kuuleminen ja koordinointi

Kun sisämarkkinoiden hätätilavaihe on otettu käyttöön 18 artiklan mukaisesti, jäsenvaltioiden on parhaansa mukaan pyrittävä tiedottamaan toisilleen ja komissiolle kriisin kannalta olennaisia tavaroita ja palveluja koskevista meneillään olevista hankintamenettelyistä.

Ennen uusien hankintamenettelyjen käynnistämistä direktiivien 2014/24/EU ja 2014/25/EU mukaisesti jäsenvaltioiden on

a) ilmoitettava toisilleen hankintaviranomaistensa tai -yksiköidensä aikomuksesta käynnistää kriisin kannalta olennaisia tavaroita ja palveluja koskevia hankintamenettelyjä;

b) kuultava muita jäsenvaltioita ja komissiota sopivimmasta hankintatavasta; ja

c) koordinoitava hankintamenettelyjään sisämarkkinoiden hätätilan aikana jäsenvaltioiden välisen yhteisvastuun hengessä.

41 artikla

Yksinoikeuslauseke

1. Sisämarkkinoiden hätätilavaiheen aikana sopimuksessa, joka koskee komission hankintaa yhden tai useamman osallistuvan jäsenvaltion puolesta tai nimissä taikka komission ja yhden tai useamman osallistuvan jäsenvaltion välistä yhteishankintaa, on tarvittaessa määrättävä yksinoikeuslausekkeesta, jonka mukaan osallistuvat jäsenvaltiot sitoutuvat olemaan hankkimatta kyseisiä kriisin kannalta olennaisia tavaroita tai palveluja muiden kanavien kautta ja olemaan käymättä rinnakkaisia neuvotteluja.

Jos yksinoikeuslausekkeesta määrätään, siinä on määrättävä, että osallistuvat jäsenvaltiot voivat komission suostumuksella ja kaikkia muita osallistuvia jäsenvaltioita kuultuaan käynnistää oman hankintamenettelynsä sellaisten kriisin kannalta olennaisten tavaroiden tai palvelujen täydennysten hankkimiseksi, joista on meneillään yhteishankinta tai komission hankinta jäsenvaltioiden puolesta tai niiden nimissä, meneillään olevaa hankintaa vaarantamatta. Tällaista suostumusta koskeva pyyntö osoitetaan komissiolle, joka toimittaa sen edelleen muille osallistuville jäsenvaltioille niiden käsiteltäväksi.

2. Yksinoikeuslauseketta sovelletaan kaikkiin uusiin sopimuksiin, myös puitesopimuksiin sisältyviin erillissopimuksiin, joiden tekemistä osallistuvien jäsenvaltioiden hankintaviranomaiset tai hankintayksiköt voisivat harkita sisämarkkinoiden hätätilavaiheen käyttöönoton aikana.

VI OSASTO

TIETOSUOJA, LUOTTAMUKSELLISUUS, TURVALLISUUSSÄÄNNÖT JA DIGITAALISET VÄLINEET

42 artikla

Henkilötietojen suoja

1. Tämä asetus ei vaikuta asetuksen (EU) 2016/679 ja sähköisen viestinnän tietosuojaa koskevan Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2002/58/EY ([57]) mukaisiin jäsenvaltioiden velvoitteisiin, jotka liittyvät niiden henkilötietojen

([57]) Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2002/58/EY, annettu 12 päivänä heinäkuuta 2002, henkilötietojen käsittelystä ja yksityisyyden suojasta sähköisen viestinnän alalla (sähköisen viestinnän tietosuojadirektiivi) (EYVL L 201, 31.7.2002, s. 37).

käsittelyyn, eikä komission ja tarvittaessa muiden unionin toimielinten, elinten ja laitosten velvoitteisiin, jotka liittyvät niiden henkilötietojen käsittelyyn asetuksen (EU) 2018/1725 nojalla, niiden täyttäessä velvollisuuksiaan.

2. Henkilötietoja ei saa käsitellä tai luovuttaa, paitsi jos se on ehdottoman välttämätöntä tämän asetuksen soveltamisen kannalta. Tällöin sovelletaan tapauksen mukaan asetusten (EU) 2016/679 ja (EU) 2018/1725 edellytyksiä.

3. Jos henkilötietojen käsittely ei ole ehdottoman välttämätöntä tässä asetuksessa säädettyjen mekanismien soveltamiseksi, henkilötiedot on anonymisoitava siten, että rekisteröityä ei voida tunnistaa.

43 artikla

Saatujen tietojen luottamuksellisuus ja suojaamista koskevat turvallisuussäännöt

1. Tätä asetusta sovellettaessa saatuja tietoja saa käyttää vain siihen tarkoitukseen, jota varten ne on pyydetty.

2. Jäsenvaltiot ja komissio varmistavat, että tätä asetusta sovellettaessa hankitut ja tuotetut liikesalaisuudet ja muut arkaluonteiset ja luottamukselliset tiedot, mukaan lukien suosituksiin ja toteutettaviin toimenpiteisiin liittyvät tiedot, suojataan unionin oikeuden ja kansallisen lainsäädännön mukaisesti.

3. Komissio ei saa jakaa tämän asetuksen nojalla saamiaan tietoja tavalla, joka voi johtaa yksittäisen talouden toimijan tunnistamiseen, jos tietojen jakaminen aiheuttaisi kyseiselle toimijalle potentiaalista kaupallista tai mainehaittaa tai paljastaisi liikesalaisuuksia.

4. Lautakuntaa sitovat Euroopan unionin turvallisuusluokiteltujen tietojen ja arkaluonteisten turvallisuusluokittelemattomien tietojen suojaamista koskevat komission turvallisuussäännöt.

5. Jäsenvaltiot ja komissio varmistavat, ettei tämän asetuksen mukaisesti annettujen tai vaihdettujen turvallisuusluokiteltujen tietojen turvallisuusluokkaa alenneta tai poisteta ilman tietojen luovuttajan kirjallista ennakkosuostumusta.

44 artikla

Digitaaliset välineet

1. Jos sopivia digitaalisia välineitä tai tietoteknistä infrastruktuuria ei ole, komissio ja jäsenvaltiot ottavat käyttöön yhteentoimivat digitaaliset välineet tai tietotekniset infrastruktuurit, joilla tuetaan tämän asetuksen tavoitteita, viimeistään 29 päivänä toukokuuta 2026 sekä ylläpitävät niitä ja päivittävät niitä säännöllisesti. Tällaisia välineitä tai infrastruktuureja on kehitettävä muulloin kuin sisämarkkinoiden hätätilavaiheen aikana, jotta mahdollisiin tuleviin hätätiloihin voidaan reagoida oikea-aikaisesti ja tehokkaasti. Niihin on kuuluttava muun muassa standardoidut, turvalliset ja tehokkaat digitaaliset välineet turvallista tietojen keräämistä ja vaihtamista varten sekä erityinen yhteinen digitaalinen portaali tai verkkosivusto, josta kansalaiset ja yritykset voivat löytää ja jonne ne voivat toimittaa ilmoitus-, rekisteröinti- tai lupalomakkeita.

2. Komissio vahvistaa täytäntöönpanosäädöksillä tällaisten välineiden tai infrastruktuurien tekniset näkökohdat käyttäen mahdollisuuksien mukaan olemassa olevia tietoteknisiä välineitä tai portaaleja. Nämä täytäntöönpanosäädökset hyväksytään 45 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua tarkastelumenettelyä noudattaen.

VII OSASTO

LOPPUSÄÄNNÖKSET

45 artikla

Komitea

1. Komissiota avustaa sisämarkkinoiden hätätilaa ja häiriönsietokykyä käsittelevä komitea. Tämä komitea on asetuksessa (EU) N:o 182/2011 tarkoitettu komitea.

2. Kun viitataan tähän kohtaan, sovelletaan asetuksen (EU) N:o 182/2011 5 artiklaa.

3. Kun viitataan tähän kohtaan, sovelletaan asetuksen (EU) N:o 182/2011 8 artiklaa yhdessä sen 5 artiklan kanssa.

46 artikla

Kertomus, uudelleentarkastelu ja arviointi

1. Komissio arvioi tämän asetuksen toimintaa ja vaikuttavuutta 29 päivään marraskuuta 2029 mennessä ja sen jälkeen joka viides vuosi ja toimittaa siitä kertomuksen Euroopan parlamentille ja neuvostolle.

2. Lisäksi viimeistään neljän kuukauden kuluttua sisämarkkinoiden valmiustilavaiheen tai sisämarkkinoiden hätätilavaiheen käyttöönoton peruuttamisesta komissio arvioi tämän asetuksen nojalla kyseisen vaiheen käyttöönottoon johtaneen kriisin yhteydessä toteutettuja toimenpiteitä ja erityisesti kyseisten toimenpiteiden vaikuttavuutta ja toimittaa niitä koskevan kertomuksen Euroopan parlamentille ja neuvostolle.

3. Edellä 1 ja 2 kohdassa tarkoitettuihin kertomuksiin liitetään tarvittaessa asiaa koskevia lainsäädäntöehdotuksia.

4. Edellä 1 ja 2 kohdassa tarkoitetuissa kertomuksissa on arvioitava erityisesti seuraavia:

a) se, miten tällä asetuksella edistetään sisämarkkinoiden moitteetonta ja tehokasta toimintaa, erityisesti tavaroiden, palvelujen ja henkilöiden vapaan liikkuvuuden osalta, ja sellaisten toisistaan poikkeavien kansallisten toimenpiteiden välttämistä, jotka voisivat luoda rajat ylittäviä rajoituksia;

b) tämän asetuksen nojalla toteutetut toimenpiteet, mukaan lukien arvio syrjimättömyys- ja suhteellisuusperiaatteista, erityisesti

   i) valmiussuunnitteluvaiheessa toteutettujen toimenpiteiden, erityisesti stressitestejä, koulutusta ja kriisiprotokollia, digitaalisia välineitä, häiriönsietokykyä ja tavaroiden saatavuutta koskevien toimenpiteiden, vaikutus;

   ii) sisämarkkinoiden valmiustilavaiheessa toteutettujen toimenpiteiden vaikutus;

   iii) sisämarkkinoiden hätätilavaiheen aikana toteutettujen toimenpiteiden vaikutus erityisesti perusoikeuskirjassa vahvistettuihin perusoikeuksiin, esimerkiksi elinkeinovapauteen, vapauteen hakea työtä ja tehdä työtä sekä neuvotteluoikeuteen ja työtaistelutoimia koskevaan oikeuteen, lakko-oikeus mukaan luettuna;

c) lautakunnan työ, mukaan lukien sen työ, joka liittyy muiden kriisiin liittyvien unionin tason elinten, erityisesti IPCR-järjestelyjen, terveyshätätilanteiden valmiusviranomaisen ja unionin pelastuspalvelumekanismin työhön;

d) sisämarkkinoiden valmiustilavaiheen tai sisämarkkinoiden hätätilavaiheen käyttöönottoa koskevien kriteerien asianmukaisuus tapauksen mukaan.

5. Edellä olevan 1 ja 2 kohdan soveltamiseksi jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten ja lautakunnan on toimitettava komissiolle sen pyytämät tiedot.

Tarvittaessa komissio voi myös pyytää ja hankkia asiaankuuluvaa erikois- tai tieteellistä tietämystä asiaankuuluvilta unionin elimiltä ja laitoksilta.

47 artikla

Asetuksen (EY) N:o 2679/98 muuttaminen

Muutetaan asetus (EY) N:o 2679/98 seuraavasti:

1) korvataan 2 artikla seuraavasti:

"*2 artikla*

Tämä asetus ei vaikuta millään tavoin jäsenvaltioissa ja unionin tasolla tunnustettujen perusoikeuksien käyttämiseen, mukaan lukien oikeus tai vapaus ryhtyä lakkoon tai muuhun jäsenvaltioiden työmarkkinajärjestelmien piiriin kuuluvaan toimeen, kansallisen lainsäädännön tai käytännön mukaisesti. Se ei vaikuta työntekijöiden ja työnantajien oikeuteen neuvotella ja tehdä työ- ja virkaehtosopimuksia eikä oikeuteen ryhtyä eturistiriitatilanteissa etujensa puolustamiseksi työtaistelutoimiin, lakko mukaan lukien, kansallisen lainsäädännön tai käytännön mukaisesti.";

2) lisätään artikla seuraavasti:

"*5 a artikla*

1. Jos Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2024/2747 (*) 3 artiklan 3 alakohdassa määritelty sisämarkkinoiden hätätilavaihe on otettu käyttöön kyseisen asetuksen 18 artiklan mukaisesti, tämän asetuksen 3, 4 ja 5 artiklaa lakataan soveltamasta kyseisen asetuksen 18 artiklan 4 kohdan nojalla annetussa täytäntöönpanosäädöksessä lueteltuihin kriisin kannalta olennaisiin tavaroihin sisämarkkinoiden hätätilavaiheen ajaksi.

2. Tämän artiklan 1 kohdan soveltaminen ei vaikuta tästä asetuksesta johtuviin velvoitteisiin ennen sisämarkkinoiden hätätilavaiheen käyttöönottoa asetuksen (EU) 2024/2747 mukaisesti.

(*) Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2024/2747, annettu 9 päivänä lokakuuta 2024, sisämarkkinoiden hätätilaa ja sisämarkkinoiden häiriönsietokykyä koskevan toimenpidekehyksen perustamisesta ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 2679/98 muuttamisesta (sisämarkkinoiden hätätilaa ja häiriönsietokykyä koskeva säädös) (EUVL L, 2024/2747, 8.11.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/2747/oj).".

48 artikla

Voimaantulo ja soveltaminen

Tämä asetus tulee voimaan kahdentenakymmenentenä päivänä sen jälkeen, kun se on julkaistu *Euroopan unionin virallisessa lehdessä*.

Sitä sovelletaan 29 päivästä toukokuuta 2026.

Tämä asetus on kaikilta osiltaan velvoittava, ja sitä sovelletaan sellaisenaan kaikissa jäsenvaltioissa.

Tehty Strasbourgissa 9 päivänä lokakuuta 2024.

Euroopan parlamentin puolesta	*Neuvoston puolesta*
Puheenjohtaja	*Puheenjohtaja*
R. METSOLA	BÓKA J.